

הישיבה המאתיים-ושלושים-ושתיים של הכנסת השתים-עשרה

יום שני, ט' בכסליו התשנ"א (26 בנובמבר 1990)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

א. הודעת יושב-ראש הכנסת על פטירת חבר הכנסת לשעבר ג'ורג' פלש, זיכרונו לברכה

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, הנני מתכבד כזה לפתוח את ישיבת הכנסת. חברי הכנסת, הנני מודיע בצער, כי הלך לעולמו ג'ורג' פלש, חבר הכנסת השנייה. ג'ורג' פלש ייצג את מפלגת הציונים הכלליים בכנסת. היה חבר ועדת החוץ והביטחון. ג'ורג' פלש נודע כפעיל ארגון "מכבי" והקדיש חייו לפיתוח ענף הספורט בארץ.

ג'ורג' פלש יובא למנוחת עולמים מחר, יום שלישי, י' בכסליו התשנ"א, 27 בנובמבר 1990, בבית-העלמין קריית-שאל תל-אביב.

הכנסת מביעה תנחומיה לרעייתו, למשפחתו ולתנועתו. יהי זכרו ברוך.

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את זכרו של המנוח.)

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

התשנ"א – 1990 – מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק תכנון משק החלב בישראל, התשנ"א – 1990 – מאת חברי הכנסת ג'ל וח' אורון; הצעת חוק כלי ירייה (תיקון מס' 5), התשנ"א – 1990 – מאת חבר הכנסת אוריאל לין; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (העברת כספים מקופות גמל לקרנות פנסיה), התשנ"א – 1990 – מאת קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק הקפאת חובות בחקלאות (הוראת שעה), התשנ"א – 1990 – מאת קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק שירות התעסוקה (תיקון – עובדים זרים), התשנ"א – 1990 – מאת חבר הכנסת יצחק לוי.

עוד הונחה על שולחן הכנסת הודעת שר המשטרה בעקבות מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושאים: 1. מתקני-עיסוי ושירותי ליווי; 2. מעצר בשבת של יהודי שומר שבת בשל חוב ארנונה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה למזכיר הכנסת.

ג. שאילתות ותשובות

בסדר, אבל נראה בהמשך איך לשלב את זה. אני מבקש את סליחתך גם בשם השר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, שר האנרגיה והתשתית הגיע.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאילתות ותשובות. שר האנרגיה והתשתית ישיב על שאילתא מס' 2681 של חבר הכנסת אלי בן-מנחם. השר איננו נוכח, אני מצטער, זה לא

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלי בן-מנחם.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אדוני השר, את הנתונים דליתי מהניירות הרשמיים של החברה, לכן אני מתפלא ותמה שאחה אומר שהנתונים אינם מדויקים. אולי כדאי שתבדוק את הנתונים פעם שנייה.

שנית, אינני מבין, מה פירוש הדבר שככל שנחסך כאן נכזבו במקום אחר. אפשר לחסוך גם כלי לבזבו במקום אחר. כלומר, מה שאתה טוען פה היום הוא, שהחברות יכולות לשחק איך שהן רוצות, לפגוע בשכבות החלשות איך שהן רוצות, ואתה תבוא לי פה עם נתונים טכניים ותאמר לי שהכול בסדר. הכול לא בסדר. השכבות החלשות נפגעו חזק. היה כדאי שתבדוק שוב את כל הנתונים שהעליתי על הנייר. ואם יש צורך, אולי אעביר אליך למשרד את הנתונים על הנייר הרשמי של החברה, אולי אז תדבר אחרת.

דן תיכון (הליכוד):

צריך לבדוק את השיטה, אדוני. השיטה אינה טובה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

חבר הכנסת בן-מנחם, המספרים הם מספרים שנבדקו על-ידי המשרד. אינני יודע איזו אינסטנציה יכולה לעשות את הבריקה מעבר לזה. על כל פנים, הם נלקחו מאותם מקומות. יכול להיות שאתה צריך לבדוק מה שאתה קורא.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אלה נתונים של החברה מתוך ניירות של החברה.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

אולי אתה לא קורא נכון מה שכתוב שם. מעבר לזה, אני רוצה לומר לך שני בדדים ביחס למה ששאלת: דבר אחד — ברור, למשל, שאם מישוה עושה תעמולה למכירת גז, תעמולה שבין חברות הגז, אתה יכול לטעון שגם זה גורם לבזבו אנרגיה. ברור שיש פעולות שונות שתהיינה תעמולות של המוכר, שהן יכולות להיות תעמולות שאתה חתנגד להן בפרינציפ, שזו מה מביא לידי בזבוז.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אני מבקש את סליחתך, אבל זו שאילתא ואתם נכנסים לדיון כאילו היתה זו הצעה לסדר-היום.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

תודה רבה, כבוד היושב-ראש.

אני רק רוצה לומר לסיים: המצב היה כזה, שבשעתן חברות הגז כאמת ניצלו את ביטול הפיקוח והעלו את המחירים. ובכן, החזירו את הפיקוח. והיום המצב הוא כזה, שעליית המחירים, מה שעולה להם באמת בגלל עליית מחירי הנפט, כבר עברה את המחירים שהם קבעו כעלייה השרירותית שלהם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר האנרגיה והתשתית, תואיל לעלות אל הדוכן. שר האנרגיה והתשתית ישיב על שאילתא מס' 2681 של חבר הכנסת אלי בן-מנחם.

2681. מחירי הגז

חבר הכנסת א' בן-מנחם שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום י"ח בחשוון התשנ"א (6 בנובמבר 1990):

על-פי המחירון החדש של חברת "אמישראגז", המודיע כי מופעלת שיטת חישוב חדשה שהזילה כביכול את מחירי הגז, אנו למדים שככל שהצריכה עולה יורד המחיר.

ברצוני לשאול:

1. הייתכן כי סולם המחירים החדש מעורר את הצרכן לצרוך יותר אנרגיה, כאשר בכל העולם חוסכים?
2. שיטת חישוב זו עלולה לפגוע בשכבות החלשות. במרס 1990 שילמה משפחה ממוצעת של ארבע נפשות כ-15 ש"ח, ואילו בספטמבר, עבור אותה כמות בממ"ק — מילימטר מעוקב — 30 ש"ח יותר. זו עלייה של 100%. מה בדעת השר לעשות בנדון?

3. עבור כמות של עד 2.4 ממ"ק — ישלם הצרכן 8.20 ש"ח+מע"מ, משמע שכל חשבון עבור כמות עד 2.4 ממ"ק, אם השתמש הצרכן בכל הכמות, 2.4 ממ"ק או בפחות, ישלם 8.20 ש"ח+מע"מ. כיצד מתכוון השר לנהוג בנדון?

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

1. סולם המחירים החדש שמהיגות חברות הגז מבטא יתרון לגודל, שכן ההוצאות הקבועות מוטלות על כל צרכן, ולכן מטבע הדברים הן נופלות על הכמויות הראשונות שהצרכן צורך. ככמויות הגדולות יש לראות בעיקר את ההוצאות המשנתות.

לעניין עידוד צריכת אנרגיה, ברור שצרכן שיגדיל צריכת אנרגיה על-ידי שימוש בגז יקטין צריכת אנרגיה אחרת כדוגמת חשמל. מכאן שסך כל האנרגיה הנצרכת במשק לא יגדל.

2. הנתונים המוצגים על-ידי השואל אינם מדויקים, לא במספרים ולא באחוזים. הצגת הנתונים כאילו חברת "אמישראגז" העלתה ב-100% את מחיר הגז שהיא מספקת איננה מאומתת עם המחירים בפועל. הצרכן ששילם במרס 15 שקלים צרך 2.55 ממ"ק לחודשיים והוא משלם היום עבור אותה כמות 23.33 שקל, כלומר עלייה של 55%.

לצרכני גז גדולים, שיעור ההתייקרות יורד בהדרגה עד 18%. ברצוני להעיר, שבין מרס 1990 לספטמבר 1990 עלה מחיר הגז המסופק לחברות ב-81%.

3. שאלת החשלוש הקבוע נבדקה ביסודיות על-ידי משרד האנרגיה והתשתית, ונמצא כי יש בו הצדקה כלכלית, שכן קיימות פעילויות — כדוגמת בטיחות ושירות — שהן אינן נגזרות של כמות הצריכה. תשלום קבוע קיים גם בחשבוניות הטלפון, המים והחשמל.

על-מנת למנוע חשלומים לשירותים נלווים הוצא צו להכללת השירותים הנלווים במחיר, כפי שהיה בעבר, וזו פעולה להגנת הצרכן מול חברות הגז.

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה —

ד. הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה בעקבות דברי ראש הממשלה בעניין ארץ-ישראל ויישוב עולים ביהודה, שומרון וחבל עזה והסכם הליכוד — אגודת ישראל והשלכותיו התחוקתיות

אבל מדיניות הממשלה בסופו של דבר תחזור כדמות של חדר, כדמות הרג של אונסט המינונווי. הגדה המערבית ורצועת-עזה הן מדינתו של העם הערבי הפלשתיני. ירושלים המזרחית היא בירתה של המדינה הפלשתינית שתקום, כדיוק באותה מידה שירושלים המערבית היא בירתה של מדינת ישראל הקיימת. הגולן הוא חלק בלתי נפרד מאדמתה של סוריה. הלבנון — ללבנונים, ושום חגורת ביטחון לא תפתור את הבעיה. למה ללבוש מכנסים שצריכים הרבה חגורות, לא שלהם? צריך להחליף את המכנסים ואת השמלה. דם של יהודים ושל ערבים, של ישראלים ושל פלשתינים, נשפך בים, במצרים, בגולן, בלבנון, במדינה הפלשתינית ובמדינת ישראל. והמקור הוא אחד — מדיניותו של יצחק שמיר.

להסתמך על אמרת השקר שכל העולם נגדנו — זה לא יוריד את שיעור האבטלה. שיגיע ל-20% בסוף השנה. ההסתה והגזענות נגד האוכלוסייה הערבית לא יביאו פרוסת לחם לא ליהודים ולא לערבים אורחי מדינת ישראל העניים, המובטלים. המעצרים המינהליים וההתנכרות לזכויותיהם של תושבי הכפר כירעם לא יביאו לשגשוג כתיירות. העסקת העולים החדשים על חשבון גירוש הפועלים הערבים — זה פשע. אכלוס ואדי-עארה על-ידי עולים על חשבון תושבי המקום אורחי המדינה לא יפתור את הבעיה. שום דבר לא יפתור את הבעיה.

רבים מהעולים נמצאים בטיפול של חולי נפש. רבות מהעולות עובדות במכירת הגוף שלהן. ועל זה אומרים: עלייה מבורכת. כך מברכים? איזה מין מארחים אתם, חברי הממשלה?

אנחנו אומרים גם שלא לבנות הרבה על הריאקציה הערבית באזור ועל עמדותיה המבישות לאנושות כולה, הריאקציה השותקת והמשותקת, משותקת מכל דבר חיובי אנושי. אבל פעם תגיד מלה, מלת כאב, כשהיא מסתלקת מהזירה ונרחסת תחת כוכר העמים שלה.

כל הדינואוריים באזור ובעולם, מאנגליה עד ישראל וכל הסביבה, גורלם להסתלק. צריך להפסיק עם החלומות הרעים המסוכנים. יש פתגם האומר: מי שישן בין הקברות חולם חלומות רעים. המדיניות של יצחק שמיר הפכה והופכת את האזור הזה לבית-קברות לבני כל העמים, דווקא בזמן הזה. האיש הזה, יצחק שמיר, מאוד בטוח בעצמו, וכל העולם שוגה, טועה, טיפש, שווא, אנטישמי. כל העולם ככל היבשות טועה, כל הבלונדינים, כל השחורים, כל השחרחים — כולם טועים. רק שמיר צודק.

מוטב שהאיש הזה ילך בעקבותיה של מרגרט תאצ'ר, ושהם יזמינו אליהם עוד קבוצה לא מבוטלת של דומיהם.

יש פתרון אחד, יש דרך אחת, היא דרך השלום הצודק על בסיס של שתי מדינות לשני עמים, ישראל ופלשתיין. לכן אין לנו צל של אמונה בממשלה הזאת, ובמיוחד כאיש העומד בראשה.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות ההנמקה לחבר הכנסת אברהם פורז.

הי"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה בעקבות דברי ראש הממשלה בעניין ארץ-ישראל ויישוב עולים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, והסכם הליכוד — אגודת ישראל והשלכותיו התחוקתיות. ראשון המנמקים — חבר הכנסת מוחמד נפאע.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ארוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כשבוע שעבר פרסם העיתון הלונדוני "דיילי אקספרס" דוח-סקירה על ישראל מפרי עטה של העיתונאית הידועה ג'יין ברוק. ברוק, העיתון שולח את העיתונאית ג'יין ברוק בדרך-כלל למקומות החמים ולתפקידים מיוחדים. לא העיתון ולא העיתונאית נחשבים לאויבי ישראל, לאויבי המדינה ולשוואי עם ישראל.

העיתונאית ג'יין ברוק כותבת: "ישראל שוכנת על חבית של חומר נפץ, ישראל היא מדינת רוחות רפאים, כלכלתה מקולקלת, החברות הזרות בורחות ממנה. ישראל מדינה במצב של ייאוש, שבה נסגרות החברות, התנויות והמוזיאונים. מלון 'היאט' נסגר למעשה" — ואני ערודני מצטט — "מלון 'המלך דוד', שברדך כלל 200 איש מעל לתפוסתו, יש בו רק כ-20 אורחים. במלון 'הילטון' יש רק 15 אורחים". ואני יודע את זה ממלון "רמדה".

היא מתארת את מצבה של ירושלים המאוחדת ואומרת: "רק הטיפשים והעיתונאים הולכים לירושלים בימים האלה".

היא מוסיפה: "כלכלת ישראל היא ברמה יותר נמוכה מים-המלח. ואני חפשתי בכל מקום, בכל תחום, את האמרה המפורסמת, שישראל היא דוגמה לאומות העולם בענייני הדמוקרטיה, זכויות האדם, החתירה למען שלום, לאהבת השלום".

מי ששומע את זה חושב שאהבת ממשלת ישראל לשלום עמוקה יותר מאהבתו של רומיאו לג'ולייט: או יותר נכון, שהיא כמו איזה סוג של עכבישים, שמרוב אהבה הנקבה בהם אוכלת את ראשו של הזכר. ממשלת ישראל אכלה את השלום. וכך גם בתחומי התעסוקה והדירות.

ובכן, האמרה הזאת איננה, האמרה הזאת היא כלי ראש, היא נהרגה בתאונת רכבים, הדרך של ממשלת שמיר ושל שמיר עצמו. האיש החולם כלילה חולם גם כיום, הוא חולם כשינה ובהקיץ, ולכן הוא אמר: ארץ-ישראל מהים לנהר. לאיזה נהר הוא התכוון? אלוהים יודע. אולי הירדן? אולי הפרת? אולי הברהמפוטרה? אולי המקונג? אולי הדרון השקט?

אבל ידוע דבר אחד: מי שאומר בדברים כאלה, מי שחולם על דברים כאלה, מקומו לא בממשלה. כי הוא גורם לנהר ולים של דמים ושל דמעות. זה מזוהם את האוויר, וצריך מטהר אוויר. אדם זה שוחה עירום נגד הזרם ותופס ואוחז כמה שהוא לא לו, ולא יכול לו, כמה שאיננו בשבילו. תפסת מרובה — לא תפסת.

חוכרת ז', ישיבה רל"ב

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה —

מתקרמות בעצתיים. עדיין אינני רואה את גל הבנייה הגדול. אפילו אותו דבר קטן של בניית שכונות קרוונים, שצריכות היו לקלוט את העולים לפחות לתקופת בנייה, גם את זה אנחנו לא רואים.

הממשלה גם ממשיכה בשיטה הידועה של עצימת עיניים ורצון שלא לראות את האמת. התקציב ששר האוצר הגיש לממשלה, ועליו יש ויכוח גדול, ותיכף נדבר עליו, מדבר על 300,000 עולים. נגיד בנק ישראל, עוד באותו יום, אומר שהממשלה היתה צריכה להיערך לקליטתם של 400,000 עולים. וכאשר מדובר על 400,000 עולים, מדובר עוד במיליארד או במיליארד וחצי דולר נוספים, אבל הדבר הזה לא מתבצע.

שוב יבואו ויאמרו לנו: המספרים מטעים, לא התכוננו. למעשה אין תוכנית ואין שום דבר.

רבותי חברי הכנסת, אחד הדברים החמורים ששמעתי הוא ההתבטאות של שר האוצר כנגד שר הביטחון. שר האוצר האשים למעשה את שר הביטחון בכך שהוא לא רואה את טובת המדינה. הוא אמר, שהיינו רגילים במשך השנים, ששר הביטחון הוא הנציג של הממשלה במערכת הביטחון, אבל שר הביטחון הנוכחי הוא הנציג של מערכת הביטחון בתוך הממשלה. דהיינו, את שר הביטחון לא מעניינת כלכלת ישראל, את שר הביטחון לא מעניינת קליטת העלייה, את שר הביטחון לא מעניין שום דבר; את שר הביטחון מעניין רק לקבל עוד כסף כשכיל צה"ל. אני חושב שזאת האשמה חמורה מאוד.

נכון שאצלנו כבר אין משמעת סיעתית ולא קולקטיביות של ממשלה וזו אנרכיה, אבל עד כדי כך הגיעו הדברים. אני יודע שחברי הליכוד במידה רבה שבויים בידי השר מודיע וסיעתו ההולכת ומצטמקת, אבל עד כמה אפשר לשאת דברים כאלה? בעיני הדברים האלה חמורים מאוד.

רבותי חברי הכנסת, ב-1985, כמאמץ אדיר, שלדעתי אי-אפשר לחזור עליו, הצליחה המדינה לבלום אינפלציה של מאות אחוזים בשנה. ממשלת ישראל הנוכחית מובילה אותנו שוב לפרשה הזאת, משום שכבר עכשיו מדובר בגירעון של יותר מ-10 או 11 מיליארד, גירעון שלא היה מעולם בעבר. גם ב-1984 ובתקופה שקדמה לה היה הגירעון בתקציב המדינה קטן יותר. נכון שהיום אין אינפלציה כזאת משום שהצפיפות הן אחרות, אבל אם הממשלה באיוולתה לא תיערך למציאת המקורות לקליטת העולים, ואפילו כמשאבים מצומצמים, אפילו אם היא תיתן להם מעט, היא תמצא את עצמה בליט ברירה מגיעה למצב שהיא צריכה להדפיס כסף, דהיינו — חידושה של האינפלציה הדוהרת.

לכן אמרתי שאני מאשים את ממשלת ישראל לא רק בחבלה בעלייה ובקליטה אלא גם בהרס הכלכלה הישראלית, פשוט בהרס הכלכלה הישראלית.

אני רוצה להאשים את הממשלה גם בהרס של סדרי ממשל תקינים. ממילא ממשלת האחדות הלאומית היתה ממשלה מנופחת. כולם יודעים שיש שרים מיותרים. כולם יודעים שאפשר לתפקד עם מחצית ממספר השרים. אבל באינפלציה כזאת של סגני שרים עוד לא נתקלנו בכל תולדות המדינה. מדובר בכל מיני אנשים צדיקים ומופלאים בבית הזה, שרק כאשר מוזכרים את האפשרות לקבל לשכה, מכונית — היום לא נותנים "וולוו", נותנים "מיצובישי", ואפילו זה עדיין מפתה. גאולה כהן, יוסף עזרן, אליעזר מזרחי, אפרים גור, פנחס גולדשטיין, יגאל ביבי, אברהם ורדיגר, מנחם פרוש,

אברהם פרוז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סיעתנו הגישה אי-אמון לממשלה נוכח סדרה ארוכה של מעשים ומחדלים, שהביאו לפגיעה קשה במדינת ישראל.

אני מאשים את ממשלת ישראל בפגיעה קשה בעלייה ובתהליך שפירושו המעשי הרס המשק בישראל.

דברי ראש הממשלה על הצורך בארץ-ישראל גדולה מן היום ועד הירדן יהרסו את הסיכוי שיש לנו לקבל סיוע בין-לאומי לצורכי קליטת העלייה. חשבנו שראש הממשלה, אחרי הצהרה נמרחת שהצהיר בתחילת השנה, למד איזה לקח. אבל מדי פעם בפעם, כשהוא מגיע למצודת-זאב, הוא לא יכול, כנראה, להתאפק, הוא לא יכול שלא להיזכר ב"שתי גדות לירדן", וכפשרה עם מצפנו הוא מציע לנו, שלפחות זה היה ער לירדן.

את הנוק שהדברים האלה גרמו בעבר והנוק שהאמרה האחרונה עדיין ממשיכה לגרום עוד נוכה ונראה. הלוואי שאתבדה, הלוואי שישכחו לו גם את זה.

שר העלייה והקליטה הרב יצחק פרץ, שצריך בעצם להימצא פה שעדי הקטנה ולפתור את הבעיות הקשות פה — מטרידים אותו דברים אחרים. הטריד אותו מה מצבם של יהודי ברית-המועצות, האם כאמת כולם יהודים.

אברהם רביץ (דגל התורה):

אברהם פרוז (תנועת המרכז — שינוי):
כן, לא הטריד אותו.

הוא נוסע למוסקבה, לברית-המועצות, ובמקום לעודד את האנשים לעלות, במקום להבין את המצוקה הגדולה שבה הם מצויים, הוא מתחיל לומר שצריך לתקן את חוק השבות וכי 30% הם לא-יהודים. דהיינו, אפשר לפתור את בעיית העלייה והקליטה על-ידי הקטנת העלייה. גם כן שיטה. כאמת יש לנו שר עלייה וקליטה שנלחם בעלייה ובקליטה. אם הוא יצליח לשכנע את כולם שלא לעלות, תהיה לו הצלחה קולוסלית. באמת הוא יפתור אז את הבעיות.

אני לא רוצה לומר שהנתונים שהוא הביא מופרכים —

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אברהם פרוז (תנועת המרכז — שינוי):

הם מופרכים לא על-ידי אלא על-ידי שר הפנים ומשרד הפנים, שהודיע באופן חד-משמעי, על סמך נתונים בדוקים, ששיעור הלא-יהודים הוא כסך הכול כ-5%, והנתונים ששר העלייה והקליטה הציג הם דיבורים בעלמא.

מעבר לזה, אנחנו יודעים שהעלייה מברית-המועצות איננה מגיעה לכאן רק משום שיש שם מצוקה כלכלית, אלא משום שהיהודים פשוט חוששים לנפשם, פוחדים מפוגרום. האם שר העלייה והקליטה יאמר למישהו: אתה נרצחת או נפגעת כפוגרום כי כסך הכול היה לך סבא אחד יהודי? זה לא אכפת לנו. אילו היתה לך סבתא יהודייה וגם הבת שלה יהודייה — זה היה טוב מאוד, אותך היינו מצילים, אבל מאחר שיש לך רק איזו קרבת משפחה מרוחקת עם העם היהודי — אתה תיפגע, לא אכפת לנו ממך.

נעשים דברים חמורים מאוד. גם ההכנות בישראל

— הצעת סיעות החוית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי אמון לממשלה —

שמואל הלפרט, אברהם רביץ, משה גפני, ביבי — כולם סגני שרים.

עמיר פרץ (המערך):
מי היה בתחלה?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

גם אני שכחתי. אמרתי ביבי פעמיים, יש גם ביבי נתניהו, הוא סגן שר ותיק. אבל כל האחרים, מי צריך אותם? מה הם מועילים? הם רצים לראש הממשלה ומחפשים תפקיד ביצועי. האם באמת המוסד לביטוח לאומי זקוק לשר שיטפל בענייניו? שר נפרד; שר העבודה והרווחה כבר לא טוב, הוא לא יכול לטפל לבד בכיטוח הלאומי. אז כואו ניתן גם שר לשירות התעסוקה. לכל דבר יהיה שר. אולי נהפוך את כל הכנסת הזאת לממשלה. כולם יהיו שרים, הכי טוב. חוץ מהאופוזיציה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
רצוי לומר להלפרט שידע מה מקומו — הולכים לחסל את הביטוח הלאומי.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

בכל מקום חברי הקואליציה וסגני השרים למיניהם והמפלגות הדתיות המאייסו את הפוליטיקה על הציבור כישראל. כסולם היוקרה של מקצועות מדרגים את הפוליטיקאים בתחתית הסולם. כאשר הבן שלי שאל אותי: מה להגיד בכיתת-הספר, שאתה חבר כנסת? אמרתי לו: לא, תגיד שאני עורך-דין. עורך-דין — זה יותר טוב, זה יותר למעלה.

היור"ד שילנסקי:

נדמה לי שבדירוג הזה גם המקצוע שלנו לא יצא כל כך יפה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

לא, עורך-דין זה עדיין טוב. עובדה היא, אדוני היושב-ראש, שאלי פערים רוצים ללמוד משפטים — וגם פה יש בעיה שלא אכנס אליה, שלא מתקבלים, ולא מזמן נעשה תיקון חשוב בכנסת, שלפחות פתח את המכללות.

היור"ד שילנסקי:

אבל נראה שיש אלפים רבים עוד יותר שרוצים להיות חברי כנסת, למרות הכול.

חגי מירום (המערך):

אני אומר: חקלאי, אבל בזמן האחרון זה גם כן שייך —

שבח וייס (המערך):

עורך-דין זה כבוד גדול?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חקלאי זה כבוד גדול, אני רוצה לומר לך. חקלאי בלי מים זה חזון גדול מאוד.

אני נמצא פה רק כדי להילחם כך ובמפלגתך וכשיטות שמנהיגים פה, לכן אני נמצא פה, יום יום ושעה שעה אני רוצה להילחם בכך כדי למנוע מכך להפוך את ישראל למדינת הלכה ולכלום אתכם באופן שאפשר. בשביל זה אני פה. זה לא מוסיף לי כבוד, אבל לפחות אני חייב זאת למה שאני מאמין בו.

עורך-דין — זה לא כבוד גדול; אבל פוליטיקאי — זה כבוד קטן עוד יותר.

אני לא רוצה לומר על החקיקה הזאת, שהתחילה בשבוע שעבר ותימשך במהלך השבוע, החקיקה הדתית הזאת, ואני

כבר לא רוצה להשתמש במטבעות הנדושות של "ימי-הביניים" ודברים כאלה, אבל דבר אחד ברור: המפלגות הדתיות שברו כאן את הסטטוס-קוו. ואני אומר לחברי הכנסת מהמפלגות הדתיות: שברתם את הסטטוס-קוו, הקו הזה איננו עוד. גם הציבור החילוני יכול לעבור למתקפת נגד, גם הישגים שאתם השגתם בסטטוס-קוו יכולים להיפרץ, והיום אני מציע בהחלט לציבור החילוני בישראל שלא לכבד עוד שום סטטוס-קוו. ככל רשות מקומית שבה יש רוב למפלגות לא-דתיות — אני בעד פריצה מוחלטת של הסטטוס-קוו. אתם רוצים מלחמה? אתם רוצים לשבור כל דבר לנוחיותכם? יש לעניין הזה שני צדדים.

ומה אני מציע? הרי כסך הכול אי-אפשר רק לדבר על חזונות אפוקליפטיים וצריך גם לומר מה אני מציע. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע שהכנסת הזאת תחל ברחיפות את הצעות החוק שהוגשו ונמצאות היום בדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, לשינוי שיטת הממשל. ההצעות האלה כבר הגיעו, פחות או יותר, לכלל גיבוש, והגיע הזמן שהן יגיעו לכאן לקריאה שנייה ושלישית. נבחר את ראש הממשלה ישירות. ברגע שהחוק הזה יתקבל, אני מציע לכנסת להתפזר וללכת לבחירות חדשות. נלך לעם בכל הסוגיות המטריות אותנו — גם עלייה, גם קליטה, גם כיעותן, גם שטחים, גם שיטת המשטר והממשל, גם ענייני דת ומדינה, ובעקבות זה אני מקווה שתהיה לנו שיטת ממשל טובה יותר ומדינה טובה יותר. אם נמשיך בדרכ הזאת, אם ממשלת ישראל, בתפקודה הנוכחי, תמשיך, אני חושב שהיא מדרדרת אותנו למפולת, מפולת קשה, וחבל.

לכן אנחנו מציעים אי-אמון לממשלה.

היור"ד שילנסקי:

תודה רבה. רשות ההנמקה לחבר הכנסת מוחמד מיעארי.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נדמה לי שכבר נאמרו והושמעו כל המלים, אלו ותמו כל הטיעונים, למה המצב הזה לא יכול להימשך ולמה הממשלה הזאת לא יכולה להמשיך. אדם הגיוני והגון מוצא את עצמו בדילמה כאשר הוא בא להתווכח עם הממשלה ותוכניותיה, וזאת מן הסיבה הפשוטה: הממשלה כמעט שאינה קיימת כלל, אין לה תוכניות לפעולה בכל תחום שהוא. מה שמזכיר את קיומה של הממשלה אלה הם הצהרות נבובות וחלומות שווא ורטוריקה שהיא ריקה מתוכן. אלה אינם יכולים לשמש תחליף למדיניות ולעשייה בשטח, שיכולות לשמש נושא לוויכוח רציני שיעמוד כרמת הבעיות הרציניות והולכות ומצטברות כתחום מדיניות החוץ, המלחמה והשלום, ואפילו כתחום הקיומי של חיים ומוות.

לפני זמן הושמעה, כבוד היושב-ראש, האמרה הידועה של ראש הממשלה: עלייה גדולה צריכה ארץ גדולה. וכל הפירושים וההצטרפויות והחירוצים שבאו לאחריה או לא היה בהם כדי לשכנע אפילו איש אחד. ובעצם ימים אלה חוזר אותו ראש ממשלה על אותם דברים כדבר הצורך בשמירת ארץ-ישראל גדולה מן הים עד הנהר, למען הדורות הבאים.

נוסף על זה קיימים דיבורים על הקמתן של 7,000 יחידות דיור בשטחים הכבושים ועל 1,000 קרוונים. שידוע לי, וכבר פורסם שחלק מהם כבר הוצב בשטחים הכבושים ליישוב עולים מברית-המועצות; זאת בניגוד לכלל הכבחות ולכלל ההתחייבויות ובמטרה ברורה לסכל מראש כל תהליך מדיני, שלא לדבר על פתרון מדיני לסכסוך. יש מי שחושב שהוא

חברת ז', ישיבה רל"ב

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי אמון לממשלה —

אני אומר זאת כאדם החרד לגורל האזור הזה, לעתיד שני העמים, היהודי והערבי, כאדם המאמין שהשלום הוא ערך חשוב לשני העמים וצריך לפעול להשגתו כדי לשים קץ לשפיכות הדמים בשני הצדדים.

אבל, רבותי, בואו נאמר בכנות: עם כל הצער, עם כל היגון, צריך להבין שכאשר המצב הקיים נמשך וכאשר לא מתחילים בתהליך של שלום, שיביא לפתרון כולל של כל הסכסוך באזור, שיביא לפתרון צודק של השאלה הפלשתינית, תימשך שפיכות הדמים, עם כל הכאב של המשפחות היהודיות והערביות.

כל התזה הזאת של הניסיון להפריד את מצרים מהעולם הערבי לא הצליחה בעבר ולא תצליח גם בעתיד. מצרים היא חלק מהעולם הערבי. יש לזכור, שהסכם השלום שהושג בין ישראל למצרים דיבר גם על פתרון צודק של השאלה הפלשתינית. אבל הממשלה הזאת מתעקשת ודבקה בדעתה, שיש לשמור על הסטטוס-קוו ולבלוע בצורה אטית את השטחים הפלשתיניים הכבושים. הממשלה הזאת דוגלת בסיפוח וזחל ומנסה, על-ידי תכסיסים, על-ידי שיטות של רמאות, לבלוע את השטחים הכבושים ולמנוע מהעם הפלשתיני להגיע גם הוא לעצמאותו, להקמת מדינתו הפלשתינית העצמאית ליד מדינת ישראל. כל הניסיונות הללו נכשלו בעבר, הם נכשלים גם היום ויישלו בעתיד, כל עוד נמשכים הכיבוש וההתעלמות הברורה מהזכויות של הפלשתינים.

באה ההצעה של ראש הממשלה מר יצחק שמיר, האומרת שאין לפלשתינים כל זכות מהנהר לים; שהפלשתינים אמורים לקבל את השלטון הישראלי, את הכיבוש הישראלי, עדי עד, בלי סוף, ושאינן להם שום זכות כעם להקים את מולדתם, להקים את מדינתם העצמאית. מרת שמיר מצהיר, שמדינת ישראל השלמה, הגדולה, היא מהים עד לנהר, ואפילו לא מגדיר איזה נהר, אבל בואו נאמר שבשלב הזה הוא מסתפק בנהר הירדן. מה הוא מציע לפלשתינים? האם הוא מציע להם לקבל לכבויות, כאבהב, את הכיבוש הישראלי? האם קרה בהיסטוריה האנושית, שעם כלשהו תחח השמש קיבל בחמימות וכאהבה את הכיבוש של עם אחר? לא היה ולא יהיה. העם הפלשתיני הוא כמו כל העמים, נאבק וימשיך להיאבק נגד הכיבוש, והתוצאה — שפיכות הדמים משני הצדדים תימשך.

ראש הממשלה וממשלתו כולה אומרים בצורה גלויה, שכל מטרם היא ארץ-ישראל הגדולה. השלום לא מעניין אותם, לא ההבנה בין שני העמים, לא השגשגו של מדינת ישראל ושל עמי האזור — יש להם רק מטרה אחת: ארץ-ישראל הגדולה. רק ארץ-ישראל הגדולה מעניינת אותם. והתוצאה — המשך הכיבוש, המשך שפיכות הדמים והמשך האכזריות משני העמים.

בהתבטאויות שלו מחק ראש הממשלה את "הקו הירוק", מחק את גבולות 1967. הוא לא רוצה להורות בכך שזומן, ממזן, חזרה הארץ לגבולות 1967. הליכוד לא רוצה להורות בכך, קשה לו להורות בכך. אבל העולם כולו יודע, העולם כולו מכיר בכך שגבולות 1967 קיימים.

הצהרת ראש הממשלה היא הצהרה מסוכנת. הוא חוזר עליה שוב ושוב. אין זו הפעם הראשונה שהוא מדבר על הגבולות הללו. בדבריים האלה הוא מתסס את הפלשתינים וגורם להסלמה. במערכת היחסים בין שני העמים ומביא למרחץ דמים, לשפיכות דמים שתלך ותגבר. עם כל הצהרה יבואו עוד קורבנות משני הצדדים ואנשים יאבדו את חייהם.

מרמה את האחרים ובעצם, בסופו של דבר, הוא מרמה רק את עצמו.

כבוד היושב-ראש, עם הצהרות ומהלכים אלה אנו עדים לפעולות נוספות בשטח, כמו המעצרים המינהליים של רדואן אבו-עיאש, זיאד אבו-זיאד וחבריהם. הדישה לדכא ביתר כוח ואלמות את האינתיפאדה — כאילו אפשר לדכא אותה — מושמעת יחד עם הקריאה לטרנספר הן הערבי השטחים הכבושים ואף לערבים אזרחי מדינת ישראל, עם האיום להוציא אל מחוץ לחוק את ועד ראשי המועצות המקומיות הערביות והתנועות הפוליטיות כסקטור הערבי, המצהירות על רצונן להיות חלק של המשחק הדמוקרטי. זהו מרשם בדוק להתפוצצויות בשטח — כאן ובאזור כולו. שלא לדבר על עמדת הממשלה במשבר המפרץ, שהיא הדוחפת העיקרית כיום למלחמה טוטלית באזור, בלי שים לב לתוצאות הרוח האסון לכל פרט ופרט, לכל עם ועם, לכל מדינה ומדינה.

ממשלה הפועלת בדרך זו ורוחפת את כולם לפינה כזאת היא האחראית הבלעדית למצב שנוצר בשטח ולדם הנשפך כמעט בכל מקום: בתוך המדינה, בגבול הדרומי והצפוני, בתוך השטחים הכבושים, ביבשה ובים. היא גם אחראית למצב התהוירוכוהו שאנו עדים לו בתוך המדינה, כאשר כנופיות ויחידים מזוינים כנשק, ברשיון, מטילים את אימתם על סוחרים וסתם תושבים וכופים עליהם איך לנהוג ואת מי לקבל לעבודה ואיך ינהלו את חייהם הפרטיים. השלטים הניצבים בפתחי כתייעס ומצהירים כי "כאן לא מעסיקים ערבים" חייבים להוכיר לנו את מה שהיה בגרמניה הנאצית ואת ההירדרות שהיתה שם. רבים קמו כנגד התבטאויותיו של פרופסור ישעיהו ליכוביץ' על ה"יודונאצים", אבל אם זה לא כך ואם זה לא נכון, איך אפשר לקרוא למצב ההולך ומתפתח לנגד עינינו ועיני הכול?

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להזהיר את הממשלה, את הכנסת, את המשטרה ואת העם כולו, כי אם לא יושם קץ למה שמתרחש ואם לא תיעצר ההירדרות הזאת, כולנו, יהודים וערבים, נמצא את עצמנו בתוך מרחץ דמים וכולנו נהיה קורבנותיו. רק ממשלה מפרגת ובת-רשע יכולה להרשות לעצמה לנהוג כפי שנהגת הממשלה הזאת כיום.

אני חוזר ומזהיר כי יש צורך דחוף לסגת אלאחר מדרך החלומות המבהילים ומדרך התענועים שבהן הולכת הממשלה והעומד בראשה ולעלות מייד על דרך המציאות, שבה צועד היום כל העולם: דרך המציאות השפויה, דרך המשא-ומתן עם הנציגות הלגיטימית והיחידה של העם הפלשתיני, שהוא אש"ף, להגיע לפשרה היסטורית ולנטוש את דרך המלחמה ויצירת מוקדי התפוצצות, אם בשטחים הכבושים ואם בתוך מדינת ישראל, במיוחד בקרב האזרחים הערבים, כי כנפשנו הדבר.

מכיוון שהממשלה אינה רוצה ואינה מסוגלת להבין את חומרת המצב ואינה מתכוונת לנהוג כשפיות, אנחנו מציעים להביע לה אי אמון.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אחרון המנמקים — חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה להביע צער על האירוע שהיה אמתול, שבו נהרגו ארבעה אנשים ונפצעו כ-20. אני גם שולח מכאן את תנחומי למשפחות ומאחל לפצועים החלמה מהירה.

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה —

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
ראש הממשלה הזה איננו — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה — — —

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני גומר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מתחיל לנאום.

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני גומר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה יכול לומר: אתה מציע אמון לממשלה, אי-אמון לממשלה.

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הממשלה הזאת איננה מאמינה בשלום, הממשלה הזאת צריכה ללכת.

היו"ר ד' שילנסקי:

או, תודה רבה לך, ישיב השר רוני מילוא.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, שני מעגלים מפרנסים את התהליכים ההיסטוריים: האחד הוא המעגל האידיאולוגי, הרעיוני, מעגל העקרונות, והשני הוא המעגל הריאלי, מעגל הקיום. אף שיש זיקות עמוקות בין המעגלים הללו והם שלובים זה בזה ומזינים זה את זה, בהכרח יש לראותם כראייה מפרידה ומאבחת. וכאשר מישרו מבלבל בין שני מעגלים אלה, הרי יוצאת מתחת ידו שגגה. שגגה — אם הוא עשה זאת בתום לב; אם הוא עיוות כמזיד, הרי הוא עשה מעשה של רוע לב ושל הטעיה.

האמירה המיוחסת, אדוני היושב ראש, לראש הממשלה נאמרה בטקס הסרת הלוח מעל לוח הנצחה לפעילי הליכוד אשר הלכו לעולמם, ובהם גם לוחמי מחתרת, שנתנו דמם למען האידיאל הגדול של ארץ ישראל הגדולה, אידיאל שפרנס את מעשיהם של לוחמים אלה וקידש את מלחמתם. זאת מלחמה שהביאה להקמתה של מדינת ישראל, ולאחר הקמתה אפשרה גם את ישובה והקמתה, ובנייתה של מדינת ישראל כפי שהיא היום.

יצחק שמיר, לכר מהיותו מנהיג פוליטי, ולכר מהיותו מפקד מחתרת, עומד כיום בראש ממשלה שמעשיה ומפעליה מתענגים במציאות הריאלית של ימינו. המעשים האלה נגזרים מקווי היסוד שהממשלה הזאת קבעה לעצמה, ובין אלה כלולה גם מחויבות להסמכי השלום של מדינת ישראל, ולאחר הקמתה אפשרה עם מצרים, וכן לתהליך השלום על-פי יוזמת הממשלה מיום 15 במאי 1989.

הניסיון לייחס את התבטאותו של ראש הממשלה באשר לארץ ישראל גדולה להשפעות על מהלכים מדיניים מידיים הוא ניסיון שנועד לפגוע בממשלה, ויש בו משום פגיעה באינטרסים חיוניים שלנו בימים אלה, ללא כל צורך, ללא שום סיבה וללא כל הצדקה.

בנושא שהועלה כאן על-ידי חלק מן הדוברים, ובניניהם חברי הכנסת דראושה ומיעארי, כקשר ליישוב עולים בשטחי יהודה ושומרון, ראוי קודם כול לזכור את מה שנאמר והוכרז לא מכבר, כי אין לממשלה מדיניות של הפניית עולים לחבלי

אני מאשים אותו, את מר שמיר ואת ממשלתו, באחריות המלאה לאורכן חיי אדם משני העמים. הוא האחראי לארבעת ההרוגים, ל-20 ההרוגים שהיו בטבח הרה"בית, לתשעת ההרוגים שהיו בראשון-לציון, לשלושת ההרוגים שהיו בכקעה, לעוד ועוד הרוגים, שחבל, חבל על כולם. חבל על האכרות משני העמים, כולנו מלאים עצב על האכרות האלה.

שמיר וממשלתו מקימים קרוונים בשטחים לאכלוס העולים החדשים מברית-המועצות. הוא ושר הבינוי והשיכון, אריאל שרון, דוחפים גם את המשפחות העניות; הם דוחפים את העולים החדשים ודוחפים את האוכלוסייה הוותיקה הענייה להתאכלס בשטחים הכבושים. הוא מקים שם קרוונים, כאשר הוא טוען בכל העולם שממשלתו איננה מאכלסת עולים חדשים בשטחים הכבושים. אבל כפועל הוא דוחף את העולים החדשים לשטחים הכבושים, והוא גם לוחץ על המשפחות העניות, על-ידי העלאת שכר הדירה והעלאת מחירי הדירות, ללכת ולגור בשטחים הכבושים בתוך ההתנחלויות. המספרים ידועים, המספרים ידועים לכל העולם, למרות ניסיונות הרמאות שלו לבוא ולומר שעולים חדשים לא גרים בשטחים הכבושים. אבל רבים מהם כבר גרים במזרח העיר ובשטחים הכבושים ככל רחבי הגדה המערבית.

ראש הממשלה ממשיך בעקשנותו. בכך הוא דומה אולי לראש הממשלה הקודם של בריטניה. הוא דומה בעקשנותו לתאצ'ר, תראו, ההיסטוריה שפטה את תאצ'ר, היא נפלה. אני חושב שגם שמיר בעקשנותו יפול. הוא לא יכול להחזיק מעמד עם העקשנות הזאת מול דעת הקהל בישראל, מול דעת הקהל בעולם. הוא עומד בעקשנותו מול העולם כולו, אבל לא יעזור לו לא גאולה כהן ולא התמיכה של שרון. גם הוא יפול, כפי שנפלו כל הרודנים והעקשנים בהיסטוריה האנושית. גם הוא יפול.

כאשר הוא מסרב לשאת-ולתת עם הפלשתינים ומסרב לקבל כל יוזמה, מסרב לקבל את הנקודות של בייקר — הוא מזיק למדינה. הוא מונע קידום תהליך השלום באזור ודוחה כל יוזמת שלום. אפילו את יוזמתו שלו איננו ממש, אפילו ליזמתו שלו הוא מתכחש. הוא מהתל בדעת הקהל בישראל, בדעת הקהל הבינ-לאומית ובעולם כולו.

אני אומר מעל הכמה הזאת: הדרך היחידה להגיע לפתרון הבעיות הכלכליות והחברתיות של ישראל היא דרך המשא-ומתן, על-ידי הסכמה ישראלית להשתתפות בוועידה בין-לאומית בהשתתפות המעצמות, בהשתתפות אש"ף כנציג של הפלשתינים. כן, אש"ף, כי הוא הנציג הלגיטימי היחיד. לא יעזור למר שמיר, לא יעזור לממשלה שלו — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, מה אתה מציע?

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

כל אלה שאומרים שאפשר למצוא אלטרנטיבה לאש"ף — כולם התבדו. גם המעצרים לא יסייעו לו — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה — — —

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אני כבר מסיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה אומר שאתה מסיים ואתה ממשיך לנאום. אתה יכול רק להגיד מה אתה מציע.

חוברת ז', ישיבה רל"ב

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקרמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי אמון לממשלה —

אליקים העצני (התחיה):

— — —

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת העצני, אתה מפריע לי עכשיו.

היור' ד' שילנסקי:

חבר הכנסת העצני, אני מבין שאתה רוצה לעזור לשר, אבל הוא חושב שזה מפריע.

שר המשטרה ר' מילוא:

מכל מקום, כפי שידוע היטב, מאבק הערכים נגד העלייה לישראל איננו קשור ביישובם כאן או שם בארץ-ישראל. המאבק הזה הוא מאבק נגד מדינת ישראל ונגד שיבתם של יהודים לארצם, לארץ-ישראל. אין זה משנה אם הם יבנו את ביתם בתל-אביב או בירושלים, אם יבנו את ביתם בנתניה או כחברון. השיקול הוא שיהודים לא יבואו לביתם, למולדתם, לארץ-ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

היור' ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, אינני בטוח שהביטוי שהשתמשת בו הוא כל-כך פרלמנטרי.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

הוא פרלמנטרי מאוד.

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת מיעארי, אתם כהינף-ידי אומרים לכנסת דברים שאין להם שום שחר, שום יסוד. אני לא ראיתי אותן מדינות ערביות שכרע אמרתם לגביהן: מדינות ערב מכירות בישראל שבגבולות 1967. לפני מלחמת ששת-הימים לא ראיתי שום מדינה ערבית שהכירה בישראל, והיום אין אחת שמוכנה להכיר בישראל גם בגבולות של לפני 1967.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקרמת לשלום):

מה אתה מדבר?

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

כולן אימצו את החלטת אש"ף מנובמבר 1988. המדברת על הקמת מדינה פלשתינית עצמאית ליד מדינת ישראל, וכל העולם הערבי אימץ את החלטת הזאת בפסגה הערבית שהיתה — — —

אליקים העצני (התחיה):

מה זה חשוב מה אומרות מדינות ערב?

היור' ג' גדות:

חבר הכנסת העצני, יש לי הודעה בשבילך: אני מודיע לך שעל אפך ועל חמתך קריאת הביניים הזאת שלך תירשם כמאושרת על-ידי. היא פשוט ברשת. אבל שתהיה אחרונה.

שר המשטרה ר' מילוא:

ארוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהצעות האי-אמון שהועלו כאן, במיוחד בהצעתו של חבר הכנסת פורו, עלה גם הנושא של ההסכם הקואליציוני בין הליכוד לבין אגודת ישראל. אינני רוצה להיכנס עכשיו לדיונים על פרטי ההסכם. אני רק יכול לומר לחבר הכנסת פורו, שאני לא שמעתי ממנו בזמנו, כשהיה הסכם דומה מאוד, כמעט זהה, בין המערך לבין אגודת ישראל, לא שמעתי ממנו שהוא לא יצטרף לממשלה שתקים על כסיו של אותו הסכם.

ארץ אלה או אחרים. העולים הולכים להתיישב בכל מקום אשר לכם חפץ בו ועל-פי זמינות הדיור, זמינות התעסוקה ואמצעי המחיה שלהם הם זקוקים. עולים הולכים היום לעיירות פיתוח כנגב — דימונה, ירוחם, מצפה-רמון. עולים הולכים לגליל, לכרמיאל ולמקומות אחרים. עולים מתיישבים גם היום כאזור חיפה, כאזור מרכז הארץ, בתל-אביב, בבת-ים, בכל מקום בישראל. מדובר כאן בעשרות ובמאות אלפים שבאים וימשיכו להגיע ויישבו כל מקום על-פי רצונם בארץ-ישראל, והבחירה היא בחירתם שלהם היכן הם יישבו והיכן הם יבנו את ביתם.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

זאת אומרת שאתה מודה — — —

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היור' ד' שילנסקי:

השמעתם את קריאות הביניים. אדוני השר, נא להמשיך.

שר המשטרה ר' מילוא:

בנושא הזה ברצוני לציין נקודה חשובה נוספת. העלאת הצעת האי-אמון בקשר ליישוב עולים ביהודה ובשומרון משתקת לידיהם של הגורעים בשוואינו. כי צריך להזכיר בעניין זה — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקרמת לשלום):

זה נכון או לא נכון? קודם כול תגיד אם זה נכון או לא.

היור' ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיעארי, השמעת את קריאת הביניים, תאפשר לו לענות.

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת מיעארי, אני חושב שאמרת פה דברים כרוורים מאוד. העולים חופשיים לשבת היכן שהם רוצים. אין שום הפניה של העולים לא ליהודה ולשומרון ולא למקומות אחרים. זו מדינה חופשית, והם יכולים לשבת במקום שהם בוחרים בו ולכנות שם את ביתם.

במציות, מספר העולים היושבים ביהודה, בשומרון ובעזה הוא פחות מ-10% ממספר העולים שהגיעו לישראל עד היום. לכן, הצעקה שלכם איננה באה, לדעתי, על רקע התיישבות העולים ביהודה ובשומרון. אתם מודאגים מעצם בואם של העולים למדינת ישראל, כי אתם מבינים היטב שעוד מיליון עולים יהודים הבאים לשבת כאן מחזקים את מדינת ישראל, מחזקים את הכלכלה שלנו לגבי העתיד, מחזקים את קיומה ואת ביטחונה של המדינה הזאת יותר מכל דבר אחר.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקרמת לשלום):

— — —

היור' ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיעארי, היתה לך רשות הדיבור, עכשיו תאפשר גם לשר לדבר. חבר הכנסת דראושה, גם אותך שמע השר כסבלנות. תשמע אותו.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

אליקים העצני (התחיה):

— — —

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת דראושה, מאבקם של הערכים נגד העלייה לישראל איננו קשור — — —

ט' בכסליו התשנ"א (26 בנובמבר 1990) — הצעת סיעות החיות הדמוקרטית לשלום ותנועת המרכז — שינוי הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה —

אברהם פרוז (תנועת המרכז — שינוי):

חבל שלא שמעת, כי זה בדיוק מה שאמרנו. הודענו שלא נצטרף לממשלה של פרס בגלל הכניעה הזאת. אמרנו שבליט כריזה נתמך כה מבחין.

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרוז, ראה את הערתי לחבר הכנסת העצני כאילו נאמרה לה לגביך. אני מודה לך על תשומת הלב.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני מציע לחבר הכנסת פרוז לתמוך גם בממשלה הזאת מבחין. אתה לא מוכרח להיכנס אליה, אם מה שמטריד אותך זה ההסכם שבין אגודת ישראל לבין הליכוד.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרוז, אתה מוכן אולי לתמוך ביושב-ראש? תודה.

שר המשטרה ר' מילוא:

מכל מקום, אדוני היושב-ראש, אני חושב שההסכם הוא הסכם שיש בו יותר חיוב משלילה. גם נושאים כעיתיים שלגביהם היו טרוניות כאלה ואחרות, בינתיים התברר שחלק גדול מהטרוניות האלה ללא יסוד היו. הנושא שעליו היו הפגנות וטענות, כמו למשל חוק הפללות, מסתבר היום שעל-פי ההסכם במתכונת שהוסכם עליה גם על-ידי חבר הכנסת פרוז ועל-ידי חברי אגודת ישראל כולם, לא יחול שום שינוי מעשי בתחום הזה, מפני שהוועדות שדובר בהן ימשיכו לפעול, ואותן ועדות שלא יפעלו בבתי-חולים פרטיים יפעלו בבתי-חולים הרגילים, בהתאם לסיכומים של ועדת העבודה והרווחה בראשותה של חברת הכנסת אורה נמיר, שאני מעריך אותה בנושאים האלה ואת עמדותיה העקרוניות. לכן אני מציע לכולנו שלא להיתפס להפלגות ולהפרזות בנושאים אלה.

יש בהחלט דעות שונות בתוך מדינת ישראל. יש ציבורים שונים ודעות שונות ביניהם. יש ציבור חרדי יותר, יש ציבור חרדי פחות, יש ציבור חילוני, יש ציבורים שונים עם עמדות ודעות שונות בנושאי דת. אני חושב בהחלט, שהתחשבות הדדית היא אכן יסוד לחברה תקינה במדינת ישראל. אבל התחשבות צריכה להיות בכל הצדדים — גם של הצד הדתי כלפי הצד החילוני וגם של הצד החילוני כלפי הצד הדתי. אם אנחנו רוצים שלמות, אם אנחנו רוצים חברה בריאה שתוכל לחיות בצורה מתוקנת, אנחנו צריכים למצוא את הדרך לחיים משותפים על בסיס נכונות לווייתורים ולהבנה הדדית בין כל חלקיה של החברה בישראל.

אדוני היושב-ראש, לא השתכנעתי מדרביהם של חבר הכנסת מיעארי ודראושה, ואפילו לא מדבריו של חבר הכנסת פרוז, שהממשלה הזאת איננה ראויה לאמון. לכן אני מציע לדחות את הצעות האי-אמון.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד שר המשטרה. אני גם מודה לחבר הכנסת מיעארי וגם לחבר הכנסת דראושה על כך שמאפשרים לי להמשיך לנהל את הישיבה כשקט.

חברי הכנסת, לאחר דברי השר אנחנו עוברים לדיון. ועדת הכנסת קבעה הודעות סיעות בשיעור של חמש דקות לסיעה. רשימת הדוברים כדלהלן: ראשון יעלה ויבוא חבר הכנסת אלי דיין. אחריו — חבר הכנסת ראובן ריבלין. בכקשה.

אלי דיין (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סיעת המערך תביע היום אי-אמון לממשלה, וזאת בעקבות דברי ראש הממשלה, שהוא דברן גדול ותורל מעשים.

ישראל זקוקה בימים אלה לראש ממשלה אחראי יותר ומעשי יותר, ולא לראש ממשלה שמתחרט לאחר מעשה על דבריו, ואינו עושה מאומה בימים אלה של קליטת העלייה, כשאנחנו עדים להידרדרות גדולה.

אני רוצה להפנות את ראש הממשלה לדברים שנאמרו בתנ"ך, אולי יצטרך לרענן את זיכרונו. כתוב: "אל תרבו תדברו גבהה גבהה, יצא עתק מפיכם". בימים אלה כדאי להתרכז באחריות, במעשים, ולא להבאיש את ריחה של ישראל באומות. דבריו של ראש הממשלה גורמים נזק בלתי-הפיך לתמיכתה של מדינת ישראל. אפילו בקרב ידידינו הוא מבאיש את ריחנו.

ראובן ריבלין (הליכוד):

למה?

אלי דיין (המערך):

כדבריו הבלתי אחראיים — ארץ-ישראל גדולה מהים עד הירדן — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

אוי ואבוי...

אלי דיין (המערך):

דיבורים שאין להם שום משמעות מעשיה גורמים לנזק — ואתה יודע את זה. חבר הכנסת ריבלין — גורמים לנו נזק מדיני בלתי-הפיך.

ראובן ריבלין (הליכוד):

פרשת השבוע אמרה את זה.

אלי דיין (המערך):

בכלל מדובר כנראה בממשלה שאינה ערה לגודל האחריות של השעה. יש לנו שר אחז, שר הקליטה. הוא נוסע לבקר, וכמקום לעודד את העולים הוא מצהיר הצהרות בלתי אחראיות. כנראה למד מרבו, ראש הממשלה.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מוחה. לא מרבו, מחברו.

אלי דיין (המערך):

ראש הממשלה הוא רבה של הממשלה הזאת.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הוא לא רב.

אלי דיין (המערך):

זה מה שחסר לו.

לכן אנחנו קוראים היום לכנסת להביע אי-אמון לממשלה הזאת. זו ממשלה של מחדל, זו ממשלה שהביאה לקיפאון מדיני, זו ממשלה היוצרת אווירה עכורה בארץ בנושא קליטת העלייה, זו ממשלה שאינה פותרת את הבעיות האמיתיות של מדינת ישראל. לפיכך, אין לנו אמון בראש הממשלה ובממשלה הזאת. ישראל זקוקה היום לראש ממשלה עם שאר רוח, עם חזון, ראש ממשלה גדול כרוחו, שיוכל להתמודד עם כעיות השעה. לכן אנחנו נצביע היום אי-אמון לממשלה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת אלי דיין. רשות הדיבור לחבר הכנסת ראובן ריבלין, ואחריו — לחבר הכנסת יוסף עזרן.

חוכרת ז', ישיבה רל"ב

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי אמון לממשלה —

ראובן ריבלין (הליכוד):
אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, מה אמר ראש הממשלה

לעומת מצעו של הליכוד? מה אמר ראש הממשלה לעומת מצעה של תנועת חרות לשעבר? מה אמר ראש הממשלה לעומת מצעה של מפלגת העבודה, המדברת על זכותו של עם ישראל על ארץ ישראל? אלא מה? בתנועה הציונית קמו חכמים האומרים שיש לוותר על הזכות בגלל הצורך שלא לשלוט בעם אחר. אבל האם שמעתם פעם מחבר מערך שיאמר על ראש הממשלה, כאשר דיבר על זכותו של עם ישראל על ארץ ישראל, שאמר דברי בלע? שאמר דברי שטות? שאמר דברים שהוציאו דיבתה של מדינת ישראל רעה? האם שמעת מה שאתה אומר, חבר הכנסת דיין?

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אסור לקרוא קריאת ביניים?
היו"ר ג' גדות:
אסור. תקנון הכנסת — לקרוא קריאות ביניים אלא באישור היושב ראש.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מוחר לשאול שאלה.

היו"ר ג' גדות:
אין לך אישור.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
זאת לא כנסת — — —

היו"ר ג' גדות:
חבל מכן. תקנון הכנסת מחייב אותך. בסוף דבריו של חבר הכנסת ריבלין, אם לא תפריע במהלך דבריו, אשאל אותו אם הוא מוכן להשיב על שאלה שלך.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני מבקש לשאול את היושב ראש.

היו"ר ג' גדות:
בסוף דבריו של חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אדוני היושב ראש, אמונתו של עם ישראל היא, כי ארץ ישראל שייכת לו, ואמונת תנועתנו היא, כי יש לקיים מדינה יהודית דמוקרטית בכל שטחי ארץ ישראל. אמונה זו עולה בקנה אחד עם אמירותיו של ראש הממשלה, הידועות לידידינו וליריבינו ולאויבינו בעולם כולו. מבחינה זאת, המובן מאליו טוב שייאמר. אם הוא מעורר מחלוקת בין ידידינו, טוב וטוב שייאמר, משום שבמקרה זה, חלילה, ייתכן שאינו מוכן מאליו.

לכן, רבותי, אני מציע לכל אלה המנסים להשתמש בתורה הציונית כדבר שהוא נגד עם ישראל, לשכוח נושא זה; ובעיקר לאותן תנועות ציוניות, שברור להן שהתנועה הציונית על כורחה היא תנועת מתנחלת, ולא יעזור דבר. תקוותנו ושאיפתנו שנוכל לחיות במדינתנו תוך שוויון זכויות לכל התושבים.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
איך?

ראובן ריבלין (הליכוד):
איך? נחיה, נאמין, נעשה ותראה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
אני כבר רואה.

היו"ר ג' גדות:
אני מודה לחבר הכנסת ראובן ריבלין. אני נותן את רשות השאלה לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אדוני היושב ראש, עם כל הכבוד אליך, יש ככנסת מוסד קריאת הביניים. בסך הכול אמרתי משפט אחד. שאלתי את חבר הכנסת ריבלין, האם הוא מאמין בדברים שהוא אומר. לא פנעתי — — —

דן תיכף (הליכוד):
חבר הכנסת דראושה, תקום כשאתה מדבר. כן מקובל.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
— — — לא רוצים משא ומתן, לא רוצים פתרון. אם כן, למה אתם מרמים את העולם?

ראובן ריבלין (הליכוד):
חבר הכנסת מיעארי, תיכף נדבר על תורת השלבים.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת ריבלין, אני מעריך מאוד את הכושר הרטורי שלך ואת היכולת שלך לדנוב אנשים. אתה רק צריך להחליט: אם אתה רוצה את הגנתי, לא להזמין אותם, ואז אני אדאג שהם לא יצטרפו, אלא אם כן אתה רוצה לנהל את זה לכד. אז תחליט.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אני מודה לאדוני על הגנתו ואני מודה לחברי.

אדוני היושב ראש, הצהרתו של ראש הממשלה בדבר שלמות הארץ ובדבר זכותו של עם ישראל על ארץ ישראל ובדבר הצורך של מדינת ישראל להיות בעלת יכולת לשלוט בארץ ישראל מערבה לירדן, מתוך כוונה בעתיד לבוא לקיים בכל שטחי ארץ ישראל מדינה יהודית דמוקרטית, אינה חדשה מרעישא. אל תגלו לאיש, אבל זה כתוב במצע הליכוד. אל תגלו לאיש, זה כתוב במצע המערך. אבל יש התחכמות, בתנועות ציוניות יש היום חוסר אמונה ביכולת שלנו לקיים מדינה שתהיה גם יהודית וגם דמוקרטית.

מאות אלפי עולים באים לארץ. לא בכדי אמר חבר הכנסת דראושה, בפליטת פה פרוידיאנית שיצאה מפיו: ראש הממשלה אמר עד הירדן, כאשר הוא מתכוון בשלב זה. לא ראש הממשלה מתכוון לשלבים, חבר הכנסת דראושה. מי שמתכוון לשלבים הוא מי שרוצה לעזור את עיינינו ולומר: נחזור ל"קו הירוק" ונקיים מדינה פלשתינית לצד מדינת ישראל. אלה מדברים על שלבים, ולא בכדי אתה אומר, ראש הממשלה מדבר על איזה שלב שהוא כשהוא מדבר על הירדן בלבד.

אש"ף, האמנה הפלשתינית, תוכנית השלבים היא שאומרת: קודם נסכים למדינה פלשתינית בתחום "הקו הירוק", ואחר כך נקבע שגבולה המזרחי של מדינת ישראל יהיה הים.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אתה מאמין בדברים שאתה אומר?

ראובן ריבלין (הליכוד):
אני לא מאמין — — —

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת דראושה, לא יעלה על הדעת שלא תהיה מוסגל לשכת כאדם בוגר ולהקשיב — — —

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערכית להביע אי־אמון לממשלה —

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערכית):
אני מוכן לקום לכבוד היושב־ראש.

אדוני היושב־ראש, האם קריאה כזאת איננה פרלמנטרית? האם היא ארוכה מדי? האם חוקקה הכנסת חוק חדש, שאסור לקרוא קריאת ביניים? אם אכן כך, אני מבקש להבהיר לי ולחברי הכנסת, שאסור להעיר ואסור לקרוא קריאת ביניים. אם לא, אני מבקש שלהבא תינתן לי הזכות להעיר הערה קצרה, בצורה פרלמנטרית, כפי שנהוג בכנסת.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דראושה, אני מודה לך על שאלתך. כמהלך הדיון היום אפנה אליך חיזוק לדברי, את הקטע הרלבנטי מתקנון הכנסת, וזאת תשובתי: לפי תקנון הכנסת, במפורש, אינך זכאי גם לא לקריאת ביניים, אלא אם כן קריאת הביניים נעשית בהסכמה ובאישור של יושב־ראש הישיבה. זה התקנון.

אקרא לך את הקטע הרלבנטי. בעמוד 24, בסעיף 65 — קבלת רשות הדיבור — נאמר: "(א) חבר הכנסת לא ינאם בכנסת אלא אם קיבל רשות הדיבור מהיושב־ראש". זאת הוראה כללית.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
"לא ינאם".

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת וירשובסקי, הרי אתה עמיתי בנשיאות הכנסת ואתה יודע בדיוק על מה אני מדבר. למי אתה עוזר עכשיו?

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערכית):
הוא עוזר לצדק.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דראושה, אתה מוכן להקשיב ולא להיכנס לדברי?

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערכית):
אני מקשיב לך.

הי"ר ג' גדות:

סעיף קטן (ב) בסעיף 65 בתקנון אומר: "חבר הכנסת שקיבל רשות הדיבור ידבר מעל הדוכן, אבל רשאי חבר הכנסת, ברשות היושב־ראש, לשאול שאלה ולהעיר הערה ממקומו". החלק השני בסעיף 65 עוסק בשאלה או בהערה ממקומו של חבר הכנסת, וגם אלה באישור היושב־ראש. עד כאן הדברים שבתקנון, וטוב שתחרוט אותם על לוח לבך ובוזכרוך.

ועכשיו לגופן של ההתפרצויות שלך. אני נמנה עם אלה הנותנים אפשרות לקרוא קריאות ביניים. אם יש קריאת ביניים אחת או שתי קריאות כנאומי של מישור, קריאה מנומסת, לא מתפרצת, לא משתלחת, לא תמצא אותי מפריע. לא יעלה על הדעת, ולא אתן שחבר כנסת אחד או כמה חברי כנסת יפריעו באופן בלתי פוסק לסדרה של דוברים, כאילו מנהלים אתם דרישה. הדושיח לא מתקיים עם חברי הכנסת. הדובר מדבר, הוא אומר את דברו, חברי הכנסת צריכים לשמוע אותו בשקט ולהתייחס לדברים בתורם. קריאת הביניים היא לוקוסוס, והיא צריכה להיעשות בהסכמתו ובאישורו, או באישור יושב־ראש אחר.

עד כאן הודעתי. לא נקיים דיון על הודעתי. אם אתה רוצה לומר דברים אחרים, תפנה לגופים הרלבנטיים בכנסת ישראל כדי להעיר את הערותיך. זו שיטתי, כך אנהג. אני מודה לך על תשומת לבך.

רשות הדיבור לחבר הכנסת יוסף עזון, ואחריו — לחבר הכנסת מנחם פרוש.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערכית):
אכל אתה — — —

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דראושה, אמרתי לך, לא אשא ולא אסכול את ההתדיינות הזאת. בפעם האחרונה אני אומר לך: חרל לך.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערכית):

— — —

הי"ר ג' גדות:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערכית):

— — —

הי"ר ג' גדות:

אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערכית):

— — —

הי"ר ג' גדות:

אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית. בבקשה לצאת מהאולם.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערכית):
אני אצא, אבל אני חושב שאתה טועה והתגובה שלך לא היתה במקומה.

הי"ר ג' גדות:

אני מבקש ממך לצאת מהאולם.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערכית):
מתוך הכבוד ליושב־ראש ולמוסד, אני יוצא.

הי"ר ג' גדות:

אני מבקש לעזור לחבר הכנסת דראושה למצוא את דלת היציאה.

אליקים העצני (התחיה):
חלאת ארם. שיצא ולא יחזור.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערכית):
אדוני היושב־ראש, זה העוזר שלך.

הי"ר ג' גדות:

אני מבקש מהסדרנים להוציא את חבר הכנסת דראושה מהאולם.

(חבר הכנסת ע' דראושה יוצא מהאולם)

יוסף עזון (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, הכלי הזה של הצעת אי־אמון כממשלה מתחיל להיות חסר תועלת וחסר ערך, וממילא גם אינו משיג את מטרתו. אומנם אני מבין שמטרתה של האופוזיציה היא להפיל את הממשלה ככל מחיר, אבל אם האופוזיציה תשתמש בכלי הזה בגין כל התבטאות של ראש הממשלה ועל כל עניין, אדרבה, היא רק תלכד את שורות הקואליציה. כזה אני רואה את חשיבותה של הצעת האי־אמון הדיום.

בפרלמנטים בעולם, הצעות אי־אמון כממשלה אינן עולות מדי שבועיים לדיון. ואז האפקט שלהן יעיל, ולעתים גם יכול

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה —

זכויות, ובכן, מה משכורתך? אמר לו יעקב: אעבך שבע שנים ברחל בתך הקטנה. ומייד לכן הסכים: "טוב תחי אותה לך מחתי אותה לאיש אחר, שבה עמדי". נשאלת השאלה: לכן, שהיה סוחר משופשף, סוחר מעולה וממולח, וידע שיעקב חשק ברחל ורצה אותה בכל מחיר, על-פי רוח הקודש ועל-פי כל מה שהקדוש-ברוך-הוא גילה לו, למה לא חטט ממנו מחיר גבוה יותר? הרי גם אם היה מבקש 30 שנות עבודה היה מסכים, אין כל ספק. העניין פשוט: אדם שאף פעם לא חושב לקיים את ההסכם, מקבל כל הצעה במקום. ודעו, רבותי, הראיה היא, שלכן הסכים על המקום, כי הוא כבר חשב לתת את לאה.

אני לא רוצה, חס ושלום, לומר מי לכן ומי יעקב. אבל דבר אחד ברור: חנו לפחות את הכבוד הזה, שהחוקים יופיעו לכבודה של מדינת ישראל בספר חוקיה, ואז אולי יהיה סיכוי שזנכה כבר לראותם מתממשים.

כמובן, אני מציע להעביר את הצעת האי-אמון, וסיעתי תתנגד לה.

הי"ר ג' גדות:

להעביר אותה או להעבירה מן העולם?

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה): להסיר אותה מסדר-היום.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת עזרן, רשות הדיבור לחבר הכנסת מנחם פרוש. סליחה, חבר הכנסת נפאע, אשמתי שלי. מצטער, בפעם הבאה. לאחר חבר הכנסת פרוש — חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתרשם שלא תהא לכם הפתעה אם אודיע כבר עתה, שסיעת אגודת ישראל תצביע אמון בממשלה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): מה אתה אומר.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

זה חידוש.

חברי כנסת נכבדים, אף שאני מעורב בחיים הפרלמנטריים, קשה לי להבין מה הסערה, למה ההשמצות על אגודת ישראל? אני רוצה שתדעו, ואם אתם לא מאמינים, הבאתי אתי את ההסכמים שעשינו גם עם המערך וגם עם הליכוד — אותם תנאים. יש פתגם: "המטרה מקדשת את האמצעים", התנאים מקדשים את המטרה.

רבותי, מה הסערה? כמה הפרונו? אתם יודעים למה היתה הסכמה עם המערך? לא רק עם תנועת העבודה, לא רק עם חבר הכנסת פרס, אלא כל הסיעות השמאלניות וכל אלה שצורקים מרה נגדנו ומשמיצים אותנו, הם ידעו והם ראו את ההסכם שהיה בינינו לבין המערך, והסכימו. למה הסכימו? אם משתחררים ממה שלא צריך לכוון חיים פרלמנטריים הגונים, אין כל טענות כלפי אגודת ישראל, נדע מה אנחנו מבקשים.

אנחנו מבקשים לקיים אותו דוקומנט היסטורי, כפי שאני קורא לו, שניתן על-ידי ראשי הסוכנות היהודית לאגודת ישראל עם כינון המדינה, אותם ארבעה תנאים אנחנו מבקשים שיקיימו. ואם נשחזר את כל הסערות הציבוריות וכל מה שעברנו בסערות האלה, הרי זה רק כאשר רוצים לפגוע בעקרונות של אותו מסמך.

להשיג את מטרתו. אבל ככנסת שלנו הצעות אלה הפכו לדבר שבשגרה, וגם הדיון בהן מחקיים כמעשה שגרה ותו לא. בתחילת הדיון כבר יודעים כולם כמעט שהממשלה לא תיפול, והאופוזיציה כבר מתכננת את הצעת האי-אמון הבאה, שתידון בעוד שבועיים.

אם כן, שואל אני את משיגי הצעת האי-אמון, על מה יצא הקצף? האם קצפה של האופוזיציה יצא על כך שראש הממשלה ריכר על ארץ-ישראל מן הנהר עד הים כדי שתוכל לקלוט את רבבות העולים המגיעים אלינו? האם אסור לו לראש הממשלה להביע את רעתו? האם אינכם יודעים לאיזו מפלגה הוא שייך ומה האידיאולוגיה של מפלגתו?

נכון, ראש הממשלה אינו כאחד האחרים, דעתו אינה דעה פרטית, הוא כבר הביע את דעתו על מישהו אחר. לכן הוא צריך להיזהר בהתבטאויותיו. והיא-היא, ראש הממשלה דווקא נזהר, לעניות דעתי, בהתבטאות האחרונה, ולא אמר שהוא יוצא לכבוש את כל השטח שמן הנהר ועד הים, וגם לא אמר שהוא מתכוון לספח למדינת ישראל את השטח שמן הנהר ועד הים.

ראש הממשלה ביטא את הרצון והשאיפה הלגיטימית — אם כי זכותם של אחרים לחלוק על זה — של חלק העם התומך במפלגתו ובסיעות הקרובות לה ברעותיהם, שיש לשאוף לשלטון יהודי בכל תחום ארץ-ישראל. ראש הממשלה מבקש לממש שאיפה זו רק על-ידי תהליך של שלום. זה גם מה שהאופוזיציה מבקשת, אם כי בדרכים שונות ובאסטרטגיה שונה, אלא שהאופוזיציה מציגה את עצמה כשוחרת שלום ואת העומדים מנגד כמי שאינם חפצים בשלום. קם ראש הממשלה והפריך גישה זו ואמר, שגם מחנהו של ראש הממשלה מעוניין בשלום, לא פחות מן האופוזיציה.

הנושא השני שבגיניו הוגשה הצעת אי-אמון הוא ההסכם הקואליציוני בין הליכוד לבין אגודת ישראל. ושוב, גם כאן אני מבין על מה יצא הקצף. הרי אותו הסכם כבר הוגש למערך. אינני רוצה להללות אתכם ולומר, שלמעשה מה שלא הסכימו אלה לבצע, אחרים הסכימו. בסך הכול, הדרושות של אגודת ישראל לא השתנו. הם דרשו אותן דרישות גם מן המערך וגם מהליכוד.

איזה אסון יקרה במדינה אם יהיה בספר חוקיה של מדינת ישראל חוק האוסר גידול החזיר והפצתו? ודאי שלא יקרה כל אסון אם החוק של הגבלת התחבורה הציבורית ייקבע בספר החוקים של המדינה. כי מי לידנו יתקע שאכן יכפו את החוק בכל חוקפו? לפחות לכבודה של מדינת היהודים — שיופיע בספר חוקיה חוק המזכיר את אופיה וצביונה היהודי.

מצער מאוד שהגענו לכך שחייבים לעגן בחוק המדינה היהודית יסודות ודרך חיים שהיוו אכן יסוד לקיומן של קהילות ישראל בכל הגלויות. ההיסטוריה היהודית תוכיח, כי אלה אשר פרקו מעליהם את היסודות הקיומיים האלה נעלמו כליל מן המפה היהודית ואבדו מתוך הקהל. ולואי שיכולנו לאמן חוקים נוספים, אשר ירחיבו את אופיה היהודי של המדינה.

ואולי אסיים את דברי, ברשותך, אדוני היושב-ראש, בפרשת השבוע, וזה קשור בעניין הסכמים על חוקים דתיים. אני אומר את הדברים בלי שום הקשר ושום הקבלה. התורה מעידה על לכן, שהוא החליף את משכורתו של יעקב אבינו עשרת מונים, זאת אומרת — מאה פעמים. פשוט הפר את ההסכם ואת החוזה.

דבר משונה, כאשר לכן, בהגינות ותחום לב שאל: ובכן, הכי אחי אתה ועבדתני חיים? זה לא בסדר. יש הסתדרות, יש

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה —

לדבר הזה. בזכות ד"ר שושהיים וגברת שמחה הגענו להסכמה: יש 27 ועדות, מהן שש בכתי-חולים פרטיים. הרופאים קבעו שלגבי ועדה כזאת בכתי-חולים פרטי יש ניגוד אינטרסים, לא נבטל את שש הוועדות האלה אלא נעשה כפי שאמרו הרופאים המומחים — בכתי-חולים פרטי לא יהיו ועדות ונעביר את שש הוועדות לבתי-חולים ציבוריים. הם פקחו עיניים וראו שאני צודק, ולשם מה הסערה.

זה עיכב את המחאה הגדולה שתוכננה כאן למחר. הם הבינו שמדובר בדבר קטנטן. לגבי ההחלטות של ועדת העבודה והרווחה זה דבר קטנטן ביותר. אני חוזר ומדגיש: בוועדת העבודה והרווחה נתקבלו החלטות כמעט על-ידי כל חלקי הוועדה. אך לצערי הגדול, אין מקיימים את ההחלטות. לצערו, מרכים בלפלות בלתי חוקיות.

אם כך, רבותי, נתפכח. נהיה כנים עם עצמנו. אל תחקיפו את אגודת ישראל. אנחנו מחוסנים בפני התקפות. התקפות אינן מבהילות אותנו. נמשך בדרכנו ונישאר המפלגה אשר עומדת על הערכים הקדושים שלנו.

צ'דלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא אמרת אם שכנעת אותם.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

עכשיו אני עובר לנשא של המשרד לענייני ירושלים. אני מלווה את הנושאים של ירושלים מאז עמדתי על דעתי. בהיותי סגן ראש עיריית ירושלים, החלום שלא ראיתי כיצד הוא התגשם היה הקמת משרד, במסגרת משרדי הממשלה, משרד לענייני ירושלים. זה היה אז. כיום, אחרי הרגישות הגדולה בעולם ואחרי שרואים מה צפוי לנו — כל נפתח פה לשטן — כמערכות של ירושלים ועל זכויותינו על ירושלים, האם זה חטא להקים משרד מיוחד לענייני ירושלים? האם זה פשע? ומדובר באדם שידוע כמעשים שלו, בגישתו המעשית, הרב אברהם ורדיגר, שידוע כיצד לנהל עניינים וכיצד לעמוד על הזכויות של ירושלים. בעניין זה יצא הקצף על אגודת ישראל? רבותי, אל תגוימו. ההגומות האלה אינן מביאות תועלת.

משפט אחרון. כולנו זוכרים כיצד לפני הגשת התקציב אשחקך עמד כדן ראש מפלגת העבודה, מר שמעון פרס. אחריו עלה גם מר יאיר צבן ואמר: איננו מטוניינים לקפח את המוסדות החרדיים, את המוסדות התורניים החינוכיים, אלא מה — דרושים קריטריונים. אנחנו מתחננים ואומרים: איננו אזרחים ממדרגה שנייה. יותר מזה, אני מתבייש להגיד זאת, אנחנו מבקשים אותה הכרה שיש לערכים כאשר יש אצלם גידול טבעי. האם מישוה בדק כמה עלה החינוך בסקטור הערבי אשחקך ולפני שנתיים? האם מישוה בדק בכמה יצטרכו להגדיל אותו היום? נותנים להם תוספת באופן אוטומטי. למה לא נהיה גם אנחנו זכאים לדבר הזה?

בעזרת השם, אני מקווה שתתפכחו ותראו שאנחנו רוצים את טובת המדינה, ואת טובת המדינה בשעה ביטחורת קשה זו — קשה מבחינה מרבית וקשה מבחינה ביטחונית. אנחנו יודעים עד כמה חשובה כעת ממשלה יציבה, ולפיכך נצביע בעד הממשלה.

היור"ג גדות:

אני מודה לחבר הכנסת מנחם פרוש. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואחריו — לחבר הכנסת יצחק לוי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שוב אני עומד על הדוכן ומדבר בדיון על הצעות להביע אי-אמון כממשלה.

מה ביקשנו? בהסכם הזה, בדוקומנט ההיסטורי הזה שנקרא דוקומנט הסטטוס-קוו, נקבע שתחבורה ציבורית תיאסר בארץ בשבת ובימי מועד. אז הוסכם, לצערנו ולמגינת לבנו ולחפרתנו, שחיפה — כיוון שבימי המנדט היתה עיר מעורבת — לא נכללת בהסכם. אבל בכל רחבי הארץ היתה הסכמה שהתחבורה הציבורית לא תופעל בשבת. בשנים האחרונות, בין קואליציה לקואליציה, התחילו האוטובוסים לצאת בשעות מוקדמות, לפני צאת השבת. זה לא קיבל אפי של חילול שבת, אלא ביטול השבת. ניתן לראות זאת ברחובות חל-אביב, פתח-חקהוה, רחובות ובכל חלקי הארץ. ביקשנו — ויש לומר לשכחם של אנשי המערך שהיתה הבנה לכך — לצמצם את התחבורה הציבורית, שבאמת חרגה מכל המסגרות. על הסכם זה חתמנו עם הליכוד. מה הסערה? מה ההשמצות? במה חטאנו?

אני רוצה להעביר גם על החוק למניעת פרסום תמונות תועבה. האם זהו חוק דתי גרידא? האם יהודי לאומי איננו מתבייש כאשר הוא עובר ברחובות ורואה פרסומי שחץ? האם איננו מתבייש בכך? אני מדבר על יהודי לאומי. האם אומנם כסדום היינו, לעמורה דמינו?

אני רוצה להגיד לכם, שהנחנתי כי במדינות רבות כמערכ אין פרסומים כמו כאן. אגודת ישראל הציעה, בהסכם הקואליציוני עם המערך ועם סיעות השמאל, לבלום את ההידרדרות הזאת, והיתה הסכמה. כאשר עשנו את ההסכם עם הליכוד, גם הם הסכימו לכך. אם כך, מה הסערה?

נעבור לנושא של חוק החזיר. בושה וחרפה אם על כך משמיצים את אגודת ישראל. האם זה רק חוק דתי? כמשך כל הוועדות אפילו לא הרשינו לעצמנו לבטא את המלה חזיר, אמרו "דבר אחר". עד כדי כך זה היה מוקצה מחמת מיאוס. בקדנציה הקודמת הערכנו את העובדה שגם המערך וגם הליכוד, למעשה כמעט כל חלקי הציבור, תמכו בחוק הזה. כעת ביקשנו, שמה שהועבר אז לא יתעכב בוועדה אלא יבוצע עכשיו. האם על כך הסערה? האם על כך צריך להשמיץ את אגודת ישראל? במה חטאנו? במה פשענו? האם זה חומייניזם? בושה וחרפה לקרוא לדברים מינימליים כאלה חומייניזם.

כעת אני עובר לנושא אחר. תצאו לרחובות ותראו מה היא ההשמצות של התעמולה הארסית. יש תעמולה ארסית, שאנחנו רוצים להביא עכשיו לכנסת חוק חדש נגד הפלות. האם אתם יודעים מה זה? אני שמח להודיע מעל במת הכנסת, שאנחנו עומדים על כך שההחלטות שנתקבלו בוועדת העבודה והרווחה אז, שהיו בהכוננת פרופסורים מגדולי המדע, בראשות הפרופסור יוסף שנקר, שההחלטות שנתקבלו אז — תבוצענה. כאשר רצו לבצע אותן החלטות, הרופאים המומחים העלו בעיה. יש 27 ועדות לאישור ביצוע הפלות, שש מהן בכתי-חולים פרטיים. הם, המומחים בראשות פרופסור שנקר, אמרו שאי-אפשר לקבוע ועדות בכתי-חולים פרטיים, כי יש ניגוד אינטרסים. הם אמרו שיש צורך לבטל שש ועדות מתוך 27 הוועדות. לשם כך יש צורך להביא תיקון לחוק. על כך יצאה הסערה. אמרו: אגודת ישראל הולכת לקרוא גזירות חדשות, באמצעות החוק החדש שמביאים לכנסת.

כבר היה מצב שתכננו ליום שלישי זה, למחר אחר-צהריים, הפגנה גדולה של כל ארגוני הנשים, נגד המגמה והמיומה של אגודת ישראל לתיקון החוק. אני מודה שישבתי כאן עם יועצת ראש הממשלה למעמד האשה, גברת אחיה שמחה, וכן עם ד"ר שושהיים, שהיו המתווכים בנושא זה. הסברתי להם מה אנחנו מבקשים. אמרתי שאיננו מבקשים דבר חדש. הלוואי שיקימו מה שהחליטו אז. ביקשנו למצוא הסדר

חוברת ז', ישיבה רל"ב

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הרמוקרטית הערבית להביע אי אמון לממשלה —

כאשר הוא רוצה, הוא חוזר על הכיטוי הזה, "ארץ ישראל גדולה", פעם אחר פעם. דבר זה רק מעורר תסיסה גם בתוכנו וגם אצל השכנים שלנו ואצל הערבים. וכל אחד יודע, שאמריה כזאת רק מדליקה ורק מתסיסה עוד ועוד את השנאה ומעמיקה את התהום בינינו לבין השכנים.

קריאה:

זו לא חובה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני יודע שזאת לא חובה, אבל זה כורה נפשי.

קריאה:

— — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, זאת לא מצווה. אני מצפה למצוות אחרות.

שר הקליטה פרץ מתחיל להתבטא לגבי העולים הבאים בכיטויים, ש-30%—40% מהעולים הם לא ייחודים ואסור לאפשר להם לעלות, וזה כאשר שר הפנים אומר ששר הקליטה נחפס לטעות, ושר הקליטה חוזר על הטעות הזאת בהדגשה רבה, ועל-ידי כך פוגע בעלייה, והוא רוצה לתקן את הדבר על-ידי חוקים, שהם חוקים, שאם יקראו להם גזעניים — זה לא יהיה רחוק מן האמת. אם הוא רוצה לעשות הבחנות של סב ולא סב, זה מזכיר חוקים מימים אחרים, בתקופות אחרות, שנעשו על-ידי אחרים נגדנו.

חברי הכנסת, האי-אמון שמעלים כאן באופן פורמלי על-ידי סיעה זו או אחרת הוא דבר שיצביעו עליו היום, והוא ירד, ויעבור עוד שבוע ותהיה עוד הצעת אי-אמון. אבל האי-אמון האמיתי הקיים בתוך החברה הישראלית כלפי המערכת הפוליטית, ובעיקר כלפי שכבת השלטון, הממשלה המנהלת אותנו, הוא אי-אמון גדול כל כך, שהוא לא אי-אמון כלפי ממשלה ספציפית זאת. הוא מתחיל להיות אי-אמון כלפי המערכת הדמוקרטית של מדינת ישראל. ואם נפסיד את זה — אויה לנו.

הממשלה הזאת לא רק שהיא לא ראויה לאמון, היא לא ראויה למשול אפילו יום אחד נוסף.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו — לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעות סיעות חד"ש, שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית הן להביע אי-אמון לממשלה בשלושה נושאים — כך כתוב בסדר-היום: בנושא ארץ-ישראל, יישוב עולים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, והסכם הליכוד עם אגודת ישראל והשלכותיו התחוקתיות.

לא הבינותי מהו עניין ארץ-ישראל, על מה האי-אמון? אי-אמון על כך שאנו יושבים בארץ-ישראל? אי-אמון על העלייה הבאה לארץ-ישראל? אי-אמון על כך שאנו אומרים שיש לנו זכות על ארץ-ישראל?

גם הנושא השני המוזכר כאן אינו מובן. על מה מדובר? על איזה יישוב עולים ביהודה ובשומרון ובחבל-עזה? לא מומן התפרסמו מספרים בנושא העולים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. אני חושב שפחות מ-1% מן העולים הגיע ליהודה, לשומרון ולחבל-עזה. הממשלה הצהירה בצורה מפורשת, שהיא לא תיזום יישוב עולים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. לכן אינני מבין את עלת האי-אמון.

הנושא השלישי, ובו אני רוצה להאריך יותר — הסכם הליכוד עם אגודת ישראל והשלכותיו התחוקתיות. אני רוצה קודם כול לומר, שאנחנו שמחים על כך שאגודת ישראל הצטרפה לממשלה. הצטרפות זו מסיפה יציבות לממשלה. ככל שהממשלה יש לה חברים רבים יותר בקואליציה, היא יכולה לשלוט יותר, היא יכולה לנהל את עצמה בצורה בטוחה יותר.

אני רוצה לומר שקל לי. הואיל ורע לי כאזרח, אני יכול לעמוד כאן כחבר כנסת ולהגיד לעם, להיסטוריה, מה אני חש כלפי הממשלה הזאת וכלפי הדרך שבה היא מנהלת את המדינה. אבל אזרח רגיל, שאינו חבר הכנסת, חברי הכנסת, איך הוא צריך להרגיש? איזה אמון יש לו בממשלה ובמערכת הפוליטית?

חברי הכנסת, אזרח מדינת ישראל איננו נוסע לבירתו. אם הוא גר בה, הוא נוהר כאשר הוא הולך ברחובותיה. לבקר בירושלים, דבר שהיה מובן מאליו לאזרחי מדינת ישראל — כבר איננו מוכר על תיירים ומבקרים מחוץ-לארץ — כיום זה איננו דבר מובן מאליו, כבר לא עושים את זה, מפחדים. העיר שחוכרה לה יחידו היא היום תל-אביב ולא ירושלים. תל-אביב-יפו היא העיר שחוכרה לה יחידו, ואליה באים. אל ירושלים לא רוצים לבוא. בירת ישראל — מפחדים לבוא אליה.

מצבנו בעולם — כל אזרח רואה ויודע. ואנחנו לא נמצאים כמצב שאנחנו יכולים להתברך בידידים רבים בעולם, ויש לנו ויכוחים קשים גם עם הידידה הגדולה שלנו, ארצות-הברית.

חברי הכנסת, העלייה, העלייה הזאת, שאנחנו כולנו שמחנו כל כך שהיא באה בגלים גדולים, היא עושה לנו קשיים גדולים, קשיים שאנחנו מוכנים לקבל אותם באהבה ובשמחה, ואנחנו רואים איך הממשלה מתמודדת עם הבעיה הזאת. ואז גדל השכנוע מיום ליום יותר ויותר, שאין כל מסגרת או מערכת המסוגלת מטעם הממשלה להתמודד עם הבעיה באופן רציני. האנשים באים והבעיות לא נפתרות, הבעיות מחמירות. וכמובן, הדבר עולה כסף רב.

כאשר מכינים עכשיו את התקציב ורואים שהגירעון הוא גדול יותר מדי ואי-אפשר להגיש תקציב עם גירעון כזה, מקטינים את המספר המשוער של העולים, הרי שלא להעמיד את הגירעון שיווצר על המספר הריאלי. והרי ממילא כבר ברור, שמכינים תקציב שהוא איננו תקציב, אלא הוא מעין ספר טלפונים עם מספרים שאין כל קשר ביניהם. והציבור רואה והציבור חש וכך הוא מרגיש כלפי השלטון שלו, זה דבר נורא ואיום, דבר הפוגע בדמוקרטיה.

ועכשיו, אם אנו מוסיפים על כל המערכת הזאת את הצרות הנוחתות עלינו שלא באשמתנו — הפגיעה בגבול המצרי, חדרות, פגיעות בגבולות השונים — ואם אנו מוסיפים על זה את ההצהרות המוזרות של שרינו בממשלת ישראל, הרי האזרח הרגיל, שאיננו יכול לעמוד מעל דוכן הכנסת ולזעוק את הזעקה בשם העם, מה הוא יחשוב? הוא יודע שמוכרחים למצוא פתרון עם השכנים שלנו, והוא יודע, האזרח הישראלי, שהחלומות על ישראל הגדולה הם חלומות לימות המשיח, לאגדות עם ולסיפורים. אבל הוא שומע את זה מראש הממשלה שלו פעם אחת ופעמיים, וראש הממשלה, שיוודע לשחוק ויודע להתאפק,

— הצעת סיעות החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון. תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה —

ואולי אחת ככמה דברים שאנו מצטערים עליהם. ראשית, אנחנו מצטערים על מספר השרים וסגני השרים שיש בממשלה. אנחנו לא מאושרים מכך. ממשלה שהכסיס הקואליציוני שלה הוא בין 60 ל-65 חברי הכנסת, כמעט מחציתם הם שרים או סגני שרים. זה מראה לא-תקין במידה מסוימת. קודם כולו, העבודה בכנסת לוקה, מכיוון שחברי קואליציה הפנויים לעבודת הכנסת ממש יש מעט. שנית, יש כאן בזבוז כספי ציבור במידה מסוימת. אינני יודע את מי להאשים כאן. האם את ראש הממשלה, האם את כולנו, אבל התופעה אינה תופעה בריאה. יכול להיות שלא היתה בריאה, יכול להיות שהיא בוקשה לא-מוצדקות ממפלגה זו או ממפלגה אחרת, אבל ודאי שהדבר הזה הוא דבר לא תקין. הייתי קורא לראש הממשלה שלא להתפאר בכך שיש כל כך הרבה שרים וסגני שרים, אולי אפילו לראות דרך לצמצם את מספר השרים וסגני השרים, גם לשם חיסכון לאומי.

אייר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אחרי שהחוק יעבור יגיעי בשר החזיר לשוק השחור.

יצחק לוי (המפלגה הרחבת הלאומית):
נכון, כך יהיה. באמת מלכתחילה אנחנו לא היינו מציעים את חוק החזיר. אבל אחרי שהוא הוצע, לבוא ולראות בו כפייה דתית כל כך חמורה ולהשמיע ביטויים כל כך חמורים נגד היהדות, נגד המסורת, נגד התורה? קחו, למשל, את חוק התחבורה הציבורית. מדובר בהשבת הסטטוס-קוו. אלה היו דברים מוסכמים לפני שנים מספר. על מה ההתרעמות הגדולה?

הבית הזה צריך לתת את הדעת ולחזור קצת יותר למקורות שלו, לטפח קצת יותר את התרבות היהודית המקורית. לצערי הרב, תהליך האמיקניזציה בארץ-ישראל הולך ומתפשט בממדים גדולים ביותר. במרכז ירושלים — המרכז נקרא "סנטר 1", הוא לא נקרא "המרכז", הוא לא נקרא בשם עברי כך אנחנו הולכים ומתנערים אפילו מהשפה שלנו. מהלשון שלנו, ומלכישים עלינו תרבות מערבית, שבמקורה היא זרה לנו, אף שיש בה הרבה יסודות חיוביים.

באים חברי אגודת ישראל ועל-פי תפיסתם רוצים להביא כמה חוקים בעניינים שהם עניינים מרכזיים בתורת ישראל ובמסורת ישראל ומציעים אותם לכנסת. אני מבין שיש מצדדים ויש שוללים, אבל אורייה כל כך קשה נגד כל ענייני המסורת, היהדות והתורה — אני מזמן לא שמעתי.

אני פונה שוב אל הבית "לעשות חושבים" בעניין הזה, לראות איך אנחנו מחזירים קצת את עם ישראל למקורותיו. תודה רבה.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת יצחק לוי, רשות הדיבור לחבר הכנסת האשם מחאמיד, ואחרי — לחבר הכנסת אליקים העזני.

האשם מחאמיד (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דבריו של ראש הממשלה יצחק שמיר על "ישראל מהים עד הירדן" מעוררים מחדש את השאלה, וזוהי שאלה רטורית, האם פניו של ראש הממשלה וממשלתו לשלום.

ראש הממשלה הוא עקבי ופועל על-פי דפוסים קבועים בכל הנוגע למדיניותו, והוא כבר אמר זאת בעבר: ארץ-ישראל גדולה, או שלמה, לעלייה גדולה. ובכן, אין מה להתפלא. אינני מבין מה התדהמה, כי זוהי המדיניות של ממשלת הליכוד, מדיניות המתנכרת ולכזיתו של העם הפלשתיני להגדרה עצמית ולהקמת מדינה משלו לצדה של מדינת ישראל, על-ידי כינוס ועידה בין-לאומית בהשתתפות ממשלת ישראל, הנציגה הבלעדית של העם בישראל, ואש"ף. הנציג הבלעדי של העם הפלשתיני.

מר שמיר, בהתבטאויותיו אלה, בא לשקף ולהוכיח מחדש את מגמות ההתפשטות והכיבוש של אדמות השייכות לעם

המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה —

סעיף נוסף שהצטערתי עליו כאשר ראיתי את ההסכם הקואליציוני בין הליכוד ובין אגודת ישראל הוא הסעיף שממנו משתמע, שאגודת ישראל לא תיתן יד לכל שינוי בענייני בחירות — לא בשינוי שיטת הממשל, לא בעניין אחוז החסימה, לא בשום עניין אחר. חבל. אני חבר הקואליציה, ואני מצטער מאוד על כך. אומנם למפד"ל יש בהסכם הקואליציוני זכות הצבעה חופשית בכל הנושאים הנוגעים לבחירות; בכל עניין אנחנו נזין לגופו ונצביע לגופו. אני מצטער על כך שהסעיף הזה הופיע בהסכם הקואליציוני. אין ספק שמדינת ישראל הגיעה לזמן ולפרק שמחייבים שינויים בשיטת הבחירות שלה. הבית הזה עצמו עדיין לא יודע ועדיין לא גיבש לעצמו אילו שינויים צריך לעשות, אבל צריך לעשות שינויים. לכן חבל שאגודת ישראל לא היתה שותפה בכך. אני מקווה שהליכוד יתיר הצבעה חופשית לכל חברי הקואליציה בעניין הזה, ונבחן את הדברים מבחינת מהותם ונראה האם יהיו שינויים בחוקי הבחירות שלנו או לא.

המשרד לענייני ירושלים — צריך לחזק את מעמדה של ירושלים, צריך להרחבת כטיולים, צריך שיבואו אנשים רבים, צריך להגביר את הכיטחון בירושלים, צריך להגביר את ההשקעות בירושלים. אני חושש שבניית המשרד לענייני ירושלים היא, שוב, מוקד למחלוקת על תקציבים. סגן השר לענייני ירושלים — לו הוא היה סגן שר במשרד ראש הממשלה לענייני ירושלים, היה הדבר שונה; אבל סגן שר במשרד לענייני ירושלים, פירוש הדבר מייך תקציב למשרד, פירושו מנכ"ל, פירושו פקידים, פירושו תקציב פעולה. האם אין כאן ניפוח התקציב? עוד היום, וכשבעות הקרובים, נתחיל לדון בענייני התקציב, והנה כאן הולכים ומקימים משרד. אני מצר על כך. מכיוון שאני חבר קואליציה, אצביע בוודאי בעד הסרת האי-אמון, אבל גם בתוך הקואליציה לא כולם שלמים עם כל מה שנעשה.

הנקודה האחרונה שאני רוצה להתחייס אליה בעניין הסכם אגודת ישראל והליכוד היא התחיקה הרחבת. אנחנו סברנו תמיד, שלא מוסיפים יראת שמים על-ידי חוקים דתיים, ושאישי לא ייהפך להיות דתי בגלל חוק דתי. לכן נקטנו וזירות רבה בחוקים שאנחנו מציעים, ואכן כמעט שלא הצענו חוקים כאלה. בכנסת האחת-עשרה לא הצענו שום חוק. בכנסת השתי-עשרה אנחנו מציעים חוק רק לשם תיקון פסק-דין, שלדעתנו היה מוטעה, של השופטת פרוקציה, אבל בשאר העניינים אנחנו לא מציעים חוקים דתיים.

אף-על-פי-כך, ה"עליהום" שהולך כאן על כל ערכי התורה הוא מעל ומעבר. מדובר כאן בעניינים, שאם אנחנו בוחנים

תוכרת זו, ישיבה רל"ב

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית שלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת שלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי אמון לממשלה —

הזאת הוא, שראש הממשלה החליט על פרופיל גבוה: לא להעלים, לא להסתיר, לא לגמד את תוכניותיו ואת כוונותיו, כי לא ניפרד עוד לנצח מגופי ארץ-ישראל.

כימים אלה מתנהל לנגד עינינו משחק שפל של הקואליציה הערבית האנטי-סדאמית, משחק של צביעות, משחק של חוצפה, משחק של שקר. הם רועדים מפחד ומתחננים לפני ארצות-הברית החזיל אותם, אך באותה עת הם עושים לה טובה, הם מרשים לה לדרוך על אדמתם הקדושה, לחלל אותה. על החילול הזה האמריקנים נדרשים כבר עכשיו לשלם במטבע יהודי, בארץ-ישראל. הם משתוקקים לכך שארצות-הברית תתקוף את סדאם חוסיין ותשמיד אותו, אך כלפי חוץ ובקול רם הם מתנגדים להתקפה על "מדינה אחת".

ארצות-הברית נקראת בלבוש אלה הצביעות הזאת "כדי שלא לקומם את המוני הערבים". אחרי ההתקפה על עירק תיקרא ארצות-הברית לפייס את ההמונים הערבים בכפרה ששמה ארץ-ישראל והאינטרסים החיוניים של מדינת ישראל בירושלים, ביהודה ובשומרון, בגולן. אנחנו וארצנו מיועדים להיות השה לעולה. המפרעה על חשבון הכפרה — "פרופיל נמוך" עכשיו. אנחנו נקראים להנמיך קומה היום, כמפרעה על קיצוץ הקומה בכוא היום, יום גמר המלחמה במפרץ הפרסי.

על כך, מי שאינו רוצה להפסיד את מולדתו נוקט עכשיו, עכשיו דווקא, פרופיל גבוה. עמידתו של ראש הממשלה מול ההחלטה המרושעת של מועצת הביטחון וניצחוננו כעמידה הזאת: החלטתו של ראש הממשלה לעצור שני טרוריסטים, ויאר אברזיאר ורדואן אברעיאש, זאבים כעור כבש שהתחפשו כשליחי שלום; וגם הצהרתו שאין מסתירים ואין מעלימים ואין מתחכמים, כי אין מתחמקים מלהכריז בקול רם על אהבתנו ואמונתנו ועתידנו בארץ-ישראל, לנו, לבנינו ולאחינו מכל קצות תבל — מגלים ראייה למרחוק, ועל כך ראוי ראש הממשלה לאמון הכנסת ואף לכרכתה.

יש לקרוא לראש הממשלה להמשיך להציג פרופיל גבוה ולפזר כבר מעכשיו כל אשליה אמריקנית, שאנחנו נהיה כפרתה, חלילה, של הקואליציה הערבית לאחר גמר המלחמה במפרץ.

היור"ד' שילנסקי:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, גם לסיעת מולדת אין אמון בממשלה הזאת, אבל לא בשל הסיבות שהעלו המציעים.

אילו ידענו שהממשלה הזאת מיישבת עולים ביש"ע וכי ככוונתה לשמור על ארץ-ישראל השלמה בידי עם ישראל, היינו תומכים בה ונותנים לה את קולנו. אבל, לצערנו הממשלה הזאת, המתחזית כממשלה לאומית, נכשלה כבר ביום כינונה בכל מעשיה במישור המדיני, הכלכלי, הביטחוני, ובקליטת העלייה.

הממשלה הזאת לא פעלה להדברת האינתיפאדה והטרור. על טענה כזאת בעבר היה משיב הליכוד, שתיקי הביטחון המשטרה נחונים בידי אנשי המערך. עכשיו התיקים האלה בידי הליכוד, והם מגלים אזולת יד ובטלנות שאינן נופלות מאלה של עמיתיהם במערך. לאחר רצח השלושה בשכונת בקעה בירושלים התעשתה הממשלה לשעה והכריזה על סגר של ערביי יש"ע, והיא מיהרה לבטלו לאחר שלושה ימים. ולזה ייקרא בשם "ממשלה לאומית"? ילדי המתיישבים בשומרון

הפלשתיני, בדבריו של מר שמיר יש משום מעשה חבלה באינטרסים של מדינת ישראל וחוסר אחריות הגורמים נזק למדינת ישראל וממטים אסון על האזור כולו ועל עתידו.

דבריו של ראש הממשלה גרמו וגורמים לתגובות בין-לאומיות חריפות נגד ישראל ומבודדים אותה בזירה הבין-לאומית. דעת הקהל הבין-לאומית הביעה באופן חדר-משמעי את התנגדותה לתוכניות ההתפשטות הישראליות.

מר שמיר בכבודו ובעצמו אומר, כי בירדן שוררת אווירה של היסטריה לאומנית, אסלאמית, פנטית. האם בדבריו, אדוני ראש הממשלה, אין היסטריה פנטית? האין בדבריו הכרזות מלחמה שאין לה סוף? האין אתה וממשלתך מלכים את השנאה כאשר אתם מסיתים נגד ערבים וגורמים לפרעות בערבים, ואף ביהודים אשר מעסיקים ערבים?

ממשלת ישראל רואה לנכון לעצור מדינאים פלשתינים הקוראים להסדר של שלום כדרכי שלום ושמה אותם כמעצר. אלה מגמות ברורות של עוד ועוד ריכוי של עם הרוצה להיות חופשי בארצו ככל העמים והאומות בעולם.

מר שמיר מוסיף ואומר: זהו החלום שלי, כי יום אחד הוא יהיה מעשי; ואני מאמין בכך שארץ-ישראל צריכה להיות מן הנהר ועד הים למען הדורות הבאים. אני אומר למר שמיר: אתה חולם, אדוני ראש הממשלה. העולם משתנה, תהליך מסוים עובר על העולם, ואתה ממשך בחלומך ובתרדמתך, וכשתתעורר אולי היה מאוחר מדי. המדיניות שלכם בנויה על חלומות שחורים ואומללים, ומי שחלומותיו הם הבסיס למדיניותו, אין לו מקום להנהיג עם.

אדוני היושב-ראש, כבר נאמס מהמדיניות של הממשלה הזאת. והנה, בסקר של מינה צמח, שפורסם בעיתונות, כולטת העובדה, שרק 10% הם מינה הפתרון החלומי שבו דוגל הליכוד, וכשני-שלישים מהאוכלוסייה היהודית במדינה — וכודאי היו עוד רבים אילו הביאו בחשבון עוד 17% מאזרחי המדינה — כולם בעד סיום השלטון שלכם על העם הפלשתיני.

עליכם לרדת, שאין שלום, שאין ביטחון ואין פתרונות לבעיותיה של ישראל ולמצוקותיה בכל התחומים בלי שלום ישראל-פלשתיני, בלי שלום בין מדינת ישראל ובין המדינה הפלשתינית. אפילו תאציר, אדוני ראש הממשלה, התפטרה. היא היתה חזקה. מדוע לא תתפטרו או תפוטרו, אדוני ראש הממשלה?

היור"ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. רשות הדיבור לחבר הכנסת אליקים העזני, ואחריו — לחבר הכנסת רחבעם זאבי, אחרון הדוברים בנושא זה. מייד לאחר דבריו של אחרון הדוברים נעבור לשלב ההצבעות.

אליקים העזני (התחיה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, דברי ראש הממשלה לא היו החלקה. הוא אמר אותם בפעם קודמת ועורר סערה גדולה בעולם. והנה הוא אמר אותם שוב, הם נקראו מן הכתב. פעמיים אין מחליקים.

יאיר צפן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

בשבוע הבא תהיה עוד פעם.

אליקים העזני (התחיה):

אני מקווה מאוד שתהיה עוד פעם, ושהיה עוד יותר כרוך.

מי שאינו נמצא בסודו של ראש הממשלה יכול רק לנחש. הניחוש שלי למניע של ראש הממשלה להכריז את ההכרזה

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה —

— אינו נוכח	רפאל איתן	מוחקפים מדי יום בנסיעתם ללימודים. כלי רכב של יהודים לעשרות נרגמים מדי יום. מאחזי צה"ל ביש"ע באו בעיקרם כדי לשמור על הערבים מפני התפרצות תגמול של היהודים המוחתפים, ולזה ייקרא "ממשלה לאומית"?
— בעד	שולמית אלוני	הממשל האמריקני מתנה מתן ערבות שלו להלוואה לישראל עבור קליטת עולים בהתחייבות שלא יישבו אותם ביש"ע, ושר החוץ שלנו מחייב על אי-יישובם בכל שטח אשר לא היה בשליטתנו לפני יוני 1967. בכך הוא מוסיף את מזרח-ירושלים על השטחים האסורים ובכך הוא נותן תוקף ל"קו הירוק", הזכור לדיראון. ולזה ייקרא "ממשלה לאומית"?
— בעד	אריה אליאב	יהודי ברית-המועצות עולים לארץ כאלפיהם, ואנחנו טרם נערכנו לקלוט אותם. שר השיכון מאשים את שר האוצר כחבלה בהכנות לקליטת העולים. ולזה ייקרא "ממשלה לאומית"?
— בעד	שושנה ארבל-אלמוזלינו	רבבות של מובטלים ישראלים מקבלים דמי אבטלה משחיתים, וכישראל עובדים ערביי יש"ע, החורשים מוימות ופוגעים ביהודים. על המובטלים הוותיקים מצטרפים חיילים משוחררים מחוסרי עבודה ועולים חדשים הכמהים לעבודה. ולזה ייקרא "ממשלה לאומית"?
— בעד	נאווה ארד	משטרת ישראל איננה מאורגנת וערוכה לטיפול בנושא ביטחון הפנים, התשובה על כך: ועדות חקירה ותוספת מחוז. ולזה ייקרא "ממשלה לאומית"?
— נגד	משה ארנס	האוניברסיטאות הערביות ביש"ע הן חממות של טרור ואינתיפאדה. שר הביטחון רבין סגר אותן ושר הביטחון ארנס פתח אותן. ולזה ייקרא "ממשלה לאומית"?
— נגד	זאב בנימין בגין	נמשכים משפטי הראווה לחיילי צה"ל ומפקדיו. ולזה ייקרא "ממשלה לאומית"?
— בעד	אברהם בורג	יקצר המצע מלחאר את המעשים "הלאומיים" של "הממשלה הלאומית". לכן ובשל כך אין לנו אמון בממשלה, אבל לא מהסיבות של המציעים, ובהצבעה על הצעתם חימנע סיעת מולדת, תודה.
— אינו נוכח	יגאל כיכי	היו"ר ד' שילנסקי:
— בעד	שלום צירלי ביטון	תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.
— בעד	יוסף ביילין	לפני ההצבעה אני רוצה להביע, כשם הכנסת כולה, תנחומים לחברת הכנסת אורה נמיר על פטירת אביה, איש הספר והמעש. מי ייתן ולא תדעי ראבה עוד.
— בעד	בנימין בן-אליעזר	אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת סיעות חד"ש, שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה בעקבות דברי ראש הממשלה בעניין ארץ-ישראל ויישוב עולים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, והסכם הליכוד-אגודת ישראל והשלכותיו התחוקתיות. קיבלתי 20 חתימות להצבעה אישית. ההצבעה היא אישית. אדוני מזכיר הכנסת, נא לקרוא את השמות.
— נגד	אליהו בן-אלישר	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
— בעד	אליהו בן-מנחם	(קורא בשמות חברי הכנסת)
— בעד	מיכאל בר-זהר	אהרון אבוחצירא
— אינו נוכח	עוזי ברעם	רפאל אדרי
— נגד	גדעון גדות	אהוד אולמרט
— בעד	תמר גוזינסקי	חיים אורון
— נגד	יוסף גולדברג	מיכאל איתן
— בעד	מיכה גולדמן	
— נגד	פנחס גולדשטיין	
— נגד	אפרים גור	
— בעד	מרדכי גור	
— בעד	גדליה גל	
— אינו נוכח	אריה גמליאל	
— נגד	משה גפני	
— נגד	פסח גרופר	
— נגד	שרה דורון	
— בעד	אלי דיין	
— נגד	שלמה דיין	
— בעד	עבד-אלוהב דראושה	
— נגד	יגאל הורביץ	
— אינו נוכח	שלמה הלל	
— נגד	שמואל הלפרט	
— נגד	זבולון המר	
— נגד	צחי הנגבי	
— נגד	אליקים העצני	
— בעד	שבח וייס	

חוכרת ז', ישיבה רל"ב

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה —

אריאל ויינשטיין	— נגד	עובדיה עלי	— אינו נוכח
עזר ויצמן	— בעד	שאול עמור	— נגד
מרדכי וירשובסקי	— בעד	חסיין פארס	— בעד
אברהם ורדיגר	— נגד	אברהם פורז	— בעד
רחבעם זאבי	— נמנע	חנן פורת	— נגד
עמנואל זיסמן	— בעד	משה זאב פלדמן	— נגד
מיכאל חריש	— בעד	רפאל פנחסי	— מקווז
גד יעקבי	— בעד	מנחם פרוש	— נגד
גאולה כהן	— נגד	יהודה פרח	— נגד
רן כהן	— אינו נוכח	שמעון פרס	— בעד
רענן כהן	— אינו נוכח	יצחק חיים פרץ	— נגד
אברהם כ"ץ-עוז	— בעד	עמיר פרץ	— בעד
דוד לוי	— נגד	גדעון פת	— נגד
יאיר לוי	— נגד	יאיר צבן	— בעד
יצחק לוי	— נגד	דוד צוקר	— בעד
דוד ליבאי	— בעד	יעקב צור	— אינו נוכח
אוריאל לין	— נגד	יואש צידון	— נגד
עוזי לנדאו	— נגד	חיים קופמן	— נגד
דוד מגן	— נגד	חיים קורפו	— נגד
יצחק מודעי	— נגד	ישראל קיסר	— בעד
אליעזר מזרחי	— נגד	מיכאל קליינר	— נגד
האשם מחאמיד	— בעד	משה קצב	— נגד
רוני מילוא	— מקווז	יצחק רבין	— בעד
עמיר פרץ (המערך): מה זה מקווז?		אברהם רביץ	— נגד
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (ממשיך לקרוא בשמות חברי הכנסת)		אמנון רובינשטיין	— בעד
מוחמד מיעארי	— בעד	ראובן ריבלין	— נגד
חגי מירוס	— בעד	חיים רמון	— בעד
נואף מסאלחה	— בעד	אבנר חי שאקי	— נגד
יהושע מצא	— נגד	יהושע שגיא	— נגד
דן מרידור	— נגד	אברהם שוחט	— בעד
יצחק נבון	— בעד	משה שחל	— בעד
אורה נמיר	— בעד	שמעון שטרית	— אינו נוכח
משה נסים	— נגד	דב שילנסקי	— נגד
מוחמד נפאע	— בעד	יעקב שמאי	— נגד
בנימין נתניהו	— אינו נוכח	יצחק שמיר	— נגד
עדנה סולודר	— בעד	גרשון שפט	— נגד
יוסף עזרן	— נגד	יאיר שפרינצק	— נמנע
		אריאל שרון	— נגד

— הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, תנועת המרכז — שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי־אמון לממשלה; הודעת הממשלה על הקמת המשרד לענייני ירושלים; הודעת הממשלה על מינוי סגן שר —

נמנעים — 2. אני קובע שהצעת סיעות חד"ש, שינוי, הרשימה המתקדמת לשלום והמפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי־אמון לממשלה בעקבות דברי ראש הממשלה בעניין ארץ־ישראל ויישוב עולים כיהודה, בשומרון ובחבל־עזה והסכם הליכוד־אגודת ישראל והשלכותיו התחוקתיות הורדה מהפרק.

יוסי שריר — בעד
אברהם שריר — נגד
דן תיכון — נגד
היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, התוצאה היא: בעד — 48, נגד — 57.

ה. הודעת הממשלה על הקמת המשרד לענייני ירושלים

החלטתה להקים משרד לענייני ירושלים. הפעלתי את הלוח. זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע
בעד הודעת הממשלה על הקמת
המשרד לענייני ירושלים — 55
נגד — 48
נמנעים — 2
הודעת הממשלה על הקמת המשרד לענייני
ירושלים נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, 55 בעד, 48 נגד, שני נמנעים. אני קובע שהודעת הממשלה על החלטתה להקים משרד לענייני ירושלים נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, יש לנו עוד שתי הצבעות. אני מבין שלא היתה בקשה להצבעה אישית לגביהן. נצביע בהצבעה אלקטרונית על הצעת סיעות ר"צ ומפ"ם להביע אי־אמון לממשלה בשל החלטתה על הקמת משרד לענייני ירושלים. מי שהוא בעד יצביע בעד, מי שהוא נגד יצביע נגד. אני מפעיל את השעון. זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע
בעד ההצעה להביע אי־אמון
לממשלה — 48
נגד — 55
נמנעים — 2

הצעת סיעות התנועה לזכויות האזרח ולשלום ומפ"ם להביע אי־אמון לממשלה לא נתקבלה.

קריאות: — —

היו"ר ד' שילנסקי:
הודעתי על שני נמנעים.

אליקים העצני (התחיה):

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת אליקים העצני, אני מבין שאתה הצבעת בעד אני מודיע לפרוטוקול שאם כרישום למעלה הצבעתך לא נקלטה, היא תוסף.

הכנסת הצביעה בעד הודעת הממשלה על החלטתה להקים משרד לענייני ירושלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

התוצאה היא: 48 בעד, 55 נגד, שני נמנעים. אני קובע שהצעת סיעות ר"צ ומפ"ם להביע אי־אמון לממשלה בשל החלטתה על הקמת משרד לענייני ירושלים נדחתה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

היו"ר ד' שילנסקי:

כבר כיביתי. אבל מאחר שהצבעה נרשמת בפרוטוקול, אני כבר מודיע לפרוטוקול, שאם ההצבעה של השר זבולון המר לא נקלטה, יש להוסיף את הצבעתך נגד ההצעה.

חברי הכנסת, שימו לב עכשיו לצורת ההצבעה, כדי שלא תהיה אי־הבנה. אני מעמיד להצבעה את הודעת הממשלה על

ו. הודעת הממשלה על מינוי סגן שר

ירושלים, של חבר הכנסת הרב אברהם ורדיגר לכהונת סגן שר במשרד לענייני ירושלים. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, למען הסדר הטוב אני מודיע, שבהתאם לחוק, עם הודעת ראש הממשלה נכנס חבר הכנסת הרב אברהם ורדיגר לתפקידו. אני בטוח, שעל דעת כל הכנסת, כולם מאחלים לו הצלחה בתפקידו הרם והחשוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

הודעה לראש הממשלה. כבוד ראש הממשלה, בבקשה.

ראש הממשלה י' שמיר:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, בהתאם לסעיף 34 לחוק־יסוד: הממשלה, אני מתכבד להודיע לכנסת, כי הממשלה החליטה לאשר את מינויו, עלידי השר לענייני

ז. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה), התשנ"א — 1990*
(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה), התשנ"א — 1990, בקריאה ראשונה. יציג את החוק שר האוצר. כבוד שר האוצר, בבקשה.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, כרשותכם, להמשך הדין. חברי הכנסת, חבר הכנסת הנגבי, אנא, חבר הכנסת שאול עמור, חברי הכנסת, חבר הכנסת שאול עמור, אתה מונע משני שרים מוכבדים להקשיב לדבריו של שר מוכבד שלישי.

בבקשה, כבוד שר האוצר.

שר האוצר י' מודעי:

ארוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעות החוק שאנחנו נביא בפניכם היום, במסגרת חוק ההסדרים במשק המדינה, הן פועל יוצא של התוכנית הכלכלית שאימצה הממשלה בחודש אוגוסט השנה ועניינן הוא, כפי שהדברים מוסברים בדברי המבוא, בעיקר הקניית יתר גמישות למנגנוני המשק השונים.

חברי הכנסת, אני אביע רק את דעתי כשאומר שהמשק הישראלי, הכלכלה הישראלית, עדיין אינם חופשיים. הם הלכו כברת דרך ארוכה מאז התחיל להתפתח המשק במדינת ישראל. אבל גם היום, לאחר 42 שנות קיומה של המדינה, יש מנגנוני שוק רבים שהם חסומים מכוח של חוקים, תקנות, הוראות, קביעות, שאינם מאפשרים למשק לתפקד באופן חופשי על-פי העקרונות הבסיסיים של הכלכלה החופשית. דהיינו: היצע וביקוש במערכות של תחרות חופשית ככל מנגנוני המשק והכלכלה.

עלי לומר כבר עכשיו, שגם לאחר שתאשר הכנסת את שורת החוקים שאנחנו נביא בפניה, עדיין לא יהיה המשק הישראלי במלוא גמישותו, כפי שהדבר קיים ברוב משקי העולם המתקדמים, דהיינו באירופה, בסקנדינביה, בארצות-הברית של אמריקה ועוד בכמה וכמה מדינות, שלא במקרה כלכלתן היא מהמשגשגות בעולם.

אינני מנסה לנתח את משקי העולם מעל כמה זו כרגע זה, אבל אולי כדאי היה לתת את הדעת על כך, ששני תנאים בסיסיים חייבים להיות במשק לאומי כדי לתת לו לפחות את הסיכוי, או לתת לו את האווירה, את הסביבה, שהוא יוכל למצות מתוכו את מירב ההישגים הכלכליים. התנאי האחד הוא משטר דמוקרטי, והתנאי השני הוא משק, או כלכלה חופשית. אין שום ספק בכך, שמדינת ישראל היא בקטגוריה של משטר דמוקרטי. כפי שתויכחו בתוך כמה דקות, יש ספק בעובדות היוצרות חסימות במנגנוני השוק השונים ובכך מונעות מהכלכלה הישראלית את מלוא הגמישויות האפשריות על-פי עקרונותיה של כלכלה חופשית.

אולי אעיר כאן הערה אחת, שהיא ידיעת כלל הציבור, כלל העולם, אבל היא היום גם ידיעה אישית שלי — זה כמה שבועות מקלי ראשון, איני משווה ולא השווייתי את המשק הישראלי עם המשקים של מזרח-אירופה ורוסיה הסובייטית, אבל צריך להיות ברור, שמנהיגיה של רוסיה הסובייטית הגיעו למסקנה, שאין להם שום סיכוי להביא את רמת חייהם של

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 2020).

אזרחיה לכלל תחרות עם משקים חופשיים בעולם אלא אם כן ישנו גם את המשטר הפנימי הפוליטי וגם את המשטר הכלכלי הפנימי. הפרסטרופיקה שעליה הכריז נשיא בריט-המועצות גורבצ'וב היא ההכרזה הפורמלית על רצון להגיע לכלכלה חופשית ולסילוק כל המחסומים מתוכה.

אשר לנושא הראשון, דמוקרטיה, אולי לא כאן המקום ואין זו השעה לחזור על דברים שהשמיע נשיא בריט-המועצות, שהוא היום בעל סמכויות ריכוזיות מאין כמותן, ושלשום קיבל עוד תוספת על הסמכויות הריכוזיות. אבל אולי היה מעניין להשמיע את דעתו מה צריך להיות לאור הצרכים והכושר התחרותי בהרכב תחומים, אבל במיוחד בתחום הכלכלי.

חברי הכנסת, מה שנציע היום לכנסת היא חקיקה די מפורטת העוסקת בתחומים שונים: תחומי השכר, התעסוקה, הביטוח הלאומי, יציבות המשק, שעות עבודה ומנוחה, פקודת מס הכנסה, חוק מס הכנסה, זה החוק לתיאומים בשל אינפלציה, חוק מס שבת, חוק להשקעות משותפות בנאמנות, פקודת המסים (גבייה), חוק עסקאות גופים ציבוריים (אכיפת ניהול חשבונות), חוק מס ערך מוסף, חוק מס קנייה, חוק יסודות התקציב — תיקון לחוק יסודות התקציב, חוק הפרשנות, ואחר-כך ההשלכות על פקודת העיריות, על חוק הרשויות המקומיות, על חוק רשות הנמלים והרכבות, חוק רשות שדות התעופה, חוק המועצה לייצור ולשיווק אגוזי אדמה. עד פה הגענו.

עמיר פרוץ (המערך):

זה מספיק.

שר האוצר י' מודעי:

רבותי, אולי בטעות הוספתי שני חוקים שאינם נוגעים ללב הבעיה. עוד לפני שנתייחס לתכנים של הרשימה, מובן שמה שמוצע כאן אינו איוה שנינו או תיקון לחוק. זוהי מגמה לאורך כל המגזרים הכלכליים של המשק, לפנות מתוכם את המחסומים המפריעים לתפקוד חופשי, ברי-תחרות, כל נושא במגזרו.

אולי אומר כאן, שנוסף על החקיקה המובאת לפניכם, באותם תחומים — — —

היו"ר ג' גדות:

כבוד השר, שאלה לי אליך. אתה קראת כאן רשימה — — —

שר האוצר י' מודעי:

אני אמרתי שניים, ודילגתי.

היו"ר ג' גדות:

את שלושת האחרונים לא קראת כלל.

שר האוצר י' מודעי:

לא, הבאתי את זה רק כדוגמה.

היו"ר ג' גדות:

רק כדוגמה. מוטב שזה ייאמר לפרוטוקול.

שר האוצר י' מודעי:

ברור שאני מדבר על כל החוקים המובאים בפניכם. מעיר לי היושב-ראש שאני לא המשכתי לקרוא. ברגע מסוים תפסתי

את עצמי שאני קורא כבר יותר מדי ולכן הפסקתי, אבל אין ספק בכך שמדובר בכלום.

אורה נמיר (המערך):

אדוני היושב ראש, 24 חוקים, אתה חושב שאפילו שר האוצר יכול את כולם — — — ?

שר האוצר י' מודעי:

הוא יכול, הוא יכול. את זה לפחות הוא יכול.

אורה נמיר (המערך):

לא.

שר האוצר י' מודעי:

תיכף נעמוד במבחן הקטן הזה.

עמיר פרץ (המערך):

עוד יהיו לך הפתעות. לא צריך ועדות כנסת ככלל.

שר האוצר י' מודעי:

נוסף על החקיקה המובאת כאן בפניכם, באותם תחומים

— — —

אלי דיין (המערך):

זה מתאים לרוסיה. לא עושים חקיקה כזאת בלי כל הוועדות.

היו"ר ג' גדות:

לא, לא, חבר הכנסת דיין. קריאת ביניים — זה יופי פעם אחת. מספיק.

שר האוצר י' מודעי:

באותם תחומים של החקיקה שקראתי לפניכם, ובתחומים נוספים הנוגעים לתוכנית הכלכלית שאישרה הממשלה, מלבד תיקוני החוק יש, כמובן, גם הסכמות בשטחים שונים. יש גם תקינה שתיוסוף על החקיקה. יש הוראות בנק ישראל, בעיקר כמה שנוגע למטבע-חוץ, ויש קביעות שהן כסמכויות של השרים המופקדים.

אולי אומר מייד בראשית דרכי, שבין יתר החוקים המובאים כאן יש סמכויות בתחום המיסוי שניתנו לשר האוצר, שכמובן תצטרכנה להיות מלוות בתקנות שיוציא שר האוצר. על כך אמרתי, שנוסף על הכתוב כאן תהיה עוד תקינה, למשל במיסוי של הטבות פנסיה, הניתנות לאנשי שירות צבא הקבע, או בקשר לתקרת הזיכוי על הסכנות הציבור לקרנותיו השונות. זה סוג הדברים שבהם אנחנו לא קבענו כאן מסמרות. חלקם עוד פתוחים למשא-ומתן וחלקם ייקבעו בתקנות מאוחר יותר, הכול באישור ועדת הכספים, כמובן.

מה עניינן של הצעות החוק המובאות כאן ומדוע הן מובאות היום ומדוע במסגרת התוכנית הכלכלית שאישרה הממשלה בחדוש אוגוסט האחרון?

חברי הכנסת, אני משוכנע שאין חבר כנסת באולם הזה או אורח מדינת ישראל באשר הוא שאיננו חש בעליל את התהליך ההיסטורי של עליית יהודי ברית-המועצות במספרים אדירים למדינת ישראל. אנחנו מצפים, בקצב של ארבע, אולי חמש ואולי שלוש שנים, לעלייה של מיליון יהודים מברית-המועצות, ואומרים לנו יודעי דבר, שבהמשך התהליך הזה יש סיכויים טובים שעוד יצטרפו אליהם רבים וכן טובים מיהודי ברית-המועצות, אלה הם המספרים — מיליון אזרחים חדשים במדינת ישראל כחוך ארבע שנים.

אלי דיין (המערך):

הם יעבדו ב־854 שקל לחדוש?

עמיר פרץ (המערך):

העשירים בישראל לא יודעים מה זה. הם לא שמעו על זה כלל.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת עמיר פרץ, זו הפעם האחרונה שאני מדבר אליך ואתה ממשיך לצעוק.

עמיר פרץ (המערך):

שר האוצר שאל אם יש משהו ששמע על זה, ואני אומר שהעשירים לא שמעו על זה, רק העניים.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת איתן.

אורה נמיר (המערך):

חבר הכנסת איתן — — —

עמיר פרץ (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרץ, אני קורא אותך לסדר.

עמיר פרץ (המערך):

חבר הכנסת איתן, שילמת משהו לעלייה? רק שכר מינימום משלמים.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרץ.

אורה נמיר (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרץ, חברת הכנסת-נמיר.

אורה נמיר (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת נמיר, אני רוצה שתשמעי מה שיש לי לומר. אני קורא לראשונה לסדר גם את חבר הכנסת פרץ וגם את חבר הכנסת אלי דיין, רציתי פשוט את אוזן הכרויה, שתשמעי שקראתי את שניהם לסדר.

שר האוצר י' מודעי:

חברי הכנסת, אני לא יכול לעבור על פרץ כזה של צעקות בלי להגיב עליו, ופני נכלמות. המשפט או הנושא שאני העליתי בפניכם ברגע זה היה עלייה רבתי מרוסיה הסובייטית, ואני כיניתי אותה אירוע היסטורי.

אורה נמיר (המערך):

על זה אין מחלוקת.

שר האוצר י' מודעי:

יהיה לכם זמן להגיב על הברותה של קיצוצים שכשר מינימום ועוד כהנה וכהנה סיפורים, שרבים מפיצים אותם ואחר-כך משתמשים בכדורות של עצמם, כפי שנכרר כעוד כמה דקות.

עמיר פרץ (המערך):

אנחנו נשמח.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרץ, הרי לא עולה על הדעת שאתה תאשר או תזים כל הודעה של השר. ככל הכבוד לך, אתה לא במקום. גם כשתוצא החוצה לא תוצא במקום עשרים אלא במקום עצמך. אז אנא.

שר האוצר י' מודעי:

אני ניסיתי, ואולי זה מיותר בשבילכם, להכניס את המסכת הזאת, שהיא מסכת יבשה של חקיקה משמעותית, אבל חקיקה, לתוך מתכונת של תהליכים לאומיים היסטוריים, ואולי אפילו בין-לאומיים. אבל הרצון לראות את הכול בפריזמה הצרה של אינטרס אחד או שניים או שלושה מקטין את הדמות, את המשקל, את התקווה, של האירוע הגדול הזה, כפי שאני אסביר עוד מעט, ואשמח לשמוע מחברי הכנסת, אולי יש להם רעיונות או הצעות טובים יותר מאלה המובאים בתוכנית הכלכלית של הממשלה ובכיתוים החקיקתיים המובאים כאן.

בקשר לקליטת עלייה רבתי בהיקפים שישראל לא ידעה כמותם, בהיקפים שמדינות העולם לא החנשו בהם, לא רק באופן יחסי, אפילו באופן אבסולוטי. בקצב הזה, כדי שאנחנו נוכל לקלוט עלייה מובחרת כזאת לא רק קליטה פיסית ואולי חברתית אלא גם קליטה כלכלית, קבעה הממשלה שהדרך היחידה לקליטתם הכלכלית היא בתוך תשתית המשק, שתלך ותתרחב. הממשלה לקחה על עצמה תפקיד של מכוון ומסייע, אבל, בניגוד לשנות ה-50, היא לא קיבלה על עצמה ולא יכולה לקבל על עצמה תפקיד של קליטת העלייה הזאת ושקומה הכלכלית בתוך מדינת ישראל כאורח יישר באמצעות הביורוקרטיה הממשלתית, למשל, או המוניציפלית.

כדי להבטיח מה שרכים פה לא מקבלים, מפני שהרקע והחינוך שלהם אומרים שהמדינה נותנת הכול, מהעריסה עד לקבר, אבל הממשלה מאמינה ויודעת על-פי ניסיון העולם ועל-פי ניסיונו, שמאסה כלכלית אדירה כזאת יכולה להיקלט קליטה כלכלית — — —

עמיר פרץ (המערך):

למי הוא מתכוון כשהוא אומר "מניסיונם"? אני רוצה להבין, הוא מעליב מישהו פה? אני לא צריך הטפת מוסר מאיש.

שר האוצר י' מודעי:

חבר הכנסת פרץ, כשאני ארצה לומר משהו, אני אומר לך.

עמיר פרץ (המערך):

תגיד.

שר האוצר י' מודעי:

אבל אין לי מה לומר לך. אין לי מה לדבר אתך.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת איתן.

אלי דיין (המערך):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת איתן, אני מדבר אליך. אני מבקש את עזרתך.

עמיר פרץ (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרץ, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

אלי דיין (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דיין, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

עמיר פרץ (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרץ, קראתיך לסדר פעמיים. בפעם השלישית, עם כל הידידות, עם כל הנחמדות — אני פשוט אצטרך לקרוא אותך לסדר בפעם שלישית. בפעם השלישית אני כבר לא יכול להגיד לך שזה מותנה. אין התניות. ההתניות הן בפעמיים הראשונות. לכן כל מה שאני מבקש ממך: פשוט תשלוט בעצמך.

אלי דיין (המערך):

מפירים פה את כל הכללים. מה קורה כאן? דרך המוסד לביטוח לאומי, דרך חוק שכר מינימום.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דיין, כל מה שאמרת לי לחבר הכנסת פרץ, סהרי במרומים, הכול שריר וקיים ואמור גם לגביך.

שר האוצר י' מודעי:

עליית יהדות בריית-המועצות היא עלייה מבורכת. היא עלייה שבסופו של החהליך תתרום לכלכלתה, גם לחברתה ולתרבותה של מדינת ישראל, אולי הרכה יותר ממה שאנחנו נצטרך לתרום לה בעת קליטתה. אבל כדי שנוכל להשיג את התוצאה הזאת אנחנו חייבים להבטיח את הקליטה המהירה, הפרודוקטיבית, של היהדות הזאת, שהרכבה המקצועי, גם האנושי, אבל המקצועי הוא בעל איכות שאין כמותה. אני מקווה שאיש לא ייעלב אם אני אומר, שהרכב האוכלוסייה הזאת המבחינה הכלכלית, ובמידה מסוימת גם האינטלקטואלית, עולה בהרכבה על הרכבה של האוכלוסייה הישראלית דהיום.

זו אוכלוסייה שמביאה אתה נכסים אדירים בתרומתה האפשרית לכלכלה. 40% מהם אקדמאים, 25% מהנדסים על מקצועותיהם, 6% רופאים, 2% אמנים. איפה עוד יכולה להיות ברכה כזאת למדינה, לחברה ולמשק? איפה עוד יכולה להיות מחויבות עמוקה כזאת לעלייה כזאת, אם לא למענה — למען עתידה של מדינת ישראל?

השאלה היא, כיצד אנחנו נבטיח, וכמהירות — מפני שגלי העלייה מגיעים אלינו בקצב של כ-1,000 עולים ליום, ומתחילת הגל הזה כבר הגיעו ארצה למעלה מ-150,000 עולים יהודים מברית-המועצות.

אולי נקודת המוצא היא, שהאנשים הללו אינם מגיעים למשק משגשג. הם מגיעים למשק שיש בו אינפלציה כשיעורים לא נמוכים, 17% עד 20%, שיש בו אבטלה כשיעורים קרובים

ל-10%, שבשנה החולפת היתה הצמיחה בו שולית לחלוטין. קשה מאוד לומר, שוהו הרקע הכלכלי המבטיח קליטה כלכלית פרודוקטיבית של גל עלייה כזה. הכול היה אחרת אילו עמדו לרשותנו משק משגשג, מקורות אדירים, וכל מה שהיה דרוש היה להשלים לכוח האדם הפנטסטי הזה מקורות פיננסיים וייצוריים, כדי שהשניים יתמזגו וייתנו את פירותיהם בעתם, דהיינו מהר מאוד.

מצב זה מחייב אותנו לפעילות מהירה ונמרצת, כדי שהמשק יאפשר את הקליטה הזאת, תוך התחשבות בשיקולים של נשיאה כנטל, שיקולים של רצון ליצור אחריות בהתייחסות למגזרי המשק השונים ולאזורי מדינת ישראל השונים, ותוך ניסיון להשיג כמהלך של קליטת העלייה מכרית-המועצות גם הבראה של חוליי המשק הישראלי. אם נצליח בכך שיעקר הקליטה הזאת תיעשה במגזר היצרני, לא יהיה עוד צורך להתאמץ להקטין את היחס בין המגזר השירותי, או אם אתם רוצים הציבורי, לבין כלל אזרחי מדינת ישראל או עובדי מדינת ישראל. יש דוגמאות רבות כאלה.

אומר, לא רק שאין לנו כוונה להעמיס באופן פרופורציוני את השירותים הציבוריים, אלא אנחנו יודעים מראש שלא עומדים לרשותנו אותם משאבים כדי לתת לעולים החדשים מייד אותה רמת שירותים ואתה רמת חיים של אזרחי ישראל. היינו רוצים, הדבר לא ניתן לנו, כי אין לנו המקורות ואין לנו המשאבים תחת ידנו, לפחות לא היום.

התוכנית מחייבת מציאת מקומות תעסוקה ליותר מחצי מיליון עובדים נוספים; זאת אומרת, תוספת של שליש מכוח העבודה בישראל בתוך פרק זמן קצר. התוכנית מחייבת — לא הרצון שלנו — אם חפצי קליטה כלכלית של העלייה אנחנו, התוצר המקומי הגולמי חייב לגדול בשיעורים של בין 8% ל-10% לפחות בתוצר העסקי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה הטעם להגדיל את שכר המינימום?

שר האוצר י' מודעי:

מייד אניע.

אורה נמיר (המערך):

למה הטינה לשכר המינימום? תתבייש לך.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני רוצה להודות לך.

עמיר פרץ (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרץ.

עמיר פרץ (המערך):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

עמיר פרץ (המערך):

עובדים יותר קשה ממך. אתה רק מקבל את הקולות שלהם, מתחנף אליהם בכחירות. אתה לוקח את הקולות שלהם ודופק אותם כל הזמן.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרץ, אני מציע לך לצאת להתאווור לחמש

דקות.

עמיר פרץ (המערך):

אני לא מפריע לך. אני מפריע לשר האוצר.

היו"ר ג' גדות:

לשני אנשים אתה לא מפריע. אתה לא מפריע לא לשר האוצר ולא לי. כשאני קורא לך להפסיק, אתה חפסיק.

אלי דיין (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אלי דיין, אני מבקש שלא להפריע.

אורה נמיר (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת נמיר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ויינשטיין.

אלי דיין (המערך):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אלי דיין, עשה עמדי חסד, עבור לשכת ליד חבר הכנסת פרץ, תשמע איזו עסקה סיכמתי עם חבר הכנסת פרץ, כדאי לך, שהרי אחרת אנהג לפי כללי התקנון. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר י' מודעי:

חברי הכנסת, האמינו לי, אני משוכנע שבגמר דברי לפחות יצא העוקץ מהנושאים שיעלו כאן. אני לא אומר שתהיה בינינו הסכמה, אבל אם לא נצליח להבין לעומק מה מוצע כאן, אז מי שמרגיש שבתחום מסוים הוא לא מוכן לקבל שום שינוי בשום תנאי לשום מטרה, לפחות יבין מדוע מוצע השינוי, גם אם לא יסכים לו, ואולי אתן לכם מפרעה. אבל תבטיחו לי, שאל באפכם. זה לא לפי סדר הדברים, אבל שמעתי את הקריאה הזאת כבר חמש פעמים: פוגעים בשכר המינימום.

בואו ננתח לעצמנו מה מוצע בהצעת החוק. מוצע ששר בממשלה יקבל סמכות במקום מסוים, לזמן מוגבל, לאחר שישתכנע שאם הוא לא ייתן הקלה בשכר המינימום באופן ארעי, האלטרנטיבה היא סגירת המפעל והוצאת האנשים לאבטלה — אני יודע שזאת לא אחריות שלכם, אתם אחראים רק לעובדים, הממשלה אחראית למובטלים — זה מה שמוצע כאן ותו לא.

יכול כל חבר, חבר כנסת או לא חבר כנסת, לומר: ייקוב הדין את ההר. גם אם המפעל לא יכול באמת לשלם את שכר המינימום, וגם אם העובדים מוכנים באמת לקבל פחות משכר המינימום כדי שלא ייזרקו לאבטלה, גם אז אנחנו לא רוצים לשכור את העיקרון המקודש. אותם אני אכין ואכבד.

היו"ר ג' גדות:

כבוד השר, האם אתה מוכן לקבל שאלה של חבר הכנסת פרץ?

שר האוצר י' מודעי:

לא. הוא כל כך הרבה מפריע בלי לקבל את רשותי.

הי"ר ג' גדות:

לא רציתי לעשות עסקה אחרת, הוא הבטיח לא להפריע לך.

שר האוצר י' מודעי:

אם הוא יתנהג יפה כחמש הדקות הבאות, אני אסכים.

הי"ר ג' גדות:

בבקשה, חבר הכנסת פרץ.

עמיר פרץ (המערך):

כבוד השר, אני רוצה להרגיע אותך. למרות כל הצרות — אנחנו מתים להיות בממשלה. אנחנו נעשה כל מאמץ. למרות כל הצרות שאתה מתאר, אנחנו נעשה כל מאמץ לקבל את הצרות במקומך.

שר האוצר י' מודעי:

אני לא מאחל לכם הצלחה.

אורה נמיר (המערך):

הי"ר ג' גדות:

חברת הכנסת נמיר, חברת הכנסת נמיר, אם זה לא ילך —

עמיר פרץ (המערך):

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרץ, האחריות הזאת חלה על כולם. אם זה לא ילך — — חברת הכנסת נמיר, את מפריעה לי שוב ושוב.

אורד נמיר (המערך):

/ תי דקות לא הוצאתי הגה מפי.

הי"ר ג' גדות:

אני באמת אענוד לך מדליה. חבר הכנסת פרץ, זה חייב לכלול את כולם. אם אתם רוצים מפעם לפעם לשאול שאלה, כל האחרים חייבים לשמור על שקט.

עמיר פרץ (המערך):

האם אדוני השר יכול להרגיע אותנו ולהביא דוגמה של מפעלים שהתמוטטו כגלל שכר המינימום? שאלה שנייה, איך אדוני יבטיח ש-80% מהשכר במשך שישה חודשים לא יתפתחו לשיטה, שבגלל כדאיות כלכלית, יפטרו מפעלים עובדים כל שישה חודשים?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צוקר, בעוד דקה תהיה לחבר הכנסת צבן שאלה. אני אמנע ממנו, אמנע ממך?

שר האוצר י' מודעי:

אנסה להשיב בקצרה ואצטרך לחזור לסדר הדברים. זו היתה רק דוגמה. מובן שאם נקודת המוצא היא שהממשלה מראש שותפה לניצול עובדים — אתה צודק, חבר הכנסת פרץ, כלומר, שהממשלה שותפה, לא רק מאפשרת. השר המופקר על העניין יצטרך להיות משוכנע, על-פי החוק המוצע, שזו האפשרות היחידה במקום סגירת המפעל. הוא יצטרך להיות משוכנע.

אני שואל אותך, מה שאלת? אתה אומר שבעל המפעל יעשה קונצסיה ויעשה רוטציה של עובדים. השר לא ייתן לו פשוט וברור. אבל, אם השאלה היא: הואיל ואנחנו חושבים

שלממשלה יש עניין כזה, לכן היא מביאה את הצעת החוק הזאת — אין לי תשובה על שאלתך זאת, כי זה מסוג הייחוסים שאני רגיל להם. אין להם אף פעם אחיזה, וגם לא הפעם.

אני נוטה להאמין, שאדם בישראל, חבר כנסת בישראל, שר בישראל, לא ינצל סמכות כלשהי כדי לפגוע לא באינטרסים של עולים חדשים ולא באינטרסים של עובדים חדשים וותיקים.

לכן אני שקט, מפני שאני מרגיש שההצעה הזאת, לדוגמה, שומרת אנשים, שומרת עובדים במעגל העבודה, במקום החרפה והביזוי ששמעתי עליהם מפיו, חבר הכנסת עמיר פרץ, מעל כמה זו. לא דיברת רק על כסף. דיברת על החרפה האנושית שבאבטלה. קלטתי מה שאמרת אז.

מה מבקשים? והיה וישתכנע השר במקום מסוים, לזמן מסוים — יוכל להפעיל את סמכותו. דוגמאות כאלה יש רבות.

אלי דיין (המערך):

אולי אפשר להשתמש בדמי אבטלה?

שר האוצר י' מודעי:

יש עוד שימושים לדמי אבטלה. יש לנו גם טיפול כזה.

אלי דיין (המערך):

איך אפשר להתפרנס משכר של 800 שקל ברוטו?

שר האוצר י' מודעי:

יותר מאשר מדמי אבטלה.

אלי דיין (המערך):

זו חרפת רב.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דיין, חבר הכנסת דיין, אני מתרה בך.

שר האוצר י' מודעי:

המצב העובדתי לגבי דמי האבטלה — וגם בהם אנחנו ניגע, גם בהם, לא כגודלם אבל בזכויות להם — הוא שמי שיכול, כפי שהתבטא חבר הכנסת פרץ, להתפרנס מדמי אבטלה עם חרפה, יכול להתפרנס בשכר מינימום מקומץ עם עבודה, עם סיכוי לחזור ולהתקדם כעבור זמן, אם המפעל ישוב ויתפוס את הנישימה, את התמצן שחסר לו.

אלי דיין (המערך):

הממשלה תשלים.

שר האוצר י' מודעי:

הממשלה איננה מקור כספי. היא לוקחת ממך, ממנו, מהלוואות מחוץ-לארץ, מחשתיית שהולכת ונרקבת, ומזה היא משלימה. מה זה הממשלה תשלים?

אלי דיין (המערך):

זה צדק חברתי.

שר האוצר י' מודעי:

אני לא משלים.

יוסף עזרון (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

נוח לו לאדם בקב שלו ולא כתשעה קבים של חבריו.

אלי דיין (המערך):

ש"ס מסכימה? שמעתי את האמרה היפה שלך. מזה אפשר לאכול?

הי"ר ד' תיכון:

רבתי חברי הכנסת. חבר הכנסת אלי דיין, אתה רשום לדיבור?

אלי דיין (המערך):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש ממך לקרוא קריאות ביניים בעת שתעלה על הדוכן. רבותי, אני מבקש שחיתנו לשר להשמיע את דבריו בשקט. הוא לא מצליח לומר משפט.

שושנה ארבלי-אלמזולינו (המערך):

אם כך, שיכטלו את השלמת ההכנסה.

שר האוצר י' מודעי:

מדוע? מה הקשר? השלמת הכנסה קיימת גם כמצבים שההכנסה הכוללת היא ארבע פעמים שכר מינימום. גם אז עוד יש השלמת הכנסה. אני אראה לך ציבורים שלמים כאלה. אולי זה לא פי ארבעה, אולי פי שלושה, פי שניים-יחצי משכר המינימום. אני אביא דוגמה לא של אדם יחיד אלא של אלפי עובדים, קבוצות קבוצות, שמקבלים השלמת הכנסה כאשר ההכנסה שלהם עולה לאין ערוך על הגובה שמצריך חוק השלמת שכר, וזאת בגלל קונציום, משום שלא משלמים שכר במלוא שיעורי ההכנסה — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כי המעסיק הציבורי עשה חוכמות.

שר האוצר י' מודעי:

המעסיק הציבורי עשה חוכמות, המעסיק הפרטי עשה חוכמות, והעובד הפרטי והנציגות שלו עשו חוכמות. אתה רוצה את שמוח האיגודים המקצועיים האלה? אני אתן לך אותם. לא אחד, לא שניים ולא שלושה. השלב הבא, גברתי, חברת הכנסת ארבלי-אלמזולינו, ולא רצינו לכלול הכול באותה מסגרת, יהיה במסגרת של המלצות ועדת-זוסמן, שהן חלק מההסכם עם ההסתדרות. אז יבוא יישור הקווים האלה. כל מי שדרושה לו ומגיעה לו כביושר השלמת הכנסה כחובת המדינה, יקבל. שום פיקציה לא תהיה בהשלמות ההכנסה, לא מצד המעסיק ולא מצד העובד. אבל המציאות היא כזאת, שיש יותר פיקציות מאשר מציאות אמיתית בתחום השלמות ההכנסה.

חברי הכנסת, היעדים העומדים בפני המשק אינם מחייבים פעולה רק בטווח הקצר: הם צריכים לעורר תהליך של צמיחה מואצת, אבל גם בת-קיימא. ולכן אנחנו חייבים לנקוט מדיניות כוללת ומשולבת, שתביא לידי ביטוי את כל השווקים המרכזיים במשק ותשתתף במאמץ יוצא דופן: כן, יוצא דופן. אין זו על עשיית חשבונות קטנוניים. בשנים הראשונות צפוי, כנראה, גידול במשקלם היחסי של השימושים המקומיים, כפרט בנייה למגורים, בתוצר, אבל לאורך זמן צריך לבסס את תמיכת המשק על הסקטור השכיח, דהיינו ייצור ותחליפי ייבוא.

אדוני היושב-ראש, צמיחה כלכלית מהירה, בת-קיימא, לא תושג אלא אם כן ישרו במשק תנאים של יציבות וודאות. המדיניות הכלכלית מחייבת אפוא לא רק הישגים מהירים, לא רק מצב שהוא יהיה יציב ובר-קיימא, אלא מחייבת גם מניעת התחדשות של התהליכים האינפלציוניים במשק.

ידידי הטובים, לא רציתי לומר את המספר שאני עומד לומר עכשיו, אבל כדי לקלוט את העלייה הזאת בהיקפה יהיו דרושים לנו 40 מיליארד, נוסף על הוצאות הבנייה.

היו"ר ד' תיכון:

במשך כמה שנים?

שר האוצר י' מודעי:

אם יהיו ארבע שנים, כמשך ארבע שנים: אם יהיו שלוש

שנים, כמשך שלוש שנים: ואם יהיו חמש שנים, כמשך חמש שנים. וכבר שאל אותי היושב-ראש את השאלה המובנת מאליה: מניין לוקחים כסף? נו, מניין לוקחים? קודם כול מעצמנו. וזה לא מכסה אפס קצהו של הסכום הדרוש, אבל — קודם כול מעצמנו. אני מכיר את התשובה מהאגף הזה: העשירים אינם מרגישים. אבל, רבותי, אמרתי בראשית דברי, שמי שצריך לקלוט את העלייה אינה הממשלה ולא הכנסת. לדאבוני או לשמחתי, אלה אותם בעלי אמצעים שאתה רוצה לשלול מהם אמצעים כדי שהממשלה תוכל למצוא את המקורות לקליטה פיסית, אבל לא קליטה כלכלית, של העלייה רבתי. איש פה איננו מציע שפקידי מדינה יתחילו לנהל מפעלים או שירותים, אבל בדיבור נסחפים. אומרים: הממשלה תעשה. האם הממשלה תעסיק את כולם במשרדי הממשלה? ברשויות המקומיות? הממשלה הזאת מאמינה ביכולת של היוזם הפרטי ומטילה ספקות רבים ביכולת שלה לנהל עסקים.

קריאה:

ההסתדרות.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

המצב המדיני והביטחוני — — —

אברהם שוחט (המערך):

הכול ההיפך ממה שאתה אומר. כל מה שאתה אומר אלה דיבורים בעלמא.

שר האוצר י' מודעי:

לא יפה מה שאתה אומר, מפני שאני יכול להשיב לך באותו סגנון. אתה יכול להגיד: אני מבין, או אינני מבין, ובאוזני אלה דיבורים בעלמא.

אברהם שוחט (המערך):

אתן את דברי: החלטות הממשלה הן הפכות לחלוטין ממה שאתה אומר.

שר האוצר י' מודעי:

לא בחרנו אותך בתור צנוור של מעשי הממשלה.

אברהם שוחט (המערך):

שר האוצר י' מודעי:

השתמשת בהגדרה שהיחה בה קביעה של עמדה אבסולוטית, לא של דעתך. גם על זה עוד נדבר ונתווכח. אתה זכאי להביע את דעתך. אני מציע לך להתכונן להביא לוועדה שבה יידונו הנושאים הללו, לא תיקונים לתקונים אלא תחליפים להצעות, שיהיה בכוחם לקלוט את העלייה. כאשר תביא את זה, יוכל להיות שאני אאמץ את דרךך ואת שיטתך ולא אבקש ממך לאמץ את דרכי ואת שיטתי.

רוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ד' תיכון:

אדוני השן, אני רואה שהדין בוועדת הכספים הופך להיות מיותר. הוא מתנהל כאן במליאה.

שושנה ארבלי-אלמזולינו (המערך):

מי אומר שכל החוק יעבור לוועדת הכספים? יש כאן 24 חוקים שאינם שייכים לוועדת הכספים.

אלי דיין (המערך):

צריך לחלק אותם לוועדות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת צבן יאמר שכולנו צריכים לעבור קורס לפיתוח הקול. אי-אפשר להשתלט עליכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מעטים נגד רבים. אני צריך להגן על השר.

שר האוצר י' מודעי:

אנחנו נציע גם שכלול בתחום החיווך בשוק העבודה וגם הפחתות ישירות בעלות העבודה. כל זה בקשר לשוק העבודה.

בקשר לשוק ההון, שכלעדינו, כמו בלי העבודה, אין צמיחה כלכלית — אנחנו מסיטים באופן מכוון את המשאבים המצויים לעבר המגזר העסקי. הממשלה אינה מוכנה לתת לאיש עדיפות בתחרות בשוק ההון על המשאבים הקיימים, על-פי הטבות שהיא נותנת למקורות השונים. השיקול יהיה אחד ויחיד — שיקול כלכלי. כל מה שמצוי בשוק ההון יהיה באותה התייחסות לחוקים ולתקנות של מיסוי, של נילול וכיוצא באלה. איש לא יקבל ביטחונות מיוחדים בשביל גיוס האמצעים שלו, ולא חשוב לאילו מטרת. זה לא חשוב. צריך שההון יוכל לזרום על-פי שיקול כלכלי.

השינויים המוצעים בהוראות המס לגבי הכנסות ריאליות מנכסים פיננסיים באים כפעם הראשונה בתולדות מדינת ישראל למסות גם נכסים פיננסיים. איפה כל האגפים האלה? עד היום היה מיסוי ישיר קבוע רק על הכנסות מעבודה. הכנסות מנכסים פיננסיים לא היו במדינת ישראל — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

היו הכנסות, הן לא היו ממוסות.

שר האוצר י' מודעי:

אתה צודק, לא היה מיסוי על הכנסות, הכנסות היו.

והספסלים האלה, שיש להם השקפות עולם, ישבו בשקט. מיום קום המדינה — — —

אברהם שוחט (המערך):

כמה זמן אתה בממשלה?

שר האוצר י' מודעי:

רק משנת 1977.

אברהם שוחט (המערך):

מה קרה ב־13 שנים?

שר האוצר י' מודעי:

אינני מבין. אדוני המבקר העליון, זו הפעם הראשונה ששר אוצר מכיא לכנסת הצעות חוק הנוגעות למיסוי רווחי הון. לא היה כדבר הזה במדינת ישראל.

היו"ר ד' תיכון:

היה, אדוני השר, לפחות למען ההיסטוריה, היה.

שר האוצר י' מודעי:

היה, אחד, אני חוזר כי.

היו"ר ד' תיכון:

היה ב־1964.

שר האוצר י' מודעי:

והמיסוי לא יתחשב אם מקור ההון הוא במטרה לחיסכון סוציאלי או במטרה לעשיית שימוש אחר בהון. הוא יתייחס לרווחי הון בדיקת כמו לרווחי הון, ויבחר לו הבעלים של הנכסים הפיננסיים האלה כאילו כלים הוא רוצה להשתמש.

היו"ר ד' תיכון:

לא קבעתי. רק אמרתי שהדיון הופך להיות מיותר. אבקש מחברי הכנסת להירגע. תנו לשר להשלים את דבריו.

עמנואל זיסמן (המערך):

האם אתה אומר שהמאמץ העיקרי של הקליטה יהיה אצל זימים מקומיים?

שר האוצר י' מודעי:

כן, אדוני, בסיוע של הממשלה. לא כמו ברוסיה הסובייטית, על-פי התוצאות שלהם, וגם לא כמו בתקופת ראשית המדינה, שאז גרו בפחונים ובכדונים, ברמת חיים שהיום אינך יכול להעלות על הדעת לקלוט בה עלייה.

עמנואל זיסמן (המערך):

— — —

אלי דיין (המערך):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

תשמע את חבר הכנסת יוסי ביילין. מה אתה צריך לשמוע אוחו?

עמנואל זיסמן (המערך):

איפה הם היו בראשית המדינה? היהודים שהתעשרו, אלה היוזמים?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש ממך להירגע. רבותי, עד עכשיו היה מותר הכול, מעתה ואילך אני קורא לסדר וגם מוציא מהא' ים, כי יש גבול לאי-סדר.

שר האוצר י' מודעי:

במגזר העבודה הגורם הקובע העיקרי הוא רמת עלות העבודה ליחידת תפוקה. כל היתר — שיקולים משניים. גם השווינויות, גם ההודמנות, הכול משני למפתח הזה, שהוא: תפוקה ליחידת עבודה. תפוקה נמוכה ליחידת עבודה — אין תקומה למשק הישראלי, אין סיכוי לקליטת עלייה. כדי שנוכל לענות על האילוף הזה, שהוא אילוף על כולנו, תראו את השינויים העיקריים המוצעים, שנועדו כולם לצמצום הקשיחויות והעובות. הבאתי לכם את הדוגמה של חוק שכר מינימום. יש שיטה של תשלום רמי אכטלה. החוק הקיים היום, או התקנות, מאפשרים לבן-אדם להשחמט מעבודה, לא לקבל עבודה, גם אם יש עבודה. הצמדת שכר בין המגזר העסקי למגזר הציבורי, הגבלות עבודה במשמרות, אנשים צמאים לעבודה ופה תהיינה תקנות שאסור לעבוד יותר משעות מספר כמשך שבוע, או כמשך חודש. יש היום תקופת חירום לעבודה, ואנחנו רוצים להילקס בכל מקום.

עמנואל זיסמן (המערך):

האם יהיה אפשר לעבוד בשבת?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, אבקש שלא להפריע.

עמנואל זיסמן (המערך):

שאלתי שאלה.

היו"ר ד' תיכון:

אתה שואל כבר חצי שעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

המטרה היא פישוט הוראות המס והאחדתן ויתר שוויוניות בין עצמאים ובין שכירים בשני הכיוונים, וגם שיפור פרוגרסיבי בחלוקת ההכנסות. ואני מוזין אתכם לכרוך את המשמעות של החוקים האלה בשוק ההון לגבי הפרוגרסיביות של חלוקת ההכנסות, שבוהו כולנו מסכימים, אבל במיוחד אגף מסוים.

יש גם הוראות המעוררות השקעה בקרנות נאמנות ובקופות גמל, בכנייה חדשה, שזו אחת הבעיות המאפיינות את תקופת קליטת העלייה.

יש גם מסים שונים בהצעות המובאות לפניכם. אבל אנחנו לא חיפשנו בשלב זה להגדיל את נטל המסים על אזרחי מדינת ישראל. החלפנו מסים המהווים נטל, או על מחיר העבודה, או על מחיר הייצור, במסי צריכה — שכידוע לכול, הם בעיקרם וולונטריים. לא נכנס לקופת המדינה שקל נוסף אחד מכל השניונים הפיסקליים והמסויים המוצעים כאן. המגמה היא אותה מגמה שתיארתי אותה בראשית דברי — לתת את המשאבים כידי המשק והיוזמה החופשית כדי שהם יוכלו להשתמש בהם מתוך מגמות של רווחים, לא של עשיית טובה, לפתח את המשק הישראלי, להגדיל את התוצר הלאומי, ובכך לקלוט את העלייה בדרך של תעסוקה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מדוע לא להגדיל את הנטל כדי להקטין את הגירעון?

שר האוצר י' מודעי:

אתה יודע? אפשר לגבות את הכסף הזה מהמשק הזה, אבל זה כמו לחלוב חלב מסוס. פה אין המשאבים האלה. אינם אתה רוצה לקחת אותם — אין צמיחה. אפשר לקחת, אפשר לקחת מכל אדם עד פרוטתו האחרונה, אין בעיות, יש ממשלה יש נכס, אבל מי יצמיח את המשק? מי יבטיח גם את יציבותו וגם את יכולתו לפתח קליטת עלייה כלכלית בתוכו?

אבל את ההצעות האלה אני מכיר, ואמרתי מראש: כל הצעה שתהיה כוללנית, מקיפה, משולבת ומאוזנת, שתבטיח את השגת היעדים הללו, כמו הצעה זו, מבחינתי באה בחשבון; כל הצעה.

היו"ר ד' תיכון:

מותר לי לשאול אותך שאלה?

שר האוצר י' מודעי:

בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:

נניח, תיאורטית, שבוועדת הכספים יוברר שסעיף מסוים אין בצדד הכנסות, ואתה לא משיג באמצעותו את המטרות. האם תיאות לשנות אותו, להתאים אותו?

שר האוצר י' מודעי:

התשובה העקרונית — בלי שום ספק כן. אבל אני לא אוכל להסתפק או באיזו קביעה אקס קתדרה אלא אם כן הוועדה, או הכנסת, תשתמש בסמכות החקיקה שלה. אבל אם מדובר בשכנוע הרדי, או בסממאות קשה מאוד להסתפק. כל מי שלא רוצה שיוטלו עליו מסים אומר, שהמסים האלה ממילא לא יביאו הכנסות. אבל זו תהיה חובתנו, חובת הממשלה בפני ועדת הכספים להוכיח, שהמסים שאנחנו מציעים כמסים תחליפיים, או כמסים ליישור קו, הם מסים ריאליים ולא סממה. אם זו סממה, מי יניזוק ממנה? למה כצעקתה, אם זה ממילא לא יכניס כסף?

היו"ר ד' תיכון:

אבל יכול להיות שזה מרע.

שר האוצר י' מודעי:
שזה מרע את הכנסות המדינה?

היו"ר ד' תיכון:

כן.

שר האוצר י' מודעי:

אולי זה מרע למישהו את היתרונות שהוא קיבל.

היו"ר ד' תיכון:

לא, בסך הכול.

שר האוצר י' מודעי:

אז אנחנו נדבר על זה. שום דבר לא חסום.

אלי דיין (המערך):

אתה מדבר על מס על החירות.

שר האוצר י' מודעי:

מס על החירות — אנחנו ביקשנו לדרוח את הפעלתו, כי איש איננו יודע מה קורה היום עם החירות.

שושנה ארבליא למזולינו (המערך):

יש שפל בחירות.

שר האוצר י' מודעי:

לכן ביקשנו לדרוח את הפעלת המס, כי אין שום טעם בזה.

רבותי, בין היתר אתם תמצאו כאן פרק שנועד להגביר את אכיפת דיני המסים ולהעמיק את הגבייה. זה מקור נוסף להכנסות המדינה, שיכסה חלק מההוצאות האדירות שעליהן דיברתי.

צריך גם להבטיח, שהנטל הנופל על המשק היצרני יהיה נטל בשליטה. וכוונתי בעיקר לשיטת העדכון של אגרות, במקביל למדיניות דומה שנקטת היום על-ידינו בקשר למחירים של סחורות ושירותים, שלממשלה יש שליטה עליהם.

חברי הכנסת, כמוכן, לא נגעתי היום מעל הבמה בכל המרכיבים של הצעות החוק והתיקונים של החוקים המובאים בפניכם, אבל עוד תהיה לנו שהות לדון בהם כאשר הם יידונו, או יוכנו בוועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ואולי גם בגמר הדין היום.

לפיכך, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להצביע בעד הצעות החוקים המונחות כאן על שולחן חברי הכנסת ובעד העברתן לוועדת הכספים להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר האוצר. רבותי, נרשמו לדיון למעלה מ-40 חברי הכנסת, ויש מי שאומר שהמספר קרוב יותר ל-50. מאחר שמדובר ב-24 הצעות חוקים, לא יכולתי לקצץ במכסת הזמן, אבל אני עומד על כך, שאיש לא יחרוג ממכסת הזמן — שהיא עשר דקות.

רשות הדיבור לראשון הדוברים, חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו — לחבר הכנסת אברהם שוחט. בהישמע הגונג, יורדים מהדוכן.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

עשר דקות לכל חבר הכנסת?

היו"ר ד' תיכון:

עשר דקות, שנייה אחת לא יותר.

קריאה:

למה לא חמש דקות?

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, אני מבין שכולם התכוננו לחמש דקות? טוב, חמש דקות, רבותי.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
איך אפשר להתייחס בחמש דקות ל-24 הצעות חוקים?

היו"ר ד' תיכון:

אתה תנסה, ואני אעזור לך.

חבר הכנסת אורון, צא לדרך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס, קודם כולו, לשינוי שעשה היושב-ראש ברגע האחרון והפחית את מכסת הזמן מעשר דקות לחמש דקות. גם כאשר אני אעשה מאמץ גדול, יש לי ביטחון גמור, שאם ארצה לקרוא את העמוד הראשון שבו שמות 24 הצעות החוקים, אתקשה לסיים בחמש דקות. ואני חושב שאין זה לכבודה של הכנסת להכניס את הדיון הזה לתוך סד, כי מדובר באמת בשורה ארוכה של חוקים, בשורה ארוכה של נושאים, שיש להם משמעות מרחיקה לכת. ואני מתאר לעצמי, שעל כל אחד מהנושאים, או על רוב הנושאים, היה ניתן לקיים דיון נפרד במליאה, ולא במסגרת הסל הגדוש הזה של הצעות החוקים, כפי שהוגש כאן.

אנחנו מקיימים את הדיון הזה בין ישיבת הממשלה של אתמול לישיבת הממשלה של מחר, כאשר תקציב המדינה עדיין בבישולו. אני מנסה לנחש, כבוד השר, שכמו כל תקציב וכמו כל שנה גם מה שיצא משיבת הממשלה מחר במאה אחוז, על-פי הצעת האוצר; או בתשעים אחוז על-פי הצעת האוצר, ואולי באחוז אחר, יחייב שורה של הסדרים נוספים במשק, ואולי מהטעם המרכזי שאני רוצה לומר עכשיו.

התוכנית של אוגוסט, שהמסמך הזה הוא ביטוי חקיקתי שלה, עדיין התבססה על מה שבא לידי ביטוי ברור מאוד בריאיון מפורט מאוד אתך כ"ידיעות אחרונות", תודש אחר כך — ומת-החיים שלנו תעלה למרות מיליון העולים, מנגנוני השוק ישחררו את המעצורים והמשק יתחיל לנוע. כאשר לפני הרבה שנים שירתנו כולנו איפה, ששירתנו, אמרו לנו בפקודה — בפקודה 8% גידול בתל"ג, בפקודה 13% גידול בייצור, ואני חוזר ושואל כבר פעם שלישית מעל הדוכן הזה: כיצד, ממה זה יתרחש? איך התהליכים הללו יתרחשו במציאות היומיומית של הארץ הזאת?

בצד שאלת הגמשת מנגנוני השוק נשאלת השאלה, מהו מקור הכוח, מה הם המנופים ומי מסוגל היום להפעיל את המנופים הללו, או כשפה פשוטה יותר: איפה השירותים? כי גם מכונה משוחררת לחלוטין מכל מנגנוני חיכוך, אם בנקודה כלשהי לא מופעל כוח, היא עומדת. היא פשוט עומדת. השאלה הנשאלת היא: מה יפעיל את המנגנונים הללו? אז הולך ומתפתח מדין לריון, מנאום לנאום, ויכוח איריאולוגי על כלכלת שוק ועל בריית-המועצות. אני חושב שזה לא ממין העניין הזה היום. יש לי מה לומר פה.

קודם כולו, זה לא ממין התנהגותה של הממשלה. מאז הנאום האחרון על כלכלת השוק הגענו לערבויות מדינה בסדרי גודל כאלה, שגם הקיצונים ביותר בתוכנו לא העזו להציע אותם בעבר. ואני בעד. מאז הדיבור על מנגנון השוק אנחנו מדברים על 100% התחייבות רכישה בריו, כאשר פעם,

כשדיברנו על 20% — 30%, אמרו: בל יישמע ובל ייזכר. והיונ כבר מדברים, כבוד השר מדבר, ואני חושב שלא תהיה ברירה

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני חושש שלא תהיה ברירה, לא כי אני מתלהב מזה, אפילו אני לא מתלהב מזה — מבנייה תקציבית. הלוואי שלא נגיע לזה. אבל אני חושש, שיקרה מה שקרה בשורה של נושאים. אני מקבל את עמדתך. המדינה צריכה לבנות, המדינה צריכה להקים מפעלים, המדינה צריכה להיות אחראית לכך שהמנגנונים הללו יפעלו. והם לא פועלים כרגע, משום שזו אשליה מרה שהתהליך הזה יכול להתרחש בלי שאתם תאמרו לעם היושב בציון מהו הנטל, מי נושא בו, איך נושאים בו ואיך הוא מתחלק. ואתם נמנעים מהדבר הזה וחוזרים ונמנעים. אתם נמנעים, אבל בעצם מבצעים אותו. אם אומרים מע"מ על ירקות ופירות בסך 750 מיליון שקל והפחתת עלות העבודה בסכום כמעט דומה, זה לא העברה של אמצעים מצד לצד? זה מתחלק כך שווה? זה נטל שמוטל על מי שצורך ירקות, ויש פה הפחתת הנטל בעלות העבודה. כאשר מצרפים לזה ערז את נושא שכר המינימום, זה נטל על אחת כמה וכמה.

יכולתי להביא מתוך החוקים המוצעים פה שורה של דוגמאות לכך שיש פה חלוקה אחרת של הנטל, והיא חלק מוויכוח חברתי מהותי מאוד המתנהל בבית הזה. אבל הססמה מחד גיסא, שאנחנו לא נטיל נטל, ומאידך גיסא, בפועל — גם בתוכנית הזאת, גם כמה שמודלף מעל דפי העיתונות משיבות הממשלה — מדובר על נטל.

אני רוצה לומר יותר מזה: צריך להגיד בעברית פשוטה, שאין נס כזה. גם למי שמאמין בכל הכוחות שבעולם, למעלה ולמטה, אין נס כזה, שחברה יכולה לקלוט כתוכה מיליון תושבים — 25% של אוכלוסייתה — בלי שהיא, בחלקים גדולים שלה, תשלם על כך מחיר; מחיר במונחים כלכליים, מחיר במונחים אישיים, מחיר במונחים של רווחה בחינוך ורווחה בכריאות ורווחה בכל השירותים החברתיים.

ההימנעות החוזרת ונשנית מאמירה ברורה ומפורשת איך ועל מי יוטל הנטל משאירה בעצם גם לנטל לפעול על-פי מנגנוני השוק. וכשהנטל פועל על-פי מנגנוני השוק, הוא פועל באופן הכי חמור והכי בלתי צודק. כי יש פה היגיון, אין חלוקה סתמית כשלעצמה.

כבוד שר האוצר, בעצם את האמירה הזאת הייתי צריך לומר לראש הממשלה: המלכוד העיקרי של המציאות הזאת אינו רק במישור של הדמוקרטיה, שהיה איזה תנאי הכרחי לצמיחת החברה בישראל — ואני מסכים אתך; גם לא במישור של שכלול המבנה המשקי, ואני לא משתמש במונחים שלך. ה"לינקינג" העיקרי שהממשלה הזאת לא מסוגלת להתמודד אתו ולפתור אותו הוא החיכוך בין השאלה המדינית לשאלה הכלכלית. מנין גייסו 40 מיליארד דולר? איך גייסו 40 מיליארד דולר? מישהו מעלה על הדעת שיש מקורות פנימיים ל-40 מיליארד דולר? מישהו מעלה על הדעת שאפשר לגייס 40 מיליארד דולר מהעולם של שנות ה-90 בלי שיהיה בגיוס הזה היבט פוליטי? אז ניהלתם איזה מין דיון על 400 מיליון דולר, אתה אמרת את המספר הזה פה היום. 400 מיליון דולר כפול 100 בשביל הסכומים שאנחנו מדברים עליהם עכשיו. ואנחנו נקבל אותם ככה מארצות-הברית ומן העולם בערבויות וכשיטות אחרות?

היו"ר ד' תיכון:

כל רגע זה מוכפל כאן.

אמנן רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אני הולך בעקבות שר האוצר. הוא דיבר על 40 מיליארד דולר ליצירת מקורות הפרנסה בכל התחומים, ואני מוכרח להוסיף על זה את ההוצאה האדירה לשיכון, אפילו שיכון צנוע. אם לא נשקיע את הסכומים האלה במקורות פרנסה יצרניים, ויימצאו כאן כל מיני פתרונות של עבודה במשק הציבורי, הרי אולי התפוקה הנומנלית תגדל לפי חישובי הכלכלנים, אבל לא הייצור ולא היצוא יגדלו, ולא יהיה ממה לחלק שום דבר. הווי אומר, התוצאה תהיה אותה תוצאה, שנצטרך להוריד באורח דרסטי את רמת החיים, את התפוקה ואת התוצר לנפש, שכבר היום הם כמחצית מבאירופה, ופחות מבאיטליה, פחות מבסינגפור, פחות מבהונג'קונג, מדינות שהיו עד לפני כמה שנים הרבה מאחורינו; כלומר, הפער בינינו לבין אירופה, במקום להצטמצם, יגדל. לי נראה שזה אל"ף-כ"י. תמיד אני מתפלל כשאני שומע כל מיני דיונים סביב העניין, ולא על העניין.

כעת אני שואל אותך, אדוני שר האוצר: נניח שכל התקוות שלך בחוק הזה, חוק הסדרים כמשק, יוגשמו, כל הכספים יוזרמו וכל ההוצאות חקוצנה. ונניח שגם הממשלה תעשה את הבלתי אפשרי, ויום אחד גם תצליח להפריד ולמכור חלק מנסיה ומחברותיה. האם יהיה בזה די? אב, אדוני שר האוצר, שים לב לכך, שהצעת החוק הזאת חוטאת לאחד הכללים שאנחנו דורשים מהצעות חוק פרטיות. הדינו — אין בצהדה אומדנים של הסכומים שמדובר בהם. אבל אני מוכן להניח, שכל האומדנים הנמצאים בראשם של אנשי האוצר יתגשמו. האם זה שינוי בסדר-הגודל האדיר שאנחנו זקוקים לו כדי לשנות את אופיה, את מהותה, את תיעושה של החברה הישראלית, ולקלוט מיליון איש? ולא סתם מיליון איש. מיליון איש שהיום אנחנו רואים את הראשונים שבהם באים ומוכנים לעסוק לומן קצר בכל עבודה ובכל מלאכה שישראלים רבים אינם רוצים לעסוק בה; מיליון איש שמחציתם אקדמים, ואני מברך על כך. אני רואה לכך שתחול גם תפנית בהשכלה הבוגרה בישראל, כדי שבניהם יוכלו לקבל השכלה אקדמית; משום שבמצב הנתון של השכלה אקדמית הם יהיו במצב שלא יוכלו לתת חינוך אקדמי לבניהם, לא הם ולא הישראלים הדומים להם.

יכולים לומר לי: אם כך, מה אתה מציע? אני רוצה בהחלט לחזור על דברים שאמר כאן חבר הכנסת חיים אורון, שאין להבחין ואין להבדיל בין מדיניותה ומעמדה הבין-לאומי של ישראל לבין התביעה שלנו לגיוס הון בין-לאומי, לגיוס אשראי בין-לאומי, לערבויות ממשלתיות ולהידוק הקשרים שלנו עם השוק האירופי. כי ברשותך, אדוני היושב-ראש, מאחר שאחא מקורב לנושא הזה, ואחא נוסע מדי פעם לפרלמנט האירופי ומקבל את חבריו בזה, וכן, למשל, 1992, אם — יהיו מדינות השוק האחד מוכנות לפתוח את הסקטור הציבורי-הממשלתי לתחרות לפרימות ישראליות, כפי שהן עושות לגבי מדינות אירופה עצמן, ולתת לנו את האפשרות לגשת למכרזים ממשלתיים, הרי הדבר הזה כשלעצמו הוא בעל שווי משקי אדיר לתעשייה הישראלית. אילו יוכלו לקבל מפרימות אירופיות ומבנקים אירופיים — והבה נודה על הגלוי, שם וכיפן נמצא הכסף הגדול היום — מענקים ומלוות ואשראים כדי לממן בעזרתם תעשייה גדולה, שצריכה גם להיות מכוונת לעבר אירופה, כאן יש לנו תפנית של ממש.

לכן אני מודיש בכל הזדמנות: מדיניות ממשלתית טורקת דלת בפני אירופה מבחינה מדינית, המרחיקה אותנו

אנחנו נוכל ליצור את הקשר האמיתי בין ההתגייסות הפנימית הנדרשת גם בהלוואות, וגם כגיוס וגם כחיסכון. כדיון עם הגיוס החיצוני, כלי שנבוא ונאמר את האמידה הברורה, שהוויכוח על מיליארד ו-800 לתקציב הביטחון מול קיצוץ בתקציב הביטחון הוא רק הפן הקטן של השאלה הזאת. כי הוויכוח הגדול והמהותי הוא: האם מדינת ישראל בשנים האחרונות מרכזת את כל מאמציה בקליטת העלייה — וגם זה במחיר קשה עם סיכויים קשים מאוד להצלחה, או לא להיכשל הרבה. ואני אומר זאת בלי שאלה משר האוצר, בלי שאלה מראש הממשלה — מבצע כזה יש מעט סיכוי שלא להיכשל בו רבות.

אבל לא ניתן לכבוע את המהלך הזה כלי הכרעה פוליטית ברורה, שיש לה משמעות כלכלית, שיש לה משמעות חברתית, שהיא יוצרת או בעצם, מהותית, סדר עדיפויות חדש. את ההכרעה הזאת אתם לא יכולים לקבל.

היו"ר ד' תיכון:

זמנך חם. חלפו עשר דקות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני כבר מסיים.

את ההכרעה הזאת אתם לא יכולים לקבל, ואז אתם מתולכדים ואנחנו כולנו מומלכדים אתכם. זה לא יכוח על תקציב של משהו אחר. זה יכוח, אולי יותר מאשר בעבר, הנוגע לכל אחד מאתנו, גם במובן הציוני הרחב של ההצלחה או הכישלון במפעל הזה, וגם בהשלכות הישירות על המציאות שתתפתח בארץ בשנה-שנתיים-שלוש השנים הקרובות, עם גל העלייה הגדול הזה; תהייה לכך השלכות יומיומיות על כל אחד מאתנו.

לעזרי הרב, הממשלה לא מתרוממת לגודל השעה. יש בהצעה המוכתרת כאן, ואין לי זמן להתייחס אליה, כמה נושאים שאני מוכן להסכים להם, כמה נושאים שאני מתנגד להם באופן קיצוני. אבל, בעיקר, אין בה ביטוי חקיקתי לאותה תוכנית גדולה, גדולה באמת, שאנחנו זקוקים לה, אני מקווה שגם ראויים לה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אני משנה, כי טעיתי קרוב לוודאי — רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנן רובינשטיין, ואחריו — לחבר הכנסת אברהם שוחט. בשלב זה, עד להודעה חדשה — עשר דקות.

אמנן רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לצאת מתוך הנחה אחת, ארוני שר האוצר, היא שהמשק הישראלי לבדו לא יכול לשאת בנטל של קליטת מיליון יהודים מברית-המועצות, כאשר מדובר ביותר מ-400,000 מפגנטים חדשים, ובעצם, אם המשק הישראלי יידרש לשאת לבדו בנטל הזה, מכיוון שאין לו מקורות הון מספיקים כדי ליצור את מקורות הפרנסה החדשים האלה, התוצאה ההכרחית תהיה ירידה דרסטית בתפוקה וכרמת החיים, תוספת כשיעור של כרבע מאוכלוסיית המדינה תצטרך להסתפק באותה תפוקה כפי שהיתה לפני שהיא הצטרפה. אלה עובדות החיים.

אני שואל את עצמי: האם משהו מעלה בדעתו שהמשק הישראלי יכול לגייס, מתוך מקורותיו בלבד, ואפילו ישתכללו ויוגמשו כל כללי ההתנהגות המשקית, סכום שאנחנו אומרים אותו בין 40 ל-70 מיליארד דולר?

לא קטנים, וכאשר דנים בקריאה הראשונה ובדקים את המשקל של קבוצה זו כנגד משקל הקבוצה האחרת, וכאשר מתייחסים לשמו של החוק ולפרטגוניות שהוא צריך לבטא כלפי הבעיה של קליטת העלייה — אני אתנגד לאישורו של החוק בקריאה ראשונה, אף שאין, כפי שאמרת, שלילה טוטלית של החוק; בוודאי לא חוק המורכב מ־24 חוקים.

גם בנושא המיסוי אגיד שתי מלים. גם בנושא מיסוי ההון יש בעיה מסוימת, שאי־אפשר להתעלם ממנה, וזו רמת החיסכון בארץ. הממשלה הזאת צריכה לשים היום בראש דאגותיה את החיסכון, שכן חיסכון משמעותי השקעה. יש חוסר בהירות מוחלט אם כאמת הפגיעה בחיסכון לטווח ארוך דרך המיסוי היא פגיעה שהתמורה הכספית אשר תתקבל ממנה לממשלה לא תעלה לממשלה בחיסול מקורות אפשריים לחיסכון. קרי להשקעה.

אני רוצה להיכנס לעניין חוק שכר מינימום. הקטע שאתה דיברת עליו, על תיקון המרכיבים, מקובל כמעט על כל חלקי הבית כקטעים כאלה או אחרים, אבל לא כן הדבר כשתיארת מצב של מפעל מסוים. אתה תראה שקיומו של המפעל תלוי בשאלה אם ישתכרו שם 800 שקל או לא. קודם כול, מדובר על ענפים. שנית, יש העובר מהצד השני של התשלום הזה, ויש פגיעה חמורה מאוד בחוק כשיטת ערכון השכר, במרכיבים, כשיעור שכר המינימום, שהוא דבר שלא ברורה תרומתו גם למערכת החברתית שלנו וגם למערכת שבה אנו צריכים לחת תמריץ לעבודה.

ארוני השר, אני עומד להגיד לך דברים לא קלים. כפי שאמרת, לא אכנס לכל נושאי החקיקה, הם יידונו בוועדת הכספים, ולמרות דברי תהיה לנו הזדמנות לשבת ולדבר עליהם, אם כחברי ועדה ואם כיושב־ראש ועדה, אבל אני אומר לך מה יהיה אם חבריך יעמדו — אחרי מה שהם אמרו בוועדת הכספים ובמסדרונות ועדת הכספים — אם גרופר וגולדברג וגרשון שפט יעמדו מאחורי התנגדותם למע"מ עד כדי כך שהם לא ייתנו להחליף אותם בוועדת הכספים. והם אמרו: עתידם הפוליטי עומד על ההכרעה הזאת. ושמי אמר היום באופן ברור ביותר: אף אחד לא יכפה עלי את החקיקה בעניין שכר המינימום. ושמעתי את חבר הכנסת דן תיכון, יושב־ראש הישיבה, אומר שהמיסוי של שוק ההון גורם להתייקרות גיוס ההון, כשהנוק גדול פי כמה מכל תועלת אפשרית בעניין הזה. ושמעתי את שר הקלאות אומר, שמבחינתו מע"מ על חקלאות הוא קוֹס־בלי, לרבות פרישה מהממשלה. אני לא יודע באיזו מידה אותם אנשים יעמדו מאחורי דבריהם, כבר ראינו דברים כאלה, אבל אני חושב שהפעם הכעס בתוך קבוצת האנשים, שאליה אתה שייך פוליטית, הוא רב מאוד ואמיתי מאוד.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): מה דעתך, הם יעמדו מאחורי דבריהם?

אברהם שוחט (המערך): אני חושב שחלק מהם יצביעו נגד. זאת הרגשתי. כפעם הזאת אני חושב שכן יהיה.

אני רוצה, ארוני השר, לסטות לשנייה אחת מהנושאים — אני מניח שיש לי עוד שתיים־שלוש דקות — ולהגיד לך משהו בקשר למה שעומד על הפרק, כפי שאמר חבר הכנסת אורון, בין יום ראשון ליום שלישי, וזה נושא של הקליטה. בסוף השבוע הייתי בביתו והלכתי, כעוונותי הרבים, לקנות ירקות. עמדתי בתור על ידי הקופה ועמדה לפני משפחה שמיידי ראיתי — בערך כבר קלטו קרוב ל־400 משפחות — שהיא חדשה לגמרי, מדברת עברית יעלגת באקצנט רוסי מובהק.

מארצות המערב המתועש, המשגשג והעשיר, היא גם מדיניות כלכלית. היא בראש ובראשונה מדיניות כלכלית.

לכן, לדעתי, אין מנוס מלומר — זה לא נראה פופולרי לומר זאת, זה גם לא תמיד נואה לעין, לחברי כנסת רבים — שהמדיניות שלנו בנושאים שבהם אנחנו מרחיבים עליהם יום יום ושעה שעה בכנסת הזאת, בנושא השטחים, בנושאים הפלשתיניים, בנושאים שבהם אנחנו רוצים לצמצם את המרחק בינינו לבין אירופה, בינינו לבין מדינות המערב, הנושאים הללו הם גם נושאי העלייה, הם גם נושאי הקליטה, הם גם נושאי הכלכלה.

היו"ר ד' תיכון: תודה לחבר הכנסת רובינשטיין. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם שוחט, ואחריו — לחבר הכנסת יאיר צבן.

אברהם שוחט (המערך): אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, נקראנו היום לדון בקריאה ראשונה של חוק הסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה), התשנ"א — 1990. ב־13 בספטמבר, לאחר אישור התוכנית הזאת בממשלה, קרא לה שר האוצר לא תוכנית אלא בשורה גדולה. אחרי שעברו למעלה מחודשיים־חצי הגיע סוף־כל־סוף התרגום של הבשורה הזאת למנוחים של חקיקה, והוא מונח על שולחן הכנסת. אני מבין שבשורה היא דבר שנעשה בידי שמים, ותוכנית היא דבר שנעשה בידי אדם. וכנראה בשורה גם לא מתבצעת, ותוכניות כן מתבצעות.

אני מבין שהיום לא תתקיים הצבעה על התוכנית, שכן סעיף 20 הוא סעיף פרובלמטי מאוד, כנראה, מבחינתן של חלק מהמפלגות הרחיות השייכות לקואליציה. כך הוסבר לי על־ידי אחד מחבריהן. לפיכך לממשלה יש בוודאי זמן.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת): מה זה סעיף 20?

אברהם שוחט (המערך): תקרא אותו בעמ' 52 או 56.

אברהם בורג (המערך): גנבת כספים.

אברהם שוחט (המערך):

לפיכך גם לא תתקיים הצבעה. אינני יודע מתי תתקיים הצבעה. התקנות לשעת־חירום עומדות להתבטל. ואנחנו נמתין עם העלייה ועם הבשורה כנראה לא חודשיים־חצי, אלא קצת למעלה מזה.

לא אכנס לדון ב־24 החוקים או הפרטים שיש בחוק הזה, שכן אם יש לי חמש דקות, פירוש הדבר 12 שניות לכל חוק. יהיה אדם מוכשר ככל שיהיה — וכל 120 חברי הכנסת מוכשרים — לא יכול הוא לדון על חוק ב־12 שניות. לפיכך אומר כמה דברים כלליים.

אריה אליאב (המערך): אמרו עשר דקות, לא?

אברהם שוחט (המערך): דהייורה — חמש, דה־פקטו — עשר, זה המצב כרגע. אם כך, יש לי 24 שניות לכל חוק.

אני רוצה להגיד לשר האוצר, שבתוך החוק הזה ובתוך החקיקה הזאת יש דברים שאפשר לאשר אותם והם חיוביים, אבל יש הרבה מאוד דברים שלגביהם יש סימני שאלה לגמרי

— הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה) —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כמו ב"הבימה".

אברהם שוחט (המערך):
ודאי שזה יהיה. רדי, תשאיר לי לכחור את הציטוט.

היו"ר ד' תיכון:
כמו אצלי בבית.

אברהם שוחט (המערך):

אדוני השר, אני רוצה שתשמע, זה סיפור אמיתי, הוא לא ברמת המקרו, הוא ברמת המיקרו, ולפעמים זה מה שצריך לשמוע: האיש מגיע לקופה, שם את העגבניות ואומר לקופאית: זה מלמטה. והוא שם את המלפפונים ואומר: זה מלמטה. והוא שם כמה תפוחי עץ ואומר: מלמטה. ואני עומד מאחוריו ושואל את הקופאית: תגיד, על מה הוא מדבר? ואז התברר לי שכתוך החנות, לא בשוק, יש המדפים העליונים ויש המדפים התחתונים. ה"מלמטה" — זו הסחורה שהיא כנראה מלפני שלושה ימים, והיא כתמי מחיר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אברהם שוחט (המערך):

אני מסתכל על היהודי ואני חושב: בסדר שהוא קונה את זה, הוא חי ממה שהוא מקבל מהמדינה, הוא מקבל סכומים מינימליים. אבל אני רוצה להביא לידיעתך, ואתה יודע את זה, שסל הקליטה לא עורכן למעלה משנה, לא עורכן ריאלית בהתאם לאינפלציה, הוא קוצץ כערכים נומינליים ב-3,000 שקל כערך, שיעור שכר הדירה עלה, וההרגשה שלי היא שבכפולה של המספרים הגדולים זה נותן הרבה כסף, קיצוץ של 2,500 או 1,000 שקל לנפש, זה נותן 250 מיליון, 300 מיליון שקל. ברורה לי הנהייה שלכם אחרי העניין.

אבל אני אומר לך, אדוני השר: בעניין הזה צריך להיזהר זהירות מפליגה שלא להביא את האוכלוסייה הזאת לידי מצב של השפלה ולידי מצב של חוסר יכולת להתקיים. אני לא יודע מה המינון הנכון, זה לא ירד יחד עם לוחות הברית — כמה צריך לתת, אבל מתוך הסתכלות, מתוך שיחות עם אנשים, ולא בסיוורים מאורגנים גדולים אלא בהליכה לכיתות לימוד בבוקר באזור הנגב ומתוך שיחה עם עולים, אני אומר לך שהרגשתי שאתם הולכים לעבור את הקו האדום בנקודה הזאת. מכיוון שאתם כאמצע הדינאמי, אני פונה אליך בעניין הזה: תחשבו טוב על מה שאתם באים אחר לממשלה.

עכשיו אני רוצה להגיד לך, אדוני השר, איפה, לפי דעתי, יש לך בעיה, ולפי דעתי בעייתך הופכת להיות כמידה רבה בעייתה של מדינת ישראל.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
תעבור חוק חוק.

אברהם שוחט (המערך):
לא.

אדוני השר, אתה הבאת את התיאוריה שלך על כוחות השוק, חבר הכנסת אורון ציטט מתוך אותו ריאיון שהתפרסם ב"ידיעות אחרונות" ב-5 באוקטובר, כיום שיש, עם שלושת העיתונאים הכלכליים הבכירים של "ידיעות אחרונות".

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
על עלייה ברמת החיים?

אברהם שוחט (המערך):
על עלייה ברמת החיים, אבל אביא ציטוט בהקשר אחר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ואני רוצה להגיד לך, שאתה אמרת כאן דברים שהם פשוט לא עומדים במבחן יכולתך כממשלה. כדוגמה, כאשר שאלו אותך: "הייתם מוכנים לתת את כל ההטבות, אבל להימנע מבנייה ממשלתית ישירה?", נתת את החשובה: "הכוונה שלי שבנייה ממשלתית טהורה לא תהיה, לא תהיה בנייה שהיא מאה אחוזים ממשלה". זה היה ב-5 באוקטובר. שבועיים אחרי זה הודעת, שבתקציב 1991 יהיו עשרות אלפי יחידות בבנייה ישירה. לא היה צריך ללכת ל-1991. אתה, בתקציב שהגשתי היום לממשלה כתקציב ג' של שנת 1990, משריין 140 מיליון שקל לבנייה ישירה של הממשלה. הווי אומר, אתה מפתח תיאוריות, חזרת עליהן פעם הדוכן, ובמצאות, בשטח אינך יכול — — —

שר האוצר י' מודעי:

זאת לא תיאוריה, אבל אין הספק במדינת ישראל. אתה רוצה שהם יגורו בחוץ?

אברהם שוחט (המערך):

אני לא רוצה, אני רק לא רוצה שתגיד שלא תהיה בנייה של מאה אחוזים ממשלה וכעבור שבועיים תשנה את דעתך.

שר האוצר י' מודעי:

אברהם שוחט (המערך):

אני יכול להגיד לך, שכנ"ל היית נגד מעורבות של 66% ביטחונות — — —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אברהם שוחט (המערך):

— והממשלה קיבלה זאת בניגוד לעמדתך.

ואני אגיד לך איפה הבעיה שלך, אדוני השר, ומה אני הייתי עושה במקומך. הבעיה שלך, אדוני השר, היא לא האופוזיציה. הבעיה שלך היא קבוצת האנשים שצריכה לשבת מסביב לשולחן הזה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
You are telling me?

אברהם שוחט (המערך):

הם לא רוצים אותך כשר האוצר, הם מתחשבים אתך כשר האוצר, הם מדברים ואומרים את הדברים באופן גלוי ביותר, אולי לא לך — לנו.

אני אומר לך, אדוני השר, שהמחיר הופך להיות מחיר של מדינת ישראל. ולמה? כי בתקופה כזאת צריך היה להיות שר אוצר שיהיה לו גיבוי פוליטי, מפלגתי ובתוך הממשלה. לצערי הרב — כי אין בינינו שום דבר אישי ומעולם לא היה לנו מסלול התנגשות — כל הדברים האלה, שנותרים עוצמה לשר האוצר, אינם בידך. אתה יכול לפתח תיאוריות, אך אין לך כוח לבצע אותן. אני במקומך לא הייתי נשאר בתפקיד, אפילו לא יום אחד. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן, ואחריו — לחבר הכנסת אריה אליאב. רבותי, אני מתחיל ויורד לשמונה דקות.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אחרי.

הי"ר ד' תיכון:
לא. ממך.

עדנה סולודר (המערך):

לפי השיטה הזאת, לאחרונים תהיה דקה אחת.

הי"ר ד' תיכון:
האחרונים לא יגיעו לכלל דיבור היום.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אדוני היושבים-ראש, אני נמצא במקום ה-38. איזה נאום אני צריך להכין, של חצי דקה?

הי"ר ד' תיכון:

נאום טוב. השאלה היא אם למחר או למחרתיים. בכקשה, חבר הכנסת צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושבים-ראש, חברי הכנסת, הדיבור שלנו על 12 שניות לכל חוק הכלול בהצעת החוק המדוברת, או 24 שניות במקרה הטוב, דיבור שאכן אומר שאנחנו עושים צחוק מכל חוק, ספק משקף את הבעיה העמוקה יותר מבחינה קונסטיטוציונית.

אני חושב שהמסמן הזה עצמו פסול בתכלית הפסול מבחינה קונסטיטוציונית. לא נשמע כדבר הזה. מכיוון שהכנסת מחלה על כבודה בחוקי הסדרים הקודמים, גם כשהיתה ממשלת אחדות לאומית, והסכימה לבלוע את התבשיל הזה, היא מגיעה ל-24 חוקים. ואל תתפלאו אם ככנסת הבאה יגישו חוק, ספק חוקים ויאמרו לכם: תזכרו חמש דקות על כל הספר.

חברי הכנסת, אנחנו עומדים בפני אתגר אדיר. אני לא מכיר ממשלה, גם אם היא היתה מורכבת על-ידי או על-ידי מישהו מחברי, שהיתה יכולה להתמודד בדרך חלקה עם האתגר המורכב והעצום הזה. אני לא מכיר ממשלה שהיתה יכולה להתמודד עם האתגר הזה בלי קריאה להידוק החגורה.

אבל תנאי ראשון להידוק החגורה הוא חלוקה צודקת של הנטל. חלוקה צודקת של הנטל צריכה גם להיראות וגם להיעשות, גם להיעשות וגם להיראות. הרב הזה לא קיים בהצעת החוק הזאת. עדיין לא ראינו את התקציב. חוששני שגם לא נראה את זה בתקציב.

החוק הזה, כבר אמר חברי חבר הכנסת אורון, יזניק את הפערים החברתיים לשיא חדש. אפשר לקחת את התפריט של החוקים האלה, לקזז — פה ושם יש דברים הנוגדים את המגמה הזאת שאני מדבר עליה — ובסך הכול הוא יזניק את הפערים החברתיים לשיא חדש. לכן החוק הזה, אדוני שר האוצר, עצם הגשתו נוטלת מכס את הזכות המוסרית לבוא לעם בתביעות להידוק החגורה, במיוחד, אדוני השר, שאתה משרד לעם דרך כל מיני גורמים — כראיונות, כמשא-ומתן עם ההסתדרות — שאתה לא זוקק כלל לכסף נוסף. כשהצענו מלווה חובת פרוגרסיבי לקליטה — — —

שר האוצר י' מודעי:
כוה לא.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

רגע, תיכף אומר לך. אני חושב שהיה לך שיקול לא-נכון אפילו מנקודת הראות שלך, מפני שאתה צריך איזה אקט, איזה מכשיר כדי שהציבור יתפוס, גם בלי ניתוחים מפולפלים של

אלף חוקים, שהוא נקרא למאמץ, גם כאקט חינוכי. יכולת לעשות את זה רק אם הוא היה פרוגרסיבי. עכשיו אתם מגישים תקציב עם גירעון של 12.5 מיליארד.

האמת היא, שגם מלווה קליטה וגם הירוק החגורה, אדוני השר, לא יעזרו, כי אתה עצמך מודה כמה חסר לכם.

בעקבות קודמי אני רוצה לומר: מדינת ישראל הגיעה לרגע של אמת; לא שהיא מתקרבת, אני חושב שהיא ממש באותו מומנט, באותו רגע של אמת. היא צריכה להחליט: שליטה או קליטה; שליטה על 2 מיליוני פלשתינים או קליטה של מיליון או של 2 מיליוני יהודים. אי-אפשר לעשות את שני הדברים האלה יחד, משום בחינה שהיא. לא יעזרו שום רבר.

חבר הכנסת אורון דיבר על העניין של המשאבים, אבל יש עניין מהותי יותר. אדוני השר, אדוני סגן השר — אתה בוודאי ממשיך ומדבר בשמו של השר — אתם מדברים על כוחות השוק, על יזמות, במצב הביטחוני הזה יבואו יזמים? במצב הביטחוני הזה יבואו משקיעים? במצב הזה אתם אומרים שכוחות השוק יפתחו את המשק? גם זה שייך לעניין — או קליטה של 2 מיליוני יהודים או שליטה על 2 מיליוני פלשתינים. לא תתחמקו עוד מהביריה. עוד כמה חודשים נותרו לכם, אתם חושבים שארצות-הברית תיתן את עשרות המיליארדים בלי שינוי אסטרטגי בכל המערכת הזאת כאן?

הערה לחוק שכר מינימום. אני אינני מתווכח עם שר האוצר על ההכרח לסייע למעסיקים בתקופה של אבטלה קשה. גם בלי עלייה צריך לפעמים לסייע למעסיקים להעסיק עובדים נוספים. אנחנו המצאנו את הגלגל? גרמניה לא התמודדה עם זה? הולנד לא התמודדה עם זה? הארצות הסקנדינביות לא התמודדו עם זה? מי העז לעשות רבר כזה, כמו כאן בחוק שכר מינימום, שלפני האשנב של השלם במפעל יעמדו שני אנשים העושים אותה עבודה בדיוק, במשך אותו מספר שעות, ואחד יקבל 1,000 ש"ח והשני יקבל 800 ש"ח? אדוני סגן השר, כשרוצים לעזור למעסיקים במאבק נגד אבטלה ולקליטת עלייה, באים לבעל מפעל המעסיק 100 איש ואומרים לו: אם תעסיק 20 אנשים נוספים, אנחנו נסבסד את החלק הראוי מהשכר של האנשים הנוספים. מקרן דמי אבטלה, במקום דמי אבטלה. על-ידי זה לא יוצרים איפה ואיפה בתוך ציבור העובדים, לא לוחצים את השכר למטה ולא מונעים מצב של רוטיצה בין העובדים.

הערה לדמי אבטלה. תרדו משטיפת המוח של 60 קילומטר, 40 קילומטר. בכל דיון על העניינים האלה אחזור ואומר, שהחוק הקיים במדינת ישראל היום מאפשר ללשכת שירות התעסוקה לומר למוטבל: יש לך עבודה במרחק של 300 קילומטר מכאן, אם לא תיקח אותה — אתה לא תקבל דמי אבטלה; לא 40 קילומטר ולא 60 קילומטר, 300 קילומטר. כל הרויכות הוא על נקודה אחת: עד עכשיו זמן הנסיעה מעל 40 קילומטר וכן הוצאות הנסיעה היו על המעבידים, ואתם רוצים להטיל את זה על כתפם של העובדים. זה לא שייך לאבטלה. זה לא שייך למלחמה באבטלה. זה שייך רק למה שחבר הכנסת אורון דיבר עליו: צעד נוסף בחלוקה לא-צודקת של הנטל.

הערה אחרונה לגבי הביטוח הלאומי. לפי דעתי, אנחנו רושמים בחוק הזה את תחילת הסוף, שלבים של חיטול היו קודם. מי שמחל למעשה את השתתפות המעבידים, המעסיקים, בהוצאת הביטוח הלאומי, בתקבולי הביטוח הלאומי, מזרים ממשרדי הממשלה בברוטו למעלה מ-3 מיליארדים, אינני יודע כרגע את חישוב הנטו — — —

ישראל קיסר (המערך):
4 מיליארדים.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לעניין הזה זה יותר מ-3 מיליארדים, לעניין הזה.

מי שמכניס מבחני הכנסה לזכאות, בניגוד לעיקרון הביטוחי — יכול להיות שהוא לא יודע למה הוא מוביל — מוביל לנסיגה ממדינת הרווחה למדינת סעד, מסדר חברתי הכניו על ביטחון סוציאלי וביטוח לאומי לאשכנזים של לשכת הסעד, ומחר אתם עוד תביאו לנו חוקי עניים. זו המגמה המסתמנת בחוק הזה.

היור"ד 'תיכון:

תודה לחבר הכנסת יאיר צבן. רשות הדיבור לחבר הכנסת אריה אליאב, ואחריו — לחבר הכנסת חסיין פארס.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני ויתרתי.

היור"ד 'תיכון:

אני מודה לך. אחרי חבר הכנסת אליאב — חבר הכנסת דוד צוקר.

אריה אליאב (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, כבוד סגן השר, אני מבקש את תשומת-לבך מכיוון שהשר איננו כאן. אני רוצה לומר כמה משפטים.

היור"ד 'תיכון:

שר האוצר לא חש בטוב, ולכן ביקש מסגנו לייצגו.

אריה אליאב (המערך):

אני מתכוון לומר, שבמשפטים ספורים שהשר אמר היתה נימה של זלזול בקליטת מיליון העולים הראשון. של שנות ה-50. אני רוצה לתבוע כאן את עלבונם של אנשים שאינם יכולים לתבוע את עלבונם, של שר האוצר דאז, שעמד בראש המבצע הזה, לוי אשכול, — אנשים שנשאו על גבם את טנה, ציגל, וזכרונם לברכה. אנשים שנשאו על גבם את קליטת המיליון הראשון. אני הראשון שאודה שעשינו הרבה שגיאות בקליטה, אך שגיאות רבות אלו נעשו מתוך כוונות טובות ומתוך חוסר ידיעה גדול מאוד. אבל, רבותי, יש לזכור כי המשק היה כל-כך קטן, צר, תעשייה כמעט לא היתה, החקלאות היתה קטנה; מדינה שיצאה מלחמה קלטה מיליון עולים בתוך שנים ספורות, גם אז 1,000 ליום. למדנו לקלוט על גבם של העולים, עברנו מדיר ברכוש נטוש לדיר באוהלים, לבדונים, לפחונים, לצריפונים, ורק אחרי-כך הגענו לבלוקונים. אבל לא היה איש אחד שנשאר ללא קורת גג. רבותי, העמסנו את עצמנו נטל גדול של צנע וחלופים. עם אותה לבנייה, אולת דג פילה, אותה ביצה לשבוע, לווחיקים ולעולים, לא היה ילד, שהיום הוא בן 30 — 40, שנראה רע או סבל מרעב. את זה עשו האנשים האלה, ומי יגן עליהם?

סגן שר האוצר ' עוזן:

חבר הכנסת הנכבד, דומני שדווקא להיפך, בדבריו של שר האוצר היתה נימה חיובית. לאמור, לא היתה ביקורת על הנקליטת אלא להיפך, שכן הם הסתפקו במועט. לצערנו הרב, היום — — — זאת הכוונה.

אריה אליאב (המערך):

אם זאת הכוונה — בסדר. כל מה שרציתי לומר הוא, שכתנאים של אז, כבוד סגן השר, בליית כרייה, ולא מתוך אהבה, ביוזמה ממשלתית נכנסה הממשלה בשנות ה-50 לדיר

ותעסוקה, לא מתוך אהבה לזה. יותר מזה, בשנות ה-60 הוביל ספיר את הכלכלה והוציאה מתוך מיתון עמוק, לא מתוך התאהבות בהתערבות ממשלתית מסיבית, אלא בגלל קריסה של חלקים של המשק.

בואו לא נדבר עכשיו על העלייה הגדולה כמונחים של סוציאליזם מול קפיטליזם. לא זה העניין. אם יבוא מישור ויגיד לי עד כמה הקומוניזם בכרית-המועצות שגה, אני יכול להוסיף על זה כהנה וכהנה, מפני שחייתי בתוכו. הקפיטליזם גם הוא איננו כליל השלמות, אבל מוכן שהוא טוב יותר לאין ערוך מהקומוניזם הסובייטי, אבל לא זאת הבעיה שלנו. הבעיה שלנו היא הטיפול בשיטפון. יש לנו שיטפון של עולים, ואת השיטפון הזה לא נתעל על-ידי חוק השוק החופשי בלבד. כאן מוכרחה הממשלה להיכנס באופן מסיבי גם כדיר, ולא פחות מזה בתעסוקה. רק אחרי זה יבואו השוק החופשי, הייצע והביקוש. אנחנו מוכרחים לסדר לעולים תעסוקה, מפני שאם אין קמח אין תורה, ואת הקמח הזה אנחנו צריכים לתת להם במאגרות-מאגרות של תעסוקה לעולים, לפי מקצועותיהם.

אני חוזר על כך מעל כמת הכנסת כבר כפעם השלישית או הרביעית. מוכרחים לתעל את השיטפון, וכל מפעל גדול, ממשלתי או פרטי, יאגור על ידו, בהכוונה ממשלתית ובמימון ממשלתי של שכר מינימום, את בעלי המקצוע הקרובים לו. ניסיתי לבדוק את עניין המאגרה עם בית-חולים על-שם סורוקה בבאר-שבע. בעזרה ממשלתית הם יכולים להכפיל את מספר העובדים שלהם. הם מעסיקים 2,000 עובדים, ולפי השיטה הזאת, הם יכולים להעסיק 4,000 עובדים, וזו רק דוגמה אחת מדוגמאות רבות, לאורך המשק ולרוחבו.

המשק צריך להיפתח ולהכפיל את עצמו. אני לא אומר שכך יהיה תמיד. או שהשיטפון ישטוף את העולים והם אותנו, או שיהיו לנו מאגרות-מאגרות של אלפי רופאים ומנהרסים ואנשי מדע הצמודים לגופים הקיימים במשק.

לבסוף אני חוזר ואומר מה שכבר נאמר לפני: ללא עלייה על דרך של שלום והידרבות, גם המאגרות וגם כל פנטז אחר וגם כל דרך אחרת לא יועילו. המשקיעים לא יבואו, התיירים לא יבואו, ואנחנו נעמוד עם נכס אדיר של רכבות עולים בעלי מקצועות, בלי שיהיה מישהו שיקלוט אותם. אבל זה לא יבוא בלי עלייה על דרך של שלום. זהו הקשר האמיתי בין העלייה לשלום. תודה רבה.

היור"ד 'תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד צוקר, ואחריו — לחבר הכנסת אלי דיין.

רבותי, נמסר לי שהיום לא תהיה הצבעה. אפשר לוותר, חבר הכנסת אלי דיין. יש להם ישיבת סיעה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שגם אני אצטרף לחברי הביקורתיים מאוד, אני רוצה להצטרף לפחות לחבר כנסת אחד, שהקדים ואמר, שכרי להיות הגונים צריך לומר שהאפשרות להצליח במשימה הזאת, בטיפול בשיטפון שחבר הכנסת אליאב דיבר עליו, או בקליטת אשד העולים הנופל עלינו, הסיכוי להצליח באופן מושלם כמעט שאינו קיים. בעצם אנחנו עוסקים בשאלה, כיצד מצמצמים נזקים, כיצד עושים את זה עם פחות טעויות. לטובת היושר האינטלקטואלי צריך לומר את הדבר הזה.

היור"ד 'תיכון:

זו התקדמות גדולה.

בכל אופן, אני רוצה שתגיד לי, האם ההנחה של מכירת נכסים ממשלתיים ב־2 מיליארדי שקלים בקירוב, כחלק מן המקורות, זה מעשי או שוב אתם "עובדים" עלינו, כמו עם התקציב הנוסף בספטמבר 1990?

אתם גם מדברים על העמקת גביית מסים. העמקה בגביית מסים גם היא בנויה על הנחה שכולה חולות נודדים, היא בנויה על ההנחה, שעלייה כזאת בתוצר — מהפה שלך לאוהן של מי שקובע. לא תהיה עלייה בתוצר כפי שזה נראה עכשיו, כפי שמתכנן שר האוצר, ולא תהיה עלייה ברמת החיים, בתוצר העסקי, רק בגלל הבל הפה של שר כלשהו. זה לא עובד כך. אז גם ההנחות לגבי גבייה עמוקה יותר של מסים לא יעמדו במבחן.

יש אפשרות נוספת: אני רוצה להבין, אתם תדפיסו כסף? ב־1985, השר שלך, אדוני עוזרן, בסיועו, נחנק חוק חשוב במדינת ישראל, הוא היה חלק מהבלימה של האינפלציה — נקבע שאין מדפיסים כסף. אתם תדפיסו כסף? לא תדפיסו כסף, אז גם המקור הזה איננו.

בוא נראה מה הלאה. מספר העולים יהיה 300,000 או 400,000?

סגן שר האוצר י' עוזרן:
יש דעות לכאן ולכאן.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתם בניתם על 300,000 עולים. אמר שר האוצר, שכבר עכשיו מגיעים 30,000 עולים בחדוש. אני לא יודע טוב חשבון, אבל הכפלתי 30,000 ב־12, ויצא לי כבר 60,000 יותר ממה שאמר השר.

ישראל קיסר (המערך):
זו שנה לא מעוברת.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זו שנה לא מעוברת. זה עוד כמה שקלים, שוב נראה לי שההנחות הללו, אדוני סגן השר עוזרן, בנויות על חולות נודדים.

אולי אתם הולכים על גיוס מקורות בחוץ-לארץ? אולי הכסף יבוא מחוץ-לארץ? עם 400 מיליון הדולר עוד לא גמרנו. הרי זה צריך היה להיות מנוף לגיוס מקורות הון בחוץ-לארץ. את 400 המיליון עוד לא גמרתם. את זה כבר הבטחתם לנו בתקציב הקודם. זה עוד לא מומש. אני לא מבין. אם כך, גם מחוץ-לארץ לא יבוא כסף. הון בין-לאומי? — אני לא רואה אותו זורם הנה.

הווי אומר, כבר עכשיו, אם ההנחות של הממשלה תחמשהנה, אנחנו בגירעון של 15% מהתקציב. מאחר שאני טוען שכל ההנחות הללו שגויות — לגבי מספר העולים, לגבי גיוס הון בחוץ-לארץ ולגבי מכירת חברות ממשלתיות ונכסים ממשלתיים — מאחר שכל ההנחות הללו רופפות, אנחנו עומדים בפני גירעון גדול בהרבה מ־15%.

לזה יש רק תוצאה אחת, שכולה סותרת, מתנגשת, לא מתיישבת עם מה שהבטיח פה שר האוצר על משק יציב, על יציבות. על מה אתם מדברים? אולי אנחנו נראים מטומטמים, אבל אנחנו לא לגמרי מטומטמים. על איזו יציבות אתם מדברים? עם גירעון של למעלה מ־15% מהתקציב, זה תקציב אינפלציוני ממדרגה ראשונה; כלומר, אי אפשר להימנע מהעניין הזה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני חושב שגם חבר הכנסת יאיר צבן דיבר על כך, ובצדק, ואני מצטרף לדברים הללו.

רציתי להתרכז בדברי בשתי נקודות.

ישראל קיסר (המערך):

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא כשמדברים על יושר אינטלקטואלי אין הכוונה לאינטלקטואלים. מדובר על אנשים ישרים.

אני מבקש לשאול את שר האוצר שאיננו, את סגן שר האוצר שישנו, רק שאלה אחת, ממש פשוטה, ממש פשוטית: אדוני סגן שר האוצר, תנסה להצביע לי מאין יבואו המקורות. שאלה מאוד פשוטה.

נאוה ארד (המערך):
מהיזמים הפרטיים.

סגן שר האוצר י' עוזרן:

נגיש את הצעת התקציב ותראה שם הכנסות מול הוצאות.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תיכף נגיע גם לדברים של חברת הכנסת ארד, כי אתם בנוים הרבה על ההנחה, שהיא אמרה אותה, כמוכן, בצניעות.

ישראל קיסר (המערך):

על זה נאמר: עלייה סכלנית.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני סגן השר, המשימה הזאת, וצריך לומר זאת גם לפופוליסטים, כאלה המבטיחים גם קליטה של מיליון עולים וגם עלייה ברמת החיים — יש הבטחה כזאת, אגב —

נאוה ארד (המערך):

כבר לא.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אה, זה בוטל היום? אבל עד היום הייתה הבטחה כזאת. צריך לומר גם לפופוליסטים האלה: זה עולה כסף, זה פשוט עולה כסף. מוזר מאוד. מרבית ההנחות שלכם, חבר הכנסת עוזרן, גם בתקציב הנוסף של אוגוסט, התוכנית הכלכלית — כך היא הייתה קרויה — כל ההנחות ישבו על חולות נודדים כאשר למקורות, להכנסות, דובר שם על כמה מאות מיליוני שקלים ממכירת חברות ממשלתיות. נעזוב את הוויכוח אם זה כן טוב או לא טוב. נצא מתוך הנחה, שיש חברות ממשלתיות, שכולנו נסכים שמתור למכור אותן. חבר הכנסת עוזרן, כבר מכתם בלירה השנה? ב־2 שקלים כבר מכתם השנה? משהו? כי קראתי בתקציב הנוסף, וגם פה, בתקציב הזה, שמדובר על מיליארד 950 מיליון שקל מכירת נכסים ממשלתיים.

סגן שר האוצר י' עוזרן:

תשאל את יושב-ראש ועדת הכספים, שמתנגד.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני, מי מנהל את המדינה — הממשלה או הכנסת?

סגן שר האוצר י' עוזרן:

לא הכנסת, ועדת הכספים.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
עם יושב-ראש ועדת הכספים הבא, כמו ששמעתי כבר היום, אפשר יהיה למכור עלייה לתורה. חברות ממשלתיות בוודאי לא יהיה אפשר למכור אצלו.

סגן שר האוצר י' עזרן:
זה גירעון חיובי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי דיין, ואחריו — לחבר הכנסת רן כהן; אם הוא לא יהיה — לחבר הכנסת ישראל קיסר. שמונה דקות, חבר הכנסת דיין, הרי אתה כבר דיברת על הנושא הזה.

אלי דיין (המערך):

דיברתי על דברים אחרים.

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, בראש ובראשונה ברצוני להפנות את תשומת לב הכנסת לכך, שדיון ב־24 חוקים במסגרת שנקבעה, וההצעה שכל החוקים האלה יועברו לוועדת הכספים, משמעות הדבר היא בעצם ריקון הדיון מתוכנו ובניגוד לקבוע בחקנון, וגם דילוג על סמכויותיהן של הוועדות השונות. לדעתי, אנחנו לא צריכים לעבור בשתיקה על הנושא הזה, כי יש פה חוקים חשובים, שמן הראוי לייחד להם את הזמן הדרוש וללמוד אותם גם במליאה וגם בוועדות לפני שמחוקקים אותם.

שמעתי היום משר האוצר, שבעצם הכלכלה החופשית, השוק החופשי יקלוט את העלייה, מה שאני רואה בשטח הוא, שאכן השוק קולט את העולים. העולים אוספים ירקות בשוק לאחר שעות השוק. העולים מסתובבים חסרי תעסוקה. כשייגמרו לעולים, עוד מעט, דמי השכירות של השנה הראשונה, הם יצטרפו למפגינים מחוסרי דיור ולשוכני האוהלים.

אני יכול רק לומר, בסיכום כללי, שדבר ברור אחד: מה שנקרא כאן "התוכנית הכלכלית", פירושו גזירות המוטלות על השכירים ברמות הבינוניות והנמוכות של ההכנסה, בעוד בעלי ההון, המעסיקים, הסוחרים ויתר קבוצות האוכלוסייה במגזר העסקי כמעט אינם נפגעים.

אין כאן חלוקה של הנטל, שר האוצר והממשלה הזאת מסרבים לקבל הצעות של חברי הכנסת, שהציעו פעם אחרי פעם להטיל את נטל קליטת העלייה באופן שווה על כל האוכלוסייה.

היו"ר ד' תיכון:

באופן שווה?

אלי דיין (המערך):

באופן שווה, לפי היכולת של כל אחד ואחד.

בעניין חוק שכר המינימום, לאחר כל הנימוקים ששמענו משר האוצר, לא שוכנעתי שרדוקא כאשר מדינת ישראל קולטת עלייה, כפי שציינן שר האוצר, משכילה, מקצועית, זה הזמן לעודד תעשיות שאינן יכולות לשלם שכר מינימום, לעודד תעשיות שמשלמות שכר נמוך, תעשיות שאפילו העולם השלישי משתחרר מהן.

אני פונה לחברי המפלגות הדתיות, שלא באו היום לפגישה של הלוכדי החברתי לדיון בכל החוקים, והתקבלה הצעה להצביע נגד החוקים האלה, הצעה שהתקבלה גם על־ידי חברים מסיעת הליכוד. ראיתי אותם מתרוצצים היום, ומכל החוכרת הזאת הם מודאגים מסעיף אחד, תיקון לחוק יסודות התקציב, שעלול אולי לשבש משהו בחלוקת הכספים הייחודיים — סעיף 20(א)(1) (ב) הקובע: "לא יוצא סכום שנקבע בתקציב ההוצאה, לרבות סכום שיועד לגוף שצוין בשמו, אלא כתאם למדיניות הנהוגה בממשלה אותה עת לגבי אותה מטרה ולאמות המידה המקובלות". החשש הוא, שלא יוכלו לחלק את הכספים הייחודיים לפי אמות מידה ברורות.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה זעזוע שאין דוגמתו, אדוני סגן השר עזרן, אתה עוד תראה את זה, זו שנה ראשונה שלך שם. זה זעזוע שאין דוגמתו כמאזן התשלומים. נכון, עוד פרק זמן מסוים אפשר לעבוד עם מאזן תשלומים כמו שלנו, אבל מה אחר־כך? מה אחרי שנה? חשכת מהשקעות. אתם דיברתם על צמיחה. משק עם אינפלציה כפי שצפויה לו איננו משק שמעודד השקעות. שום השקעה לא תבוא הנה, שום השקעה רצינית, לבר מנכסי דלא נייד. בנכסי דלא ניידים יהודים משקיעים פה כבר כמה שנים. קונים אדמות.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא יבוא, בגלל מס שבח מקרקעין.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אולי יש מס שבח מקרקעין, אז גם זה לא יבוא. בריחת כסף מהמדינה? זו הזדמנות טובה לברוח עם כסף. אם נעלה למדרגת אינפלציה חדשה, זו סיבה טובה לברוח מאזן עם כסף. אם כן, אנחנו מדברים על משק לא יציב, משק אינפלציוני, עם סכנה של ערעור היציבות, שהושגה בו כדי עמל. ואז אנחנו נשארים עם שאלת הצמיחה.

אני רוצה לסיים בקנדה האחרונה. יש בינינו כמה אנשים בעולם הפוליטי, מן הרציניים שבהם, באגף הימני, שהם הומראקונומיקוס. נניח, אם היושב־ראש היה יושב עכשיו במליאה הייתי פונה אליו, פונה למודע, אנשים שמכניסם בסך הכול מדיניות היא בסופו של דבר מדיניות כלכלית. היא מדיניות רווחה? כלומר, כל זה הוא מושג אחד. אירופה איננה מנהלת מדיניות חוץ, היא מנהלת מדיניות כלכלית. בריח־המועצות לא התפרקה בגלל שום סיבה, אלא בגלל סיבות כלכליות. כולם מנהלים בעצם מדיניות כלכלית.

אני אומר לכם, שאני לא מסוגל להאמין, אדוני היושב־ראש, שאתם לא תופסים את הקשר שבין השיקול הכלכלי לבין השיקול המדיני. אני לא מאמין שאתם לא תופסים את העניין הפשוט, הכמעט־פשוט הזה.

יושב פה שר האוצר, מבטיח לכולם עלייה ברמת החיים, מבטיח השקעות מחוץ־לארץ, והוא יודע שמשק לא יציב, משק שאמורים מדינית, אין סיכוי להצמיח אותו. אדוני סגן השר עזרן, אתה נותן יד לממשלה שחלק משריה יודעים שכלי שינוי דרסטי, כלי שינוי מדיני אין סיכוי להביא לכאן לירה ממשית או כסף משמעותי שיצמיח את המשק הזה. יש לי הרושם שאתה, למשל, כן יודע את זה, אבל אתה נותן אפשרות לממשלה הזאת להתקיים.

כל הטעויות הדרמטיות האלה, אדוני היושב־ראש, עוד לפני שהתחילה ההשתלבות של מאסת העולים בשוק העבודה. אלוהים ישמור. אני לא מדבר עכשיו על מגורים. לקראת האביב תהיה פה ברחובות אינטגרציה מרשימה בין אוהלים של תושבים ותיקים לבין אוהלי עולים חדשים. החל באביב זה יגלוש החוצה, פשוט אין מקום. אבל אני רק חושב על שוק העבודה, על מה יקרה: על שיעורי האבטלה. משעה שהם יגמרו את השנה שבה הם נתמכים על־ידי המדינה יהיה שיטפון בשוק העבודה. אבל שר האוצר הבטיח לנו עלייה ברמת החיים. בהנחה אופטימית זו של עלייה ברמת החיים תוך קליטת מיליון עובדים אני רוצה לסיים.

פיצוי פיטורין לעלייה? כמה קשורה פגיעה בקרנות פנסיה לעלייה? אולי יסבירו לי איך זה מעורר עלייה אם פוגעים בקרנות הפנסיה. כבוד סגן השר, כמה זה יעודר עלייה?

סגן שר האוצר י' עזון:
יפנה כסף.

ישראל קיסר (המערך):

אין שם כסף. תשאל את חבריך והם יגידו לך, שבשנה הזאת ובשנה הבאה אין כסף בכלל. זה רק מומר להכעיס. אין כסף, אני אומר לך. אם אתה יושב ומכיר את העניינים — תלמד ותשאל כמה כסף יצטרך פגיעה בקרנות הפנסיה, שבהודמנות תגיגית זו זרדאי פגוע בהן.

נלך הלאה. בהצעה הזאת יש חוק שכר מינימום. לפעמים אני מחפלא, ישבה ממשלה שלא כל חבריה הם נציגי הבורגנות, חלקם נציגי עם עני — הבוחרים שלכם, הבוחרים של אחרים, הבוחרים של דוד לוי, הבוחרים של קצב. ריכוזו של עולם, יש לכם האומץ, כשרים, להרים יד לפגיעה בשכר המינימום, כשהוא עומד ועצמו? הממשלה מתפארת שבעלייה הזאת יש 42% אקדמאים ועוד 37% טכנאים. משהו מתאר לו שילד הארץ, עולה, מהגור, רופא — יעבוד ב־700 שקל כשהמשכנתה או שכר הדירה הם 600 שקל מינימום? תראו לי משהו שנחנים לו דירה בשכר דירה נמוך מ־600 שקל. אין דבר כזה. זו ממשלה שפשוט לא יודעת מה היא עושה.

לעומת זאת, במשק מסתובכים אנשים עם 52,000 שקל בחודש, שבהם אפשר לחיזוק 50 אנשים. בהם לא נוגעים. יום יום אתה קורא זאת בעיתון ואומר: איזו מדינה זאת? נהיינו סדום?

היו"ר ד' תיכון:

בקרוב, על-פי החלטת ועדת הכנסת, לא תדע יותר.

ישראל קיסר (המערך):

ריכוזו של עולם, איזו צנינות.

לעומת זאת, אני רוצה להגיד מה אין בהצעת החוק. חבר הכנסת צירלי ביטון, אל תפריע לסגן השר, שהרי משהו לפחות צריך לשמוע. מילא, זה לא יעזור, אבל אני מאמין ביושר ואני רוצה לעיתון איך הוא ירים את היד בכדורים האלה.

אני באתי לשר האוצר ואמרתי לו בשם העובדים: אנחנו מבקשים ממך, תטיל היטל על כלל האוכלוסייה, בלי יוצא מן הכלל למעט החלשים, ואני אצא אתך לציבור. נגיד לציבור שיש קליטת עלייה וצריך לעשות משהו. הוא אמר לי: קיסר, אני לא צריך כסף, אני גם לא מאמין שהממשלה יודעת לקלוט עלייה. לכן, הוא אמר, אני חושב שהממשלה לא צריכה לעשות את זה, השוק צריך לעשות את זה.

בממשלה הזאת אין קו מחשבה איך קולטים עלייה או איך קובעים מדיניות כלכלית. יש שלוש ממשלות. יש ממשלת מודעי. הוא חושב שהשוק יקלוט עלייה. הוא לא צריך כסף. הוא גם אמר, חבר הכנסת צוקר, כשאני הצעתי לו שנקיפה את רמת החיים, אני כנציג עובדים הצעתי זאת, והוא ענה: לא צריך. הוא אמר שרמת החיים תעלה ב־2% — 3%. אני אומר לו: איך אפשר להעלות רמת חיים בתקופה כזאת? בתוכנית, בתקציב יש עליית רמת חיים ב־2% — 3%. אני שואל אותו: אם אתה מעלה רמת חיים, למה אתה פוגע בשכירים? סימן שיש קבוצה שתעלה מעלה-מעלה. אותו שר אוצר לא מאמין בזה, הוא לא צריך כסף. יש שר אחר, שר התעשייה והמסחר, והוא חושב באנטייתו, שבהתערבות של המדינה בצורה מסיבית אפשר יהיה לקלוט עלייה. יש שר שלישי, השר שרון, הוא

גלויות ושוויוניות. על זה התרוצצו כל היום. לא באו ללובי החברתי, לא מעניין אותם מה קורה בעניין שכר מינימום, לא מעניינת אותם הפגיעה בחיסכון, לא מעניין אותם מה קורה במוסד לכיטוח לאומי, שהולכים לרוקן אותו מתוכן, פגיעה בקצבאות ילדים ועוד כהנה וכהנה. כל היום מתרוצצים בגלל הסעיף הזה ומתלבטים אם להצביע או לא להצביע.

אני מודיע אותם מעל כמת הכנסת: אם אכן הם רוצים באמת לייצג אותן שכבות חברתיות נזקקות שחברו בהם, עליהם לא רק לדאוג לאינטרסים הצרים האלה של הייחודיים, שהם קללה ארוכה, אלא לאינטרסים החברתיים הרחבים. ואם לאו, ישחררו אותנו מחבורתם כלובי החברתי, ושלא ייקרא סתם, לתפארת המליצה, שהם חברים כלובי החברתי.

לסיכום, רבותי חברי הכנסת, אנחנו צריכים להתנגד לחוק הזה. אנחנו צריכים לתבוע, שכל חוק וחוק יובא לדיון לפי הפרוצדורה הקבועה בתקנון הכנסת, ושיינתן לו הזמן הדרוש הן כמליאה והן בכדיקה בוועדות.

לא תבוא שום תועלת לעלייה מהגזירות האלה. להיפך, לדעתי מי שייפגעו בראש ובראשונה מן הגזירות האלה הם העולים, שיקבלו שכר רעב, אם ימצאו בכלל עבודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת רן כהן איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת ישראל קיסר, ואחריו — לחבר הכנסת גדליה גל.

ישראל קיסר (המערך):

אדוני היושב-ראש, נכנסת נכבדה, כבוד סגן השר, החוק שמגיש לנו שר האוצר הוא פשוט ציניות כלפי הבית הזה וכלפי העלייה. החוק נקרא חוק ליצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה. נראה מה יש בהצעה של שר האוצר לכנסת: חוק המועצה לייצור ולשיווק אגוזי אדמה. אגוזי אדמה — בוטנים. לבוטנים יש קשר לעלייה... חוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות. לזה בוודאי יש קשר רב לעלייה... חוק המועצה לענף הלול, חוק המועצות למוצרי פירות וירקות, חוק רשות הנמלים והרכבות, חוק רשות שדות התעופה — חוקים נכבדים מאוד, אני רוצה להאריך בקריאת הברשימה, כי הזמן לא מאפשר לי. לאחר שקבלו את החוקים שברשימה הזאת, יראו, שהעלייה תבוא על תיכון בשלום.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת קיסר, תרשה לי לומר, לאחר הסעיפים הללו יבוא בעוד חודש או חודשיים החוק האמיתי, ואז תראה את התרומה של כל אחד מהמוסדות הללו לקליטת העלייה. כנראה יהיו שם הרבה עשרות מיליונים.

סגן שר האוצר י' עזון:

בכל החוקים שהזכרת יש רק שינויים טכניים.

ישראל קיסר (המערך):

כבוד סגן השר, אני מבקש שלא לעשות צחוק מהכנסת. מביאים כותרת "יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה". יש עוד חוקים שאני רוצה לדבר עליהם ביתר פירוט, אבל קודם כול יגיד לנו רבנו, האם נעשינו אוטומטים? באה הממשלה ואנחנו נעמוד דום? הממשלה הביאה ספר גדול. כל מה שלא יכלו להעביר עד היום — משתמשים בעולים כדי להעביר. כל מה שהממשלה לא הצליחה להעביר, אם בגלל התנגדות ההסתדרות, אם מסיבות אחרות, עכשיו יש הזדמנות — מי יקום נגד העלייה?

אנחנו בעד העלייה. אני לא רוצה להתייחס לכל החוקים, אני אחייחם דווקא לחוקים שיש בהם משהו. כמה קשור חוק

האחרונים מעיד על אוכדן דרך. הן בתחום השיכון והן בתחום ההשקעות.

אני רוצה לדבר בכמה מלים על נושא גיוס ההון. אי אפשר להביא תוכנית של מיסוי על חיסכון ולצפות לכך שלאחר מכן החיסכון לא ייפגע. ואם החיסכון הוא הרבר החשוב ביותר, אזי את כל התוכניות למיסוי החיסכון, שאולי יש בהן צדק אבל אין בהן חכונה, פשוט צריך לגנוז. גם זה אחד הדברים שלקחו ממגירה. מתוכנית שהיתה נכונה אולי לפני שנה ואין לה מקום היום.

להטיל היום מע"מ על תירות זה כמו לכוא מעולם אחר בלי להכין מה קורה בארץ הזאת.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא היום. לא מטילים את זה היום.

גדליהו גל (המערך):

גם אם מטילים את זה החל מעוד חצי שנה, את המסר מוסרים היום.

היו"ר ד' תיכון:

מה שאמרת להטיל היום מס, זה לא היום.

גדליהו גל (המערך):

את התיקון הזה אני מקבל. זו הערה טכנית נכונה, ואני מקבל אותה. גם זה לקוח ממגירה. כבר לפני שנה שמעתי, כאשר העליתי את הרעיון של ביטול המע"מ על שירותי רפואה לייצוא, שמתכוונים לבטל גם את ההסדר בתירות. הולכים עם המסר הזה כאילו לא קרה שום דבר, ומציעים היום להעניק לשר האוצר את הסמכות להטיל 8% מס בעוד כמה חודשים. גם את ההצעה הזאת צריך להחזיר למגירה שממנה הוציאו אותה.

אני חושב שאת קצב החשיפה צריך להאיט בשנה-שנתיים הקרובות. זה לא מסתדר כאשר רוצים להוסיף מאות אלפי מקומות עבודה במשק.

אינני מבין מדוע צריך לחזור שוב על הרעיון להטיל את המע"מ על פירות וירקות. הרי ברור לכולם שהוא לא יצלח ולא יעבור.

אשר לגירעון, אני מציע להעלות את שיעור המס על חברות מ' 41% ל-52%. את שיעור המס על בעלי הכנסות שמעל 120,000 ש"ח לשנה אני מציע להעלות ל-60%. העלאה זו תתרום, לפי הערכות מומחים שנועצתי בהם, 1.5 מיליארד שקלים.

סגן שר האוצר י' עזרן:

אז יהיה אפס יציאה.

גדליהו גל (המערך):

צורכי המשק דורשים השקעות ענק, ואין מדינה בעולם שלא היתה מטילה נטל נוסף על בעלי הכנסות גבוהות, שהם יהיו הראשונים ליהנות מהעלייה הזאת.

סגן שר האוצר י' עזרן:

גם ליציאה?

גדליהו גל (המערך):

היציאה והייצור יהיו, אם יהיו רווחים.

סגן שר האוצר י' עזרן:

איך יהיו רווחים אם יהיה מס?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

הרווחים יהיו אחרי העבודה.

חושב שקליטת העלייה תהיה דרך חיפוש בתים בחוץ-לארץ. כל יום נוסעים.

יש שלושה שרים באותה ממשלה. אחד חושב שהממשלה לא צריכה להתערב; השני חושב שהממשלה צריכה להתערב באורח מסיבי; השלישי מסתובב מארץ לארץ ומחפש בתים. כשהגיע הקרוון הראשון הוא התפאר שהגיע קרוון עם וילונות...

זו מדינה שלומיאלית; מדינה שלומיאלית. יש לה 160,000 מובטלים, והיא מתפארת שהביאה קרוון עם וילונות. היא לא יכולה להגיד ליצרן: 40% אתה תייצר בארץ. יש לנו אסלות ויש לנו נגרות.

במקום שהממשלה תקפיד את החוקים, היא מביאה הצעה נוספת — להפקיע את שירות התעסוקה הממלכתי. שימו לב, בשעה שתהיה מלחמת אחים על מקורות התעסוקה, שעה שצריך שדווקא הממשלה תפקח עין איך מחלקים את מקורות התעסוקה, מביאים לנו הצעה לוותר על שירות התעסוקה, והכול יהיה בידיים פרטיות. כבר היום יש 130 חברות של סוחרי עובדים, 130 חברות של סוחרי עובדים. מחר הם יעבדו מכוח החוק.

סגן שר האוצר י' עזרן:

מי אמר לוותר על שירות התעסוקה?

ישראל קיסר (המערך):

כתוב בחוק. תקרא את החוק. תקרא מה שכתוב. באמת תקרא. אני מתפלא עליך ועל חבריך: מילא, ממשלה — ממשלה, אבל לא צריך בכל מחיר. יש מחיר שתופיע אחר כפני הקדוש-ברוך-הוא פעם אחת, ופעם בפני הבוחרים שלכם. מה חדר אחר? שנתת יד לפגוע בשכר מינימום, שנתת יד לפגוע בפנסיונרים, שנתת יד לפגוע במקורות התעסוקה? את זה תסביר להם, או רק את הכספים הייחודיים?

אסור לתמוך בחוקים האלה, בוודאי לא כמקשה אחת. יש להעביר אותם, כל אחד לוועדה, ולא לעשות צחוק מהכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת גדליה גל, ואחרי — לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

גדליהו גל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בצדק חוזר שר האוצר ככל נאום ומדבר על השעה ההיסטורית. על זה אין ויכוח. השאלה היא, מה בא אחר-כך.

אדוני סגן שר האוצר, תוספת של 25% על אוכלוסיית המדינה היא דבר שאין לו תקדים בעולם. אי שום דוגמה שאפשר ללמוד ממנה. אין מקום לדבר על תוספת של מיליון איש בחמש שנים, משום שאם תימשך העלייה כפי שהיא עכשיו, ואנחנו מקווים כך, יש להניח שמיליון איש יבואו בשלוש שנים ולא בחמש שנים.

לכן, אנחנו נמצאים היום במצב חדש, המחייב חשיבה מחדש. וכל מה שהיה אולי נכון לפני שנה, היום הוא לא רלבנטי. התחושה שלי היא, שמה שהביאו לפנינו אלה תוכניות מגירה הנמצאות במחסנים, ומצאו את הזמן לרכז אותן ולהניח אותן לפנינו.

המפתח להצלחה הוא בראש ובראשונה כגיוס ההון. לאחר מכן יבוא הביצוע, או תכונת הביצוע. לגבי הביצוע כבר נאמר, ואני לא רוצה להוסיף הרבה, שכל מה שקרה בחודשים

גדליהו גל (המערך):

מה בא החוק הזה נאמר, שהחוק בא לתקן חוקים שונים ולקבוע הוראות חדשות במטרה ליצור כמגורים שונים במשק הישראלי תנאים לצמיחה, לקליטת העלייה ולהשגת יעדי המדיניות הכלכלית. אני מוכרח לומר שזה משפט די סתום, אבל המשפט הזה מצביע על כיוון מסוים.

אני דרפדתי בחוק. אינני איש כספים ולא איש כלכלה, לכן דרפדתי בחוק הזה כמשפטן. עיני נתקלו בעמוד 56 של החוכרת, בסעיף 20, המתקן סעיף בחוק יסודות התקציב. יש פה סעיף המדבר על המחאה או שעבוד, והוא קובע הוראות על תאגיד או גוף אחר. איננו רוצה להיכנס לפרטים, אבל הסעיף קובע הסדרים, שביניהם לבין הסדרים במשק אין ולא כלום.

הוא הדין, בצורה הרבה יותר כוללת, בעמוד 52. שם אנחנו רואים תיקון לסעיף 106 של חוק מס ערך מסוף. עושים תיקון לחוק מס ערך מסוף בעניין גביית מס כנסיות מיוחדות. ייתכן שהסעיף טוב, או שאיננו טוב, צריך לדון עליו. צריך להתמודד איתו, אבל הוא בוודאי איננו שייך להסדרים במשק כמשמעות של ההצעה, אלא זה סידור. למשרד האוצר קשה לגבות כספים, יש לו קשיים מסוימים בהפעלת חוק, אז בהזדמנות החגיגית של הגשת חוק הסדרים במשק המדינה מתקנים סעיף טכני, שאינו ממין הנושאים שהחוק צריך להתמודד איתם כלל.

ואתו דבר אנחנו מוצאים בעמוד 53. שם מתקנים את סעיף 119, ונאמר: נעברה עבירה לפי חוק זה — ומדובר במס ערך מסוף — או חוקת לפיו, או לפי חיקוק אחר, המטיל מסים או תשלומי חובה שהמנהל ממונה על הנהלתו, וכו' וכו' — לא אכנס לפרטים — יש כל מיני סמכויות לטפל בנושא. קובעים שזאת עבירה על החוק.

אדוני היושב ראש, חברי כנסת נכבדים, אולי התיקון הזה נחוץ ואולי איננו נחוץ, אבל בוודאי אין הוא צריך לבוא בחטף, בהיסח הדעת או דרך אגב, או דרך עקיפין, כאשר רוצים לקבוע עקרונות של מדיניות כללית של הממשלה.

אדוני היושב ראש, הבעיה היא כפולה. קודם כול לוקחים נושאים ששייכים לוועדות אחרות ומעבידים אותם לוועדת הכספים, אבל לא זו בלבד, אלא שאנחנו גם לוקחים נושאים שלא היה צריך להביא אותם כלל במסכת הזאת של החוק להסדרים במשק — ואני מתאר לעצמי שיתקנו את זה ב"בליץ". אלה נושאים שהיה צריך כעצם להתמודד איתם בצורה יסודית ושקולה, לבדוק אם התיקונים נחוצים, איזו השפעה תהיה להם על חקיקה פסיקלית אחרת, מה המצב על-פי חוקים אחרים, וכו' וכו'. כאשר ידענו בנושאים אלה על-פי חוק הסדרים במשק, גידו: עוד מעט צריך לאשר את התקציב, החוק צריך להיות, והסעיפים יעברו כמעט בהיסח הדעת. איני רוצה להעליב את ועדת הכספים ואת הכנסת ולומר עד כדי כך שזה יהיה כהיסח הדעת באופן מוחלט, אבל זה יהיה כמעט כך, ואני אומר לכם: זה יוצר חקיקה גרועה, זה יוצר גם עיוותים בשיטה המוקרטית שלנו, שלפיה חקיקה צריכה להיעשות בתהליכים מסודרים.

ולאחרונה, אני רוצה לומר עוד משהו לאדוני סגן שר האוצר: כאשר אורח ישראלי בעל השכלה גבוהה, אבל לא מקצועית, ירצה לדעת מהו המצב המשפטי בחוקים מסוימים, מותר לו גם לחפש את הפתרון המשפטי, או את ההבנה המשפטית, בלי שילך לעורך-דין מומחה. אם ייפול לידיו דבר כזה, הוא לא יבין דבר וחצי דבר. את זה הייתי נותן מכתן לבדיקת איי. קיו. גבוה באוניברסיטת "פרינסטון" ולא לאזרחי מדינת ישראל כחלק מספר החוקים הרמוקרטיים שלו.

אם לא יהיו רווחים לא תשלם מס כלל. על-פי בדיקה שעשיתי מתוך 40,000 חברות שיש בארץ, את 80% מהמס משלמות 400 חברות. אם לא תהיה רווחיות — לא יהיה מס. לכן אין קשר בין הרווחיות לבין המס. אלה שמרוויחים ומשלמים מס, כתוצאה מן העלייה ירוויחו הרבה יותר, וגם אחרי העלאת המס עוד ישלמו מס. אם תברוק את המס משלמים בגרמניה, ביפן ובשבדיה, ואפשר למנות מדינות נוספות, כאשר נעלה את המס — כפי שאני מציע — נהיה באזור של המדינות האלה. הכנסתן לעצמנו לראש, כאילו התנאי לצמיחה הוא הורדת המס. התחלנו את זה ב-1987. במצב נורמלי זה מקובל עלי. אני מניח שיגדילו גם את המע"מ. כאשר מטילים מע"מ, זה מס על כל האוכלוסייה. אין שום סיבה שבעולם שלא להטיל על חברות ועל יחידים, שמרוויחים למעלה מ-120,000 שקל בשנה, מס גבוה יותר, וכך להביא 1.5 מיליארד שקל. זה יקטין את הגירעון, זה חלק ניכר בתקציב החסר שלנו, ולא יקרה שום דבר נורא כתוצאה מכך.

אני מסכים אתך שצריך לעשות כל מאמץ כדי שהרווחיות תגדל וירצו לייצר ולהשקיע, אבל אין לזה קשר למס. מס משלם רק מי שמרוויח. אני שייך לאלה שהיו רוצים לשלם מס גבוה יותר, משום שמשמעות הדבר היא שגם הרוויחו יותר.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת יגאל ביבי, הוא איננו נוכח. אני מוחק אותו מהרשימה. חבר הכנסת עמיר פרץ איננו נוכח, ואני מוחק אותו מהרשימה. אחר-כך — חברת הכנסת אורה נמיר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח והשלום):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני חייב לומר, כפי שאמר חלק מקודמי, קודם כול את הביקורת הקשה שיש לי על כך שלמעשה, ולא כפעם הראשונה ולא כפעם השנייה, מגישים הצעת חוק שבעצם מפרקת את תקנון הכנסת כפי שהוא נקבע. אני חושש שהחוק יועבר לוועדת הכספים, שתעסוק בשינויי חקיקה ובהסדרים שמלכתחילה לא טיפלה בהם, שטופלו בוועדות אחרות, כמו ועדת הכלכלה וועדת העבודה והרווחה. אני מוצא בזה פגם רציני ביותר. אני חושש שיהיו גם הרבה תקלות כביצוע החוקים לאחר מכן.

מה שבאמת היה צריך לקרות — ומדברים על זה שנים, ואני עצמי שיגרתי במשך כמה שנים מכתבים לשרי האוצר למיניהם ביחס לדין על התקציב — היה צריך לקבוע סדר חדש לאישור התקציב והחוקים הללוים אליו. מכל מקום, הייתי רואה כשמחקה, אדוני היושב ראש, הקמתה של ועדה מיוחדת, לא ועדת הכספים, אלא ועדה מיוחדת, שתהיה משותפת לשלוש ועדות, או ועדה מיוחדת של חברי כנסת מוועדות שונות, מהתמחויות שונות, כדי להתמודד עם הסוגיות השונות המופיעות בחוקים האלה.

אני יודע שאני משחית את דברי לריק, משום דבר לא יקרה, שהחוק יעבור לוועדת הכספים, ושם יטפלו בנושאים שוועדות אחרות צריכות לטפל בהם ולהתעמק בהם. אמרו זאת חברי כנסת לפני, ובוודאי יאמרו זאת גם חברי הכנסת בדיון אחר.

אני יכול להגיד לסגן השר, לגבי החוכרת הזאת: הפוך בה והפוך בה דכולי בה, להבדיל אלף אלפי הבדלות. אבל אני רוצה להגיד, אדוני היושב ראש, שיש בחוק הזה גם סעיפים שאין להם כל קשר עם המטרות המוצהרות של החוק. כאן המחוקק מציע מה שהוא לא עושה בדרך כלל: בהגדרה לשם

חברי הכנסת, השיטה המגונה של עקיפת כל ועדות הכנסת, והבאת הכול ככול מכול תחת כותרת "חוק ההסדרים במשק המדינה" והעברתו לוועדת הכספים, פורצת הפעם כל גבול ותמהני על שתיקתו הרועמת של יושב-ראש הכנסת, המצווה על-פי חוק הכנסת לשמור על מעמדה של הכנסת, על שלא עמד בפרץ לנוכח העובדה, שבין 24 הצעות לחיקונים בחוקים, המועברות כולן לוועדת הכספים, על-פי תקנון הכנסת, רבותי חברי הכנסת, שבע הצעות חוק הן בתחום עבודתה של ועדת הכלכלה, שתיים בתחום עבודתה של ועדת הפנים, ארבע בתחום עבודתה של ועדת העבודה והרווחה, ועשר הצעות חוק כלבר — פחות ממחצית — בתחום עבודתה של ועדת הכספים. אבל שם, חושב שר האוצר, מכבש הרוכ יעבוד מהר. מיליארדים מאשרים בשניות.

מכל ההצעות, רבותי חברי הכנסת, החמורה מכולן היא קובץ השינויים בחוק שכר המינימום, שמשמעותו חיסולו המוחלט של החוק. ואני מציעה לך, אדוני סגן השר, ללמוד את חוק שכר מינימום ואת ארבעת העמודים בהצעת האוצר על החיקונים בו. זו סתימת הגולל על חוק שכר מינימום. וזכרו אתם מי היו מצביעים, מאילו אוכלוסיות הם באו

והי פגיעה קשה מנשוא במקבלי השכר הנמוך, וכהם כלבר. עובד חדש שכרו יופחת ל-80% משכר המינימום, שהיום הוא 1,042 שקלים כרוטו לחודש עבודה מלא. הוא ירד ל-800 שקל. תאמר לי, אדוני סגן השר, אתה אכן מאמין — ואיננו זקוקים להטפת המוסר הציונית של שר האוצר, על חשיבותה של העלייה, בנושא הזה יש הסכמה מלאה בבית הזה, בוודאי בין המפלגות הציוניות — אתה אכן מאמין, שהעלייה הזאת שבאה מברית המועצות, שהיא לא עלייה אידיאולוגית, חעלה ממצוקה כלכלית אחת למצוקה כלכלית שנייה? זה לא יעבוד כטלגרף לשם — מה קורה כאן עם שכר, עם תעסוקה, עם שיכון?

הצעה שנייה: שר העבודה ושר האוצר — לא במקרה הוכנס לחגיגה המפוקפקת הזאת שר האוצר — רשאים לקבוע בצו שכר מינימום לענפים שיראו בעיניהם כמחייבים את הורדת השכר. מה שחמור מכול, עקרונית, הוא ביטול מנגנון ההצמדה של שכר המינימום לשכר הממוצע במשק. הוא לבו של החוק. טול את ההצמדה, אין חוק שכר מינימום.

רבותי, חברי הכנסת, כאשר חוקקנו את החוק לפני שלוש שנים, היה שכרם של 100,000 עובדים בעבודה מלאה כמדינת ישראל ליד מכונת הייצור בענפי הטקסטיל והמזון — 400 שקל בחודש, ובזכות ההצמדה הזאת הגיע מנגנון ההצמדה היום ל-1,042 שקל.

אבל, רבותי חברי הכנסת, מה שיפגע, ומייד, בכל מקבלי שכר המינימום הוא הכללת רכיבי הוצאות נסיעה, כלכלה ואש"ל בשכר המינימום. משמעות הדבר — פגיעה של 30%, אדוני סגן השר, שבעה חודשים עמלנו על חקיקת החוק הזה. אני מכירה אותו לפרטי פרטים. אינני חדשה במערכת. פירושו של דבר הוא, שאותם עובדים יקבלו 700 שקל בחודש, ומדובר בעובדים השכירים, בחקלאות, ליד מכונות, במפעלי המזון, הטקסטיל, העץ, האלקטרוניקה.

אם יתקבלו חיקונים אלה, בחוק שכר המינימום יהיה זה, רבותי חברי הכנסת, יום שחזר ל-100,000 עובדים במשרה מלאה במשק המשתכרים שכר נמוך. ממשלת ישראל, ושר האוצר כראשה הכריזו מלחמת חורמה במקבלי השכר הנמוך, והחליטו לממן את צמיחת המשק וקליטת העלייה מקיצוץ בשכרם ומשכרם כלבר.

אדוני היושב-ראש, זה דבר שמדאיג אותי מאוד מאוד, כי קובעים כאן דברים חשובים מאוד. ואני חושב שחלק גדול מהציבור לא יודע כלל מה קובעים, מה מחליטים ואילו הסדרים קובעים. וכלי שילך, לעורך-דין מומחה, לא יוכל האזרח לדעת מה הן זכויותיו ומה הן חובותיו. זה תהליך מסוכן ולא טוב.

אני מבין בהחלט שרוצים לגבש מדיניות, שתקלוט עלייה ותפתור לנו את כל הבעיות החברתיות והכלכליות, אבל לא כך בונים תקציב ולא כך בונים הסדרים למשק המדינה. וצר לי שמעבר לבעיות הענייניות שהועלו כאן בדיונים האלה, גם הצורה והעריכה של הצעות החוקים הן כאלה, שאי אפשר לתמוך בהן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת וירשובסקי, שאמר לנו: ככה לא בונים תקציב. רשות הדיבור לחברת הכנסת אורה נמיר, ואחריה — לחברת הכנסת שושנה ארבל-אמולוניו.

אורה נמיר (המעריך):

אדוני היושב-ראש, שר האוצר אינו נוכח. אנחנו זוכרים ימים-אחרים, נכון? אנחנו זוכרים ימים שבהם היה שר האוצר יושב מהתחלה — — —

היו"ר ד' תיכון:

שר האוצר התנצל, הוא אמר שהוא אינו חש בטוב.

אורה נמיר (המעריך):

אני מתנצלת.

היו"ר ד' תיכון:

את יודעת שבכנסת הקודמת נהגתי להפסיק את הדיון עד שיהיו במליאה קצת יותר חברי הכנסת. בבקשה, חברת הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המעריך):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כאשר שמעתי כאן את שר האוצר לא ידעתי, אדוני הסגן, אם לצחוק או לבכות. במבוא לחוק ההסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה וקליטת העלייה) נאמר, כי יש ליצור 540,000 מקומות תעסוקה חדשים במשק, להביא לגידול של החל"צ בשיעור של 8.5% בממוצע לשנה ולגידול של התוצר, בסקטור העסקי בשיעור ממוצע של 10% לשנה.

היו"ר ד' תיכון:

תרשי לי לחקן, לא תל"ג, אלא תוצר מקומי גולמי, אם אני זוכר כהלכה.

אורה נמיר (המעריך):

אני חושבת שאולי צריך לחקן את דברי ההסבר. אבל אני מקבלת, כי אתה מבין יותר ממני בנושאים-האלה, אף-על-פי שנדמה לי שכן כתוב שם.

מטרת החוק, על-פי המבוא, להביא לצמיחה כלכלית מהירה וליצירת תוספת ענק של מקומות תעסוקה, בעיקר במגזר העסקי. הגורם העיקרי לדעת האוצר, להאטה בקצב היקלטות העובדים במעגל העבודה הוא, רמת עלות העבודה.

את המאבק להגמשת קשיחות ולשכלול התיווך בשוק העבודה מנהל האוצר על גבם של החלשים. החוק יוצר תנאים שבהם העובדים לא יוכלו להגן על זכותם להתפרנס בכבוד. הממשלה מנופפת בשוט האבטלה כדי לאלץ עובדים לעבוד בתנאים מחפירים. כדי להבטיח את שחרורו והגמשתו, ככיכול של שוק העבודה, מקצצים ושוחקים את שכר המינימום.

בעניינים השייכים לאיגוד המקצועי. תהיה לו הסמכות להוריד את שכר המינימום ל-80% לתקופה של שישה חודשים.

הצעת התקציב, כפי שפורסם במועצות, יש בה גירעון כממדים אסטרטגיים, שלא ידענו כמותו בכל תולדות מדינת ישראל. התוקים הללו, אדוני סגן השר, לא יביאו לצמיחה ולא יביאו את 40 מיליארד הדולר לקליטת העלייה.

אם אין מנוס מתקציב גירעוני בעקבות קליטת עלייה המונית מברית-המועצות, אתיפיה וארצות אחרות, צריכה להיות התגייסות פנימית. אבל אין להתעלם מן העובדה, שבחלוקת הנטל ובהתגייסות הפנימית הזאת יש להטיל על אזרחי המדינה נטל המחולק בצורה צודקת. נקודת המוצא צריכה להיות מקסימום התחשבות בצדק סוציאלי, כאשר על בעלי היכולת תוטל מעמסה כבדה מזו שתוטל על בעלי ההכנסה הנמוכה, ובעיקר על העובדים השכירים. אין להטיל מעמסה מעבר למינימום מסוים, אין להטיל מעמסה שתביא עובדים שכירים הרוצים להתקיים בכבוד מעמלם לחרפת רעב.

ומדוע מתחילים בעובדים השכירים? מדוע מתחילים במקבלי שכר המינימום? יתחילו בנו, כבעלי היכולת, בעשירים, ולא למטה — קודם כול למעלה. כל זמן שלא יתוקן העוול, שגול ממדינת ישראל מיליארד שקלים בעקבות הרפורמה במס הכנסה, שלצדדי הרכ גם המערך תמך בה, שהפחיתה את הכנסות האוצר, אין שום הצדקה לגזול אפילו שקל אחד ממעוטי ההכנסה, כי אין ממה לקחת מהם.

ההצעות המובאות היום לדיון נושאות אופי אנטי-סוציאלי, כאשר כל מגמתן להרע את תנאי העבודה של העובדים, לפגוע בהכנסתם ולהצר את המאבק המקצועי שלהם.

השינויים המוצעים בשכר המינימום, גם כאשר אינני מתעלמת מכך שייחכן שיש מקום לשינויים מסוימים, פירושם הקטנת ההכנסה של רכבות עובדים מתחת למינימום הדרוש להבטחת קיום הוגן להם ולמשפחותיהם. וזה בימים שבהם שר האוצר חושב להגדיל את מס ערך מוסף, שהוא מס רגיסטי, להטיל מס כזה על פירות וירקות, המהווים חלק נכבד בסל הצריכה של השכבות החלשות, להגדיל תשלומים עבור חינוך, וכמו כן לצמצם את שירותי הבריאות הניתנים על יסוד עזרה הדדית. וכל זה כאשר כשם עידוד השקעות במשק אין ככוונת שר האוצר להגדיל את שיעורם מההכנסה לאלה שהכנסתם גבוהה מ-12,000 שקל בחודש. לא יקרה שום דבר אם יטילו עליהם אותו מס — — —

סגן שר האוצר י' עזרן:
כמה כאלה יש?

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

לא חשוב כמה, אבל לפחות שהצדק גם יראה. ואת מס היסף ביטלו. אפשר להחזירו, על אותה הכנסה של 12,000 שקלים ומעלה, 15,000 שקלים. מדוע לא?

ההצעה המגוחכת, שעובדים חרשים שייקלטו בעבודה יקבלו 80% משכר המינימום בששת החודשים הראשונים במקום העבודה, היא ניסיון להוריד את שכר העובדים, ובעיקר עולים חדשים וחיליים משוחררים, מתחת לכל מינימום הדרוש לקיום. האם כך נעודד אותם להצטרף למעגל העבודה? אלא שהכוונה היא להוריד את עלות הייצור רק בדרך אחת, על-ידי הורדת שכר העבודה. איזו תעשייה ניתן לפתח על-ידי שכר נמוך ועל-ידי עבודה זולה? איזו תעשייה אנחנו רוצים במדינת ישראל? מהטג זהו?

האם יודע שר האוצר, האם יודע אתה, אדוני סגן שר האוצר, שאם תתקבל הצעתו של שר האוצר, ואני מקווה שלא תקבלו רוב במליאה לחוק הזה, יופחת שכרם של 90% מתושבי ערי הפיתוח בכ-30% יוגיע ל-700 שקל בחודש? הרי 90% מהעובדים בערי הפיתוח עובדים כמפעלי מזון, טקסטיל, אלקטרוניקה, חקלאות, שבהם משולם שכר מינימום ובגינם חוקקנו את חוק שכר מינימום.

אני מסיימת, אדוני היושב-ראש, בהערה אישית אחרונה. אני מאמינה גדולה, רבותי חברי הכנסת, בדוגמה אישית, במיוחד מצדה של מנהיגות, כל מנהיגות, לרבות מנהיגות כלכלית. אני קוראה, לכן, לשר האוצר להקדים ולקצץ בשכרו, בשכרי, בשכר מנהלי החברות בשירות הציבורי ובשכר צמרת עובדי האוצר, שדאגו לעצמם ההמירו את שכרם בחוץ עבודה אישיים, כדי להיטיב משמעותית את שכרם ואת תנאי עבודתם. יעשו זאת הם, אנחנו, לפני שנעז לפגוע ב-100,000 עמלי יום. רק אתם תהיו אחראים לשואה החברתית שתבוא על השכבות החלשות, ועליהן כלבד, בעקבות ההצעה הצניעה, חסרת האחריות, חסרת הלב, שאינה יודעת מה זה להחטיים מ-1,040 שקל ברוטו בעד יום עבודה קשה במשך חודש עבודה מלא.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחברת הכנסת אורה נמיר. רשות הדיבור לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמזלינו, ואחריה — לחבר הכנסת חיים רמון.

אברהם בורג (המערך):

כל נשות המערך מברכות?

היו"ר מ' וירשובסקי:

בעניין זה אתה צריך לפנות לכתובות אחרות, חבר הכנסת בורג.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התאציריזם באנגליה נחל הכוסה, אדוני סגן השר, וראש הממשלה הגברת מרגרט תאציר נאלצה, בלחץ חבריה למפלגה, להגיש את התפטרותה.

לראובני, שר האוצר בישראל אימץ לעצמו את התורה התאציריסטית, שפירושה יצירת תנאים לצבירת רווחים גדולים ומהירים על-ידי העשירים, ולעומת זאת פגיעה ברמת החיים של העובדים השכירים ומעוטי ההכנסה.

את גברת תאציר הפיל מס הגולגולת שהיא הטילה. אני רוצה לקוות שאת ממשלת הליכוד תפלנה הצעות החוק שאתם מביאים היום.

הגישה הזאת מבצבצת מכל סעיף בתוכנית הכלכלית, ובמיוחד בחוק ההסדרים במשק המדינה שהביא היום שר האוצר, שבאמצעותו מתקנים 24 חוקים, דבר שלא היה לו תקדים במדינת ישראל.

אני רוצה לקוות שחבריו לקואליציה — ואני מכירה חלק מהם שיש להם רגישות סוציאלית — יסתייגו מגישה זו, ולא ייתנו את ידם לחקיקת חוקים אנטי-סוציאליים, שבינם לבין הגישה הליברלית אין שום דבר משותף.

עוד בטרם הונח על שולחן הכנסת תקציב המדינה 1991 מונחות על שולחן הכנסת הצעות חוק להסדרים במשק המדינה ויצירת תנאים לצמיחה ולקליטת עלייה, שכל כולן פגיעה בעובדים השכירים, פגיעה חמורה במקבלי הקצבאות מהביטוח הלאומי, ונוסף על כך הסמכת שר העבודה לפסוק

מרשה לעצמי לומר, שבמסגרת כזאת לא יהיו דיונים לעומק בוועדת הכספים, כי היא איננה עוסקת בחוקים הללו כמשך כל ימות השנה. יש ארבעה חוקים השייכים לוועדת העבודה והרווחה, שבעה חוקים השייכים לוועדת הכלכלה, וחוקים אחרים השייכים לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אדוני היושב-ראש, הדבר הזה מנוגד לתקנון הכנסת. טוב תעשה הכנסת אם תשמור על כבודה ותעביר כל אחת מן ההצעות הללו לוועדה הנוגעת בדבר.

אדוני היושב-ראש, אני מתנגדת לכל ההצעות המובאות כאן, ואצביע נגד העברתן, אפילו לוועדות הנוגעות בדבר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון. אחריו — לחברת הכנסת נאוה ארד, ואחריה — לחבר הכנסת עמיר פרץ.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לבי לבי לסגן שר האוצר היושב כאן — — —

סגן שר האוצר י' עזרן:

תמיד נעים לשמוע אותך.

חיים רמון (המערך):

כן, אני יודע. הוא נאלץ לייצג דבר שהוא מזוה מאוד. כבר אמרו זאת לפני. מדובר על חוק הסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה). אני שואל אותך, אדוני סגן שר האוצר, האם לא מצחיק אותך שכתבת את זה? מה הקשר? עמיר פרץ (המערך):

מסכן, מה אתה רוצה ממנו? למה אתה נטפל אליו?

חיים רמון (המערך):

תן לי לדבר אליו. מה אתה רוצה?

הרי אנחנו ניצבים כאמת בפני משימה אדירה, נשימה קשה, יש אומרים כמעט בלתי אפשרית. ואתם מופיעים בפני הכנסת ומספרים לנו סיפור שהנה, פה יוצרים תנאים לצמיחה ולקליטת עלייה. הרי מכאן לא יקרה כלום. ואז אנחנו נאשים אחכם שהולכתם שולל, ואפילו לא נוכל לומר לכם שזאת הולכת שולל בתום לב, כי אם הולכת שולל ביודעין. מה עשייתם? לקחתם כמעט את כל מחסן ההצעות של אגף התקציבים בעשור האחרון, אבל אני אדבר על חמש השנים האחרונות — — —

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

לא נכון. את ההצעות בענייני מים עדיין לא הספיקו להכניס. לא היה זמן.

חיים רמון (המערך):

זה הקטע שלך.

נאוה ארד (המערך):

זה יבוא בחוק השני.

סגן שר האוצר י' עזרן:

מה אתה רוצה מאנשי אגף התקציבים?

חיים רמון (המערך):

אני מדבר על הממשלה. האחריות היא תמיד לא על הפקידים, האחריות היא על מי שמגיש את החוק, וזאת הצעת חוק מטעם ממשלת ישראל, לא מטעם אגף התקציבים. אמרת רק שאנשי אגף התקציבים הציעו לממשלה את כל מה שהם חשבו בעשור האחרון, אפילו דבר טכני, שאני לא מתנגד לו.

אני מציעה לירידי סגן שר העבודה והרווחה, שנכנס לפני ימים מספר לתפקידו, חבר הכנסת פרוש, לוותר על הסמכות ששר האוצר רוצה להקנות לו בסעיף 17(א), שלפיו תהיה סמכות לפטור מעביד המעסיק עובדים שיש להם מגבלות גופניות, נפשיות או שכליות מתשלום שכר מינימום לפי חוק זה בתנאים שהוא יקבע. הצעה זו היא מנוגחת ולא עומדת בשום קריטריונים של היגיון. השר יצטרך לקבוע את אחוז המוגבלות של עובד ומה יהיה השכר שישולם לו על-ידי המעסיק. ממי? מהמוגבלים? מאלה שעל אף מוגבלותם רוצים לעבוד ולהתקיים בכבוד ולא להיות נטל ומעמסה על שולחן הביטוח הלאומי או לשכות הסעד?

אדוני היושב-ראש, חוק ההסדרים פוגע לא רק בשכר המינימום. הוא בא לפגוע פגיעה חמורה בביטוח הלאומי ובתפקיד שהוא ממלא כמכשיר ליישום מדיניות של ביטחון סוציאלי, המבוססת על חובות וכוניות של המבוטח. הצעת החוק באה להפוך את המוסד לסניף של האוצר, למס הכנסה ב'. האוצר משלם דמי ביטוח, אך איננו מקבל וכויות.

הזכאות תיקבע על-פי מחנן הכנסה. כך פגעו בקצבאות ילדים, וימשיכו לפגוע במשפחות עם ילדים, בגמלאים, ביתומים, באלמנות ובנכים. אדוני סגן שר האוצר, האם לשם כך שלחו אותך הבוחרים שלך לכנסת? כדי שתיתן ידך לפגוע בכל אלה?

הצעת החוק באה לשים לאל את מדיניות הרווחה שהושגה ונבנתה במאבקים קשים. יש להצטער על שמיום עלות הליכוד לשלטון חל כרסום משמעותי בהישגים שהושגו בתקופת שלטון המערך, ואט אט הופכים את תשלומי הביטוח הלאומי לחשלומוים לנצרכים ולעניים. באים לפגוע בקרנות הפנסיה, בקרן השתלמות ובקופות הגמל, שהן היום האפיק היחיד של חיסכון. במקום לרכז את יסות כוח העבודה על-ידי שירות התעסוקה הממלכתי, ובמקום לחזק את השירות הזה ולאפשר לו למלא את תפקידו, באים לפגוע בו ולבטל את חובת הזיקה לשירות התעסוקה ונותנים אפשרות חוקית להקמת לשכות עבודה פרטיות. שירות התעסוקה יהיה שירות הנותן אישורים לדמי אבטלה ולהשמת עובדים בעבודות פשוטות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברת הכנסת ארבלי-אלמזלנו, אני מקש ממך לסיים.

רושנה ארבלי-אלמזלנו (המערך):

שר האוצר אמר היום, ובוה אני מסיימת, אדוני היושב-ראש, שהממשלה הזאת מאמינה ביום הפרטי. מה לעשות שזאת סממה שאין לה כיסוי והיא לא הוכיחה את עצמה במציאות? ראו מה קרה בנושא השיכון ובצוע התוכנית לבניית דירות שהממשלה החליטה עליה.

אדוני היושב-ראש, קליטת עלייה ויצירת מקורות תעסוקה לא ייעשו על-ידי יוזמה פרטית בלבד. זו צריכה להיות יוזמה משולבת של צעדים ממלכתיים, ציבוריים ופרטיים. גיוס 40 מיליארד הדולר הדרושים לקליטת מיליון עולים לא יבוא מפגיעה בשכר המינימום ומפגיעה כחלשים ובגמלאים. כולם צריכים לשאת בנטל, אך הנטל צריך להתחלק בצורה צודקת. אחרת יגרום הדבר לעידור היציבות החברתית, להעמקת הפערים בחברה ולעידור מערכת יחסי העבודה במשק, ויבא בסופו של דבר לתוהו ובוהו במשק.

הוערה אחרונה. נוצר מצב שהממשלה התרגלה להביא כל שנה הצעת חוק הסדרים במשק, אשר כוללת תיקונים בחוקים רבים, ומעבירים את כל החבילה הזאת לוועדת הכספים. אני

בהשוואה לרמתה לפני 20 שנה; כאשר במדינת ישראל אי-אפשר לכנות את מה שצריך בשביל העולים, כי היתה עבודה זולה, לא היה מכשור, לא השתמשו בטכנולוגיה, והיום בונים חדר בישראל לאט יותר מכפי שכנו לפני 20 שנה, ועם יותר כוח עבודה. הרסנו ענף שלם, כי היתה עבודה זולה. היית צריך לשאול אותי מה עדיף — דמי אבטלה או תעשייה מהסוג הזה? אני אומר לך: דמי אבטלה, כי ברבות הימים, אפילו לא ברבות הימים אלא ברבות השבועות, היינו מקימים תעשייה טובה. זוהי השקפה שלא הצליחה בשום מקום בעולם. במקום שיש בו עבודה זולה, יש משק מפגר. היום, בשנות ה-90, במדינת ישראל, לעשות את ההיפך?

אתם מציעים מס על הון. אני טענתי כל השנים שצריך למסות הון, אבל בתוך משרד האוצר, על שולחן שר האוצר, מונחות המלצות של ועדת ששינסקי, וגם הן מטילות מס על הון. הן לא מתעלמות ממיסוי על הון, אבל הן עושות את זה בצורה מושכלת, בצורה חכמה, בצורה שאיננה פוגעת בחיסכון, באופן שאתה מטיל את המס על ההון רק כאשר הוא נהנה מפירותיו, ואז תשלום המס קל יותר, ולא כשלב ההפקדה. הוועדה הזאת ישיבה, היו בה נציגי ציבור, והאוצר קיבל אותה כמקשה אחת וקבר אותה למחרת. זה לא היה בתקופת השר הזה, זה היה בתקופת השר נסים. אבל למה אתם מביאים, בתקופה שבה צריך לוודא חיסכון, מיסוי על הון בצורה שתפגע בחיסכון? למה? מה ההיגיון? וזה יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת עלייה?

אני לא רוצה להרחיב, אבל אם יש משהו שאני מברך עליו, אדוני סגר השר — ואני לא בטוח שאתה מברך עליו — הוא שבתוך החוק הזה מציע האוצר, סוף סוף, לשים קץ ליכולת לתת או להנציח את הכספים הייחודיים. הוא מביא לקץ הייחודיים. אני משוכנע שאתה שמת לב לעניין, אני משוכנע שאתה מברך עליו, אדוני סגן שר האוצר. רגע, אתה לא מברך עליו? אני לא מבין? אני משוכנע, אדוני, שאתה היית בוודאי גם בין היוזמים שהכניסו לחוק הזה את הסעיפים אשר לא יאפשרו השנה לתת כספים ייחודיים, ובכל החוק הגדול הזה, אם יש דבר שאני שלם אחר במאת האחוזים, זה הסעיף הזה. לכן יש לי חשד שהסעיף הזה יוצא במהרה על-מנת שהחוק הזה, מתחילתו ועד סופו, יהיה חוק פגום, ואפילו קרן אור אחת לא תימצא בו. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא לחברת הכנסת נאוה ארד, ואחריה — לחבר הכנסת פרץ עמיר. חברי הכנסת, אם מישוהו לא יהיה, הוא יאבד את תורו. שיהיה ברור.

עדנה סולודר (המערך):

העיקר שכבר יגיע תורו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברת הכנסת עדנה סולודר, אני משתדל שהאנשים יגמרו בזמן. וזה תלוי לא רק בי. בבקשה, חברת הכנסת נאוה ארד.

נאוה ארד (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, קוראים לחוק הזה חוק הסדרים במשק המדינה, לא חוקי הסדרים במשק המדינה, ואני חושבת — כבר אמרו זאת לפני — שאסור לנו בשום פנים ואופן, כאנשים אחראיים, לאשר כמקשה אחת את מה שהובא בפנינו. אני חושבת שבאיוה מקום אנחנו נותנים יד להרס כוחה של הכנסת ומונעים אפשרות רצינית של נציגי ציבור לדון בנושאים רבים, שחלקם האחד אינו קשור לחלקם האחר וודאי שכולם לא קשורים ליצירת מקומות עבודה או לקליטת העלייה.

שינוי שנת המס. אתה תלמיד חכם, אדוני סגן שר האוצר, אבל אפילו אתה לא תמצא את הפלפול שיוכל לקשור בין השינוי בשנת הכספים — שתתחיל ב' בינואר ותסתיים ב'31 בדצמבר, במקום שתהיה מ' באפריל עד 31 במרס — לבין העלייה.

אברהם בורג (המערך):

אתה לא צודק. צריך שהיא תתחיל בא' כתשרי ותיגמר בכ"ט באלול. זה בשביל 66% העולים היהודים. עושים שנת תקציב עברית.

חיים רמון (המערך):

אמרת שהרב עזון הוא תלמיד חכם. לא אמרתי הרב בורג. ולא במקרה.

אברהם בורג (המערך):

אדוני, זה בשביל 66% העולים היהודים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בורג, אילו ראית את רשימת הנואמים, לא היית מנסה להתחכם היום.

חיים רמון (המערך):

אני שואל אותך, אדוני סגן השר — — —

סגן שר האוצר " עזון:

— — —

חיים רמון (המערך):

ואני אומר לך, אדוני סגן השר: אפילו לכבוד העניין הזה, אפילו איך זה נראה, אפילו שלא נדגיש כל כך מטומטמים וטיפשים, שנדגיש כאילו אתם לא לועגים לנו — אולי אתם כן, אבל לפחות לא בצורה כל כך בוטה. אין לכם תוכנית בנושא העלייה והקליטה. אין לכם תוכנית עד לרגע זה, ואתם מכהנים כממשלה כבר חצי שנה. כממשלה חדשה לא הגשתם שום תוכנית שקשורה לעלייה ולקליטה. דבר וחצי דבר לא נעשה והתוהו ובוהו בעניין הזה נמשך.

אפילו ההצעות שהצעתם כאן — הצעתם כאן הצעות שהן הצעות אנטי-קליטה, הצעות שפיגעו בקליטה. אביא דוגמה את שכר המינימום. מה אתם חושבים. שניתן יהיה לקלוט עלייה ברמה הבאה לארץ, עם 50%, 60% אקדמאים, שיעברו בשכר מינימום? — — —

סגן שר האוצר " עזון:

40%

חיים רמון (המערך):

40%

— — שאפשר יהיה לקיים עלייה כזאת בשכר מינימום? שנקים פה בישראל תעשייה המבוססת על עבודה זולה, שזה האסון הכי גדול למשק? איוה היגיון יש בקליטת עלייה כאשר אנחנו צריכים לקלוט את העלייה הזאת במפעלים ובתעשייה מתוחכמת, ששם התוצר לעובד צריך להיות — — —

סגן שר האוצר " עזון:

— — — אני שואל.

חיים רמון (המערך):

אני אגיד לך דבר חמור: אם אני צריך לבחור בין שכר עבודה של 600 — 700 שקל לבין דמי אבטלה, אני בוחר בדמי אבטלה, כי מי שעובד ב'600 וב'700 שקל גורם למה שקרה בתעשיית הבנייה, שאנחנו מפגרים בה היום ב'20 שנה

אנשים מכוגרים, ועם העלייה כאים אלינו נוספים. בתקציב הנוסף הקודם שהובא אמרו כשם האוצר והודו, שלא נתנו חשובה על הצרכים של האוכלוסייה המבוגרת. אמרו שחושבים שיזמים פרטיים יוכלו לענות על הצרכים האלה. היום כולם מודים שאין יזמים פרטיים. הרי האוצר אמר: הממשלה לא צריכה להתערב, הממשלה לא צריכה לעשות, זאת לא האחריות שלה. מה יקרה כאן? הרי אתה יודע כמובן, שהחוקים האלה פירושים בעצם סוף של המוסד לביטוח לאומי. בהסכם הקואליציוני לקחו חבר כנסת ועשו אותו סגן שר הממונה על הביטוח הלאומי. עושים ממנו צחוק? על מה הוא יהיה ממונה? האם אחרי מה שאנחנו רואים כאן יהיה בכלל מוסד לביטוח לאומי?

הרי כאן בעצם יוצרים את סוף המוסד לביטוח לאומי ואת סופה של כל המערכת הזאת, ובתקציב שהאוצר יביא יבואו ויגידו שמתסלים בעצם את קצצת הזיקנה, כי יתחילו לעשות מבחני הכנסה. אנחנו היינו גאים בעובדה שהוצאנו את האוכלוסייה המבוגרת מלשכות הסעד והעברנו אותה אל הביטוח הלאומי. יצרנו מערכת שגם העולים מצפים לה. העולים באו מארץ שבכל זאת ביטחה אותם ונתנה להם ביטחון כלשהו. אתה יודע איוו חרדה יש עכשיו? אתה יודע מה קורה? במקום להפחית תקווה ובמקום לתת איוו סימן שתהיה צמיחה, הרי מי שקורא את כל המערכת הזאת מגיע לייאוש.

מישהו אמר אי-פעם שכלכלה היא מדע מדויק? אנחנו יודעים שאין זה מדע מדויק. אנחנו יודעים כמה השקענו במשך עשרות שנים, כמה כספים, על מנת לעודד חיסכון בארץ. אדוני סגן שר האוצר, תגיד לי, מי המטורף שיחטוף עכשיו? אתם מביאים עכשיו אנשים לצריכה, כשקודם הם לא רצו לצרוך את הצריכה הזאת, כי אנשים לא מבינים מה כתוב כאן. היום אנשים אמורים: מטורף מי שחוסך. גם פוגעים בחיסכון, גם פוגעים בקרנות הפנסיה, גם פוגעים בחלק מקרנות ההשתלמות, גם פוגעים בהסכמי העבודה, מתחילים לחוקק חוקים בהסכמי העבודה.

אני מציעה לדחות את כל המערכת הזאת. אני חושבת שזה לא טוב. זה לא יעזור לעלייה, זה לא יעזור למורל, וזה לא נותן תשובה.

אני רוצה לחזק את הדברים של מזכ"ל ההסתדרות כאן. העם הזה מוכן לתרומה. העם הזה מוכן לשמוע דברים ברורים, בתנאי שתהיה הרגשה של שוויון בנטל, בתנאי שידעו איך להוביל אותו נכון. יש לברר מכל החוקים האלה. אפשר להגיע לצמיחה ולקליטת העלייה לא דרך הסדרי החירום האלה, שהם דבר מקולקל, מקלקל, מעוות, ולהערכת, לטווח הארוך, הורס את הדמוקרטיה הישראלית ואת הכנסת בישראל.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות הייבור לחבר הכנסת עמיר פרץ, ואחרי — לחבר הכנסת צירלי ביטון. בכקשה, חבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד סגן שר האוצר, ידידי חבר הכנסת הרב יוסף עזון, אגיד לך את האמת, תמיד אני מצטער כשאני צריך לבוא ולטעון כלפיך. הייתי מעדיף לומר את הדברים ישירות לשר האוצר, אבל אתה עושה את תפקידך.

אני רוצה לומר לך, אדוני סגן שר האוצר, תראה מה קורה כשמתחילים לקחת כותרות ולהשתמש בהן לריק. אני רוצה להקיש דווקא מהדרך שבה אתם מתייחסים לאמונתכם

אני רוצה לומר לך, אדוני, שאני דווקא נמנית עם אלה המקומים מאוד שסביב הניסיון שנעשה עכשיו לטפל בסעיף 20 בחוק ייווצר תקדים שלפני ייעלמו מכאן נוספים נוספים, מפני שההערכה שלי היא, שסעיף 20 — שבעצם יצר היום את המשבר ולכן, לשמחתי הרבה, לא הביאו את החוק לקריאה ראשונה ולהצבעה היום — יוכיח, ואני יכולה להתווכח אם אני מסכימה או לא מסכימה — — —

סגן שר האוצר י' עזון:

זה בכלל לא זה. אני לא מכחיש מה שאמרת — — —

עמיר פרץ (המערך):

אנחנו מוכנים לעשות אתך עסקה, הרב עזון.

נאוה ארד (המערך):

אני רוצה להגיד לך, מעבר לנושא הזה: אם קמה קבוצת חברי כנסת שאיננה מסכימה לסעיף מסוים, וסיבתה עמה — אני לא רוצה להתווכח כרגע, יש מי שמח, יש מי שעצוב — זה אומר שהנה כאן בבית רואים סעיף אחד מכל המכלול, שהוא משמעותי מאוד לקבוצה מסוימת באוכלוסייה, ועושים כל מה שניתן, עליידי ניצול הכוח הפרלמנטרי, לעצור את החקיקה הזאת. אנחנו עשינו את זה בעבר לגבי חוק הסדרים וכבר המדינה, בסעיפים שונים. החוק הובא לכנסת — וכבר אמרו לפני — כתוצאה מכל מיני הצעות, לאו דווקא של האנשים הפוליטיים, מפני שיש יועצים, היועצים דבקים בקו שלהם, ולא משנה באיזו ממשלה מדובר. גם כאשר היה שר האוצר מן המפלגה שלי, וכאשר היתה ממשלת אחדות לאומית, נמנית עם אלה שהתנגדו לסעיפים רבים מאוד. לשמחתנו הרבה, עצרנו חלק, וזה מה שצריך לעשות היום.

לכוא היום בפני הכנסת ולהביא 24 חוקים וליצור תקדים שאנחנו נקבל — פשוט אסור לנו. אני קוראת לאנשים להצביע נגד רק בנקודה הזאת, מפני שלדעתי בספר ההיסטוריה ייכתב איך אנחנו מידרדרים.

אמרו קודם ששר האוצר מרגיש לא טוב, ואני מאחלת לו כריאות טובה, אבל אני ראייתו אותו יושב עכשיו במשא-ומתן עם קבוצה מסוימת. זאת אומרת, יש קטיים בהערכת החוק הזה. הוא לא הלך הביתה לנוח, אלא הוא יושב במשא-ומתן, ולא במקרה, מפני שיש התנגדות פנימית בתוך הקואליציה. לולא היתה התנגדות פנימית בתוך הקואליציה, היה האולם הזה מלא לקראת ההצבעה.

אדוני סגן השר, אני רוצה לפנות אליך בנושא, שלהערכתך אתה רגיש לו; אתה סגן שר האוצר, אתה מייצג גם קבוצה מסוימת, ואני חושבת שאסור לוותר בנושא הזה. לא יכול להיות, בשום פנים ואופן, גם כשאנחנו עומדים בפני האתגר של קליטת העלייה, שמי שישלם מחיר, ומחיר כבד, יהיו החלשים. אני לא רוצה להיכנס לפרטי פרטים של החוק, אבל ראייתו, למשל בחוק שכר מינימום, פגיעה בנכים, שעד היום קיבלו שכר — — —

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אני אמרתי.

נאוה ארד (המערך):

כסדר, אנחנו חוזרים זה על דברי זה ומחזקים אותם. זו רק דוגמה. כביכול, ישקלו לטובתם, כביכול יאפשרו להם להיקלט במקום עבודה. הם לא ייקלטו במקום העבודה, זה לא נכון.

אדוני סגן השר, אתה יודע, לא מהיום, וגם אתה רגיש לנקודה הזאת, שיש בארץ הזאת ציבור של חצי מיליון גמלאים,

סגן שר האוצר י' עזרן:
אל תעשה השוואה — — —

עמיר פרץ (המערך):

סליחה, אדוני סגן שר האוצר. שר המדע הופיע בפומבי, והוא לא מיוחד כמוני, כפי שניסה לרמוז שר האוצר בנאומו. שיש מי שמנסים לטפח כביכול מריניות של יניקה, מיום לידתם ועד היום שהם הולכים לקבר. אנחנו לא נעמוד כאן ונשתוק והוא יהפוך אותנו לנתמכים שיונקים. אנחנו לא מתביישים לא בהורינו ולא במשפחתנו. הם עבדו מספיק קשה, לא פחות מאף אחד אחר.

אבל שר המדע אמר בפומבי — והוא לא חשוד בעיניך שהוא בא מעיריית פיתוח, או שהשכנים שלו משתכרים שכן מינימום: אם נעשתה איוו טעות בקליטת העלייה משנות ה-50 — היום, כשהוא מסתובב בצרפת, הוא רואה את כל המשרות הבכירות באוניברסיטאות של פריס מאוישות על-ידי עולים שהגיעו לארץ ועזבו. אם תמשיכו במדיניות הזאת, כל אותם 30% אקדמאים ומדענים יעזבו, כי אתם הולכים להמשיך ולפתח משק מפור. אתם לא מוכנים להתמודד עם צמיחה אמיתית. אתם לוקחים עולה ונותנים בידו מטאטא והופכים את זה לסמל? זה טוב לחודש, לחודשיים, אבל להפוך את זה למדיניות? המדען עם מטאטא ביד — זוהי מדיניות האוצר?

אני רוצה להגן עליהם. חוכתכם לפתח את המשק, שמסוגל להפיק תועלת כלכלית מאותם אקדמאים שקלטנו בתוכנו. אבל אתם, אדוני סגן שר האוצר, תמשיכו בדרככם.

אני רוצה להגיד עוד משפט אחד, ובו אייטם. במקום שתנסו לטשטש, הייתם צריכים לומר ששירות התעסוקה פשט את הרגל. באחד הסעיפים שלכם אתם קובעים, שלשכות פרטיות יוכלו לקבל מידע משירות התעסוקה — אנחנו נאבקנו כדי שלא להפוך את השירות הממשלתי לשירות למקבלי דמי אבטלה כלבר. אתם גורמים היום לכך ששירות התעסוקה יהפוך משכן רק למי שצריך לקבל דמי אבטלה, וכל מי שמחפשים באמת עבודה ילכו ללשכות הפרטיות, שם ינצלו אותם ויגבו מהם עמלה.

לכן, אדוני סגן שר האוצר, אני מציע לך לפקוח עיניים. שליח אתה ויום הדין קרב ובא. אותם אנשים ששלחו אתכם לכנסת נמנים עם אותן קבוצות שאחם פוגעים בהן היום קשה. אתה וסיעתך חייבים להצטרף להצבעה נגד הגזירות האלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת צירלי ביטון. אחריו — לחברת הכנסת עדנה סולודר, ואחריה — לחבר הכנסת מיכה חריש. בבקשה, חבר הכנסת ביטון.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת איננה אלא התנפלות חסרת-רסן של משרד האוצר על שכבות אוכלוסייה מסוימות מאוד, כי זוהי הגישה שהתרגלנו אליה והרגילו אותנו אליה במשך שנים רבות.

אדוני סגן שר האוצר, כשקראתי את דברי ההסבר להצעת החוק נתקלתי גם בקטעים, שאילו לא היה הנושא כל-כך רציני וחמור, הייתי אומר: קטעים משעשעים.

בדברי ההסבר לסעיף 2 של חוק שכר מינימום נאמר, כי הנסיבות "מחייבות תהליך התאמה קצר יחסית. לשם כך יש צורך בהגמשה מרבית של שוק העבודה, במטרה להקל על קליטת העובדים ולאפשר לשכר הריאלי לבטא את השינוי

ולתורככם. אתם אומרים תמיד: אל תשתמשו בשם העולים לשווא. אל תשתמשו בשם העולים לשווא. מה קרה? העולים האלה הפכו מטרייה לכול. כל גזירה שהמדינה הזאת תרצה עכשיו להטיל, אם זה טוב ואם זה לא טוב, היא תבוא ותגיד: בשם העלייה, בשם העולים, אנחנו נמצאים בשעה היסטורית. כך מטפלים בשעה היסטורית? מתחפרים בשמה של השעה ההיסטורית במקום להתייצב מולה ולנסות להתמודד בצורה רצינית?

אדוני סגן שר האוצר, מה שאתם עשיתם כאן זו לא שורה של הצעות חוק, זו שורה של חטאים, חטאים ממש. יש כאן חטאים מסוימים שהכפלתם אותם, גזרתם והוספתם חטא על פשע. הראשון והחמור מכולם הוא הדרך שבה אתם פוגעים בציבור החלש ביותר במדינת ישראל, וזה גם ציבור שלכם. מי מצביע בשביל המפלגות החרדיות, ובעיקר בשביל המפלגה שלך? אחד הדגלים שהנפתם, אחד הדגלים שלכם הוא דגל המאבק חברתי.

חבר שירידי חבר הכנסת גמליאל איננו כאן. אני רוצה לומר לך, אדוני סגן האוצר, שליח שלכם האיש, תשלחו אותו לשדרות אחרי שהוא יהיה שותף להצבעה שלפיה יאמרו לחיילים משוחררים שיחליטו שהם כן רוצים לעבוד, שהם יוכלו להרוויח רק 840 שקל? ואתם אומרים שברוך זו ייקלטו יותר עובדים בתעשייה? הרי אנחנו אומרים שדמי האבטלה גבוהים, ואנחנו אומרים שצריך לעשות תיקונים בחוק דמי האבטלה. אנחנו אומרים שהעובדים לא הולכים לעבוד כי המשכורת נמוכה. ומה אתם אומרים? דרך הפחתת השכר ייקלטו יותר עובדים. אני לא מכין את העניין הזה.

אני רוצה לומר לך, אדוני סגן שר האוצר, אנחנו לא נאבקים עכשיו רק על זכותם של אותם עובדים להתפרנס ככבוד. אם יש איוו טעות בקליטת העלייה, היא העובדה שמנסים לשכנע אותם שעבודה בשכר של 700 — 800 שקל בחודש היא עבודה שצריך לבצע אותה, כי זו שעה של קליטה, שעה של קשיים. יכול להיות שזה נכון. אבל אין לנו זכות. גם ההורים שלנו נישקו את האדמה כשהגיעו לארץ וקיבלו עליהם את הדין והלכו לעבוד היכן ששלחו אותם ובתמורה שנתנו להם, והם לא התקוממו. אבל הדור השני שגדל בארץ התקומם. עם הדור השני נוצר הפער. שם היינו צריכים להשקיע ולא הצלחנו, כולנו, רבות מפלגתי שלי, ואני לא מתבייש לומר זאת. ואתם הולכים היום לעשות אותה טעות.

ומה אומר לנו שר האוצר? הוא אומר: תראו, איראפטר יתחלם מהעובדה שהעלייה המגיעה היום לארץ היא משכילה יותר. אני מסכים. אינני זוכר מי עשה לנו את החישוב, אתה או שר האוצר עצמם, כמה בעלי תואר ראשון היו מתוך 40,000 עולים, כמה בעלי תואר שני מתוך 40,000 עולים, וכמה בעלי תואר דוקטור מתוך 40,000 עולים, ואמר: זה שווה למדינה 4 — 5 מיליארדי שקל.

סגן שר האוצר י' עזרן:
הרבה יותר.

עמיר פרץ (המערך):
יופי, כל הכבוד. ומה אתם עושים עכשיו?

סגן שר האוצר י' עזרן:
שישה חודשים הם מוכנים לעבוד.

עמיר פרץ (המערך):
יפה מאוד. איזה יופי.

— הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה) —

המוצעות באותם מקומות מרוחקים? האם יש מקום שאין בו מובטלים? אני שואל בריצינות: האם יש צורך באמת בהסעות ובעקירה של עובדים מכאן לשם ומשם לכאן? לא. אין בעיה כזאת. החוק לא נועד לפתור באמת בעיה של עבודה שמחכה למובטלים במחוזות אחרים. החוק נועד אך ורק לאפשר לשלול מאנשים את הזכות לדמי אבטלה באמצעות קריטריונים והגדרות שרירותיים. זוהי מטרתו היחידה של החוק בעניין דמי האבטלה.

או, למשל, התיקון לחוק שעות עבודה ומנוחה. האם העיקרון שבחוק נועד להגן על עובדים מפני העסקה שעלולה לפגוע בכריאותם, בעבודות של משמרות לילה? ההגבלה על העבודה בעבודת לילה של שבוע אחד בשלושה שבועות נועדה גם לעגן בחוק עיקרון סוציאלי חשוב, שחברה איננה מסכימה ואיננה משלמה עם תופעה של עובדים נידחים הקבורים במפעלי הזיעה בעבודות לילה במשך שנים וחודשים. חברי הכנסת, אני פשוט לא מבין: רוצים "להקל על קליטת עובדים במפעלים", וכך כחוב בדברי ההסבר. אולי היה נכון יותר להגביל לשבוע אחד כל שבועיים? הלא זהו טירוף לבוא ולבטל לחלוטין את ההגבלה הזאת למשך שלוש שנים. אדם שגורלו הביא אותו לכך ייאלץ להסכים לעבוד במשך 30 לילות בחודש בריציפות. שהרי כתנאי המשק הנוכחיים, ועם כל התיקונים שבמקשים כאן, כל אדם ירעד כעלה נידף מפני פיטורין, ויסכים לכל דרישה של המעביד כדי לשמור על מקום עבודתו.

לכן, האמור בדברי ההסבר, כאילו צריך להשאיר נושא זה להסכמה שבין העובד למעסיקו — איזו ציניות, איזו רשעות, איזה לעג לרש. איזה הסכמה יכולה להיות, חברי הכנסת, בין עובד למעסיקו כתנאים של משק ג'ונגל, כאשר כל עובד הוא בכחינת חיה שנועדה לטרף, וכאשר כל מעסיק מלך, וכל מי שיש לו מקומות עבודה להציע קובע את התנאים כראות עיניו? רכבות מובטלים במשק ורכבות עולים חדשים מדי חודש, וכולם משועים לעבודה, כמעט בכל מחיר, כמעט בכל שכן. הרי אין ברירה.

לכן, חברי הכנסת, כאשר ההגבלות החוקיות יוסרו כולן, לפי הצעות התיקון שבחוק הזה, ויכולו המעסיקים לחגוג. יקבלו עובדים לשישה חודשים, ישלמו להם שכר רב, יפטרו אותם אחרי חצי שנה ויקבלו עולים חדשים. אותם גם כן יפטרו אחרי חצי שנה וכן הלאה. והמובטלים הללו לא יקבלו דמי אבטלה, מפני שהסדר החדש יחייב אותם להתאים את עצמם לדרישות שונות ומשונות. וזה נקרא כאן, חברי הכנסת, תיקון העיוותים שבשכר העבודה במשק, צריך לתקן עיוות גדול אחד ולהחזיר את החוק הזה לממשלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות הדיבור לחברת הכנסת עדנה סולודר, ואחריה — לחבר הכנסת מיכה חריש.

עדנה סולודר (המערק):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יושבת כאן מראשית הערב ואיני יכולה להשתחרר מההרגשה, שכגודל התקופה כך קוטן המעש וקוטן התושייה שלנו, אם אלה התוצאות המובאות אלינו באיחור גדול כל כך.

לא זומן, לפני כמה ימים, רעשה הארץ בוויכוח על דבריה של מבקרת המדינה שאמרה: "הלב דואב על קוצר הראות, אי-העשייה ומחדלי הממשלה בהיערכות לקליטת גלי העלייה. גם בלא חזון ניתן היה לצפות את הנולד ולהיערך בעוד מועד לקליטת העלייה בתחום השיכון, העוסקה והחברה, ולא

המוחלט והשינוי היחסי בהיצע העבודה". ומוסיפים דברי ההסבר בעזות מצח מדהימה: "בנוסף, חיוני לתקן את העיוותים בשכר העבודה במשק, שמקורם בשיטת קביעתו והצמדתו של שכר המינימום". המשמעות הפשוטה של הניסוחים המתוחכמים הללו היא, אדוני סגן שר האוצר, שיש לבטל את ההתערבות ככוחות המשק העירומים והברוטליים, לבטל את ההישגים הסוציאליים ביחס לשכר העבודה, שהושגו כמאבק קשה כל-כך, אחרי כל-כך הרבה שנים, ולתת לשכר הריאלי לפעול. לתת למעסיקים להעביד את העובדים כשכר רב, בשכר חרפה.

היום יש שני תהליכים מקבילים, שתי מגמות שנועדו להשלים זו את זו. מצד אחד, הרחקת עובדים ערבים ממקומות העבודה והחלפתם בעובדים יהודים, מובטלים או עולים חדשים, כאשר מטרה זו מופעלים כל האמצעים כמעט. מצד שני, מכיוון שאותם עובדים ערבים עבדו בפועל כשכר שהוא נמוך משכר המינימום, כשמעבידיהם צפצפו על כל חוקי התעסוקה, אבל לא היה מי שידאג לזכויות העובדים, הרי כיום רוצים להעסיק באותם תנאים נחומים עובדים יהודים, אבל עם אלה יש בעיה, הם עלולים לדרוש זכויות.

אבל הטענה הכלולה באותם דברי הסבר מחוצפים היא פשוט מדהימה, ואני מצטט: "חיוני לתקן את העיוותים בשכר העבודה במשק". ומה הם אותם עיוותים? שומו שמים, העיוותים הללו אינם, חס וחלילה, הפערים המדהימים, שאין דומה להם בשום מקום אחר בעולם, בין שכרם של העובדים לבין שכר מנהליהם; העיוותים הנוראים הללו, שצריך לתקן אותם, אינם השכר האסטרונומי של מנהלים בחברות ציבוריות ובחברות שמיניתיות נסחרות כבורסה ומוחזקות בידי הציבור בחלקן הגדול, לרבות מנהלים בחברות מפסידות, שמנהליהן ומקורביהן יצלחתי משיכים לקבל שכר עצום בעד כלום, בעד אפס. האם זהו העיוות הנורא שאליה מתכוונים בדברי ההסבר להצעת החוק שרוצים לתקן? — לא.

אדוני סגן שר האוצר, האם מתכוונים לעיוותים בשכר העבודה במשק כאשר חברות ממשלתיות וגופים ממשלתיים משלמים לעובדים פחות משכר המינימום תוך עבירה על החוק היום, לפני שתתקנו אותו, וזאת בראש כל חוצות וללא כושה? האם זהו העיוות שאתם רוצים לתקן? — גם כן לא.

העיוותים שרוצים לתקן אותם הם, שימו לב, חברי הכנסת, אלה "שמקורם בשיטת קביעתו והצמדתו של שכר המינימום". האין זו אטימות? האין זו טענה מדהימה של אלה שאיכרו את כל הפרופורציות?

ומובן שצריך ללכת מייד גם על המובטלים. שהרי מי הם אותם מובטלים — אלה שסרכו לעבוד בשכר חרפה, לאחר ביטול שכר מינימום או נטרולו, ייהפכו למובטלים, ואז צריך למנוע מהם קבלת דמי אבטלה בהתאם למקובל היום. ומה רוצים, חברי הכנסת, לקבוע לגבי הזכות לדמי אבטלה? מציעים שאדם יצטרף, למשל, לקבל עבודה במרחק של עד 60 קילומטר מביתו. קובעים לו בתקנות מה היא העבודה המתאימה לו. אם האיש רווק או למטה מגיל 30, ככלל מתעללים בו. אם הוא רווק הוא יחויב לקבל עבודה ככל מרחק שהוא מביתו, וכלכך שיינתן לו מגורים באותו מקום והוצאות נסיעה פעמיים בחודש לבקר בביתו. כמו כן, גם אדם בעל משפחה, אם תוצע לו עבודה במרחק 200 קילומטר מביתו, ואם יש תחבורה ציבורית הלוך וחזור או הסעה, ואם זמן הנסיעה הוא למעלה משעה, רק אז הדבר ייחשב לו כעבודה. או יהיה חייב לקבל את העבודה. האם יש כל-כך הרבה משרות

העבודה. יורידו מהמעסיקים את הצורך בשלם ביטוח לאומי, שוב, בשביל להקטין את עלות העבודה. על מי ישמו את כל ההיטלים? על אותם עובדים ועל אותם ענפים, חסלתו לי, "הדפוקים". על מי ישמו מס ערך מוסף? על החירות שנמצאת במשבר, על החקלאות שנמצאת במשבר.

אני מבין שאת ארבעת החוקים האחרונים לא הביאו כאן, מפני שקשה מאוד להביא אותם ויש עוד חוקים בדרך. אחרי כל זה מדברת על גיוס הון כאשר היא שילמה 15 מיליון שקל מקדמה למיליארד שהקואליציה הזאת מחייבת אותה, הקואליציה שלפני שבוע אישרנו אותה, והיום סיימנו את אישור סגן השר. איך אפשר לבוא אל הציבור כאשר הממשלה עצמה לא עושה שום מאמץ?

אני כבד לא מדברת על הקואליציה. על התשלומים לקואליציה הזאת דיברנו לפני שבוע. אני רוצה להזכיר גם חוברות שהובאו אלינו עם הצעות לקצץ במגזר הציבורי — ומי שקרא, התפרסם מאמר של יעקב גדיש, שהיה הממונה על התקציבים במשך כשלוש שנים, על אפשרות מוכחת לקיצוץ במגזר הציבורי. במגזר הציבורי אין כוח לקצץ, אבל להטיל גזירות על מגזרים יצרניים — כן, את זה מביאים כאן לכנסת, ורוצים שאנחנו נאמר אמן על גזילת כבשת השר.

אני חושבת שאי-אפשר לבוא אל הציבור בדברים כאלה. הם לא משכנעים, הם לא מתקבלים, כאשר יש לי הרגשה שהממשלה עצמה אינה יודעת מה היא רוצה מעצמה, לא גיבשה את תוכניותיה, והיא מביאה אותן כך לציבור.

בדברי ההסבר קראתי, שצריך למכור חברות ממשלתיות, צריך פריבטיזציה, צריך לפזר משק ריכוזי, לפזר, לפזר. הממשלה הזאת, עצמה מבנה, שבתקופה הזאת מוכרחה להיות יותר שותפת על הממשלה. מצד אחד הממשלה מטיפה לפריבטיזציה, מצד שני היא עצמה כבר התחילה להבין, שבתקופה הזאת צריך גם ערכות מדינה. אני מברכת את שר התעשייה והמסחר, שהביא הצעה לערכות מדינה להגברת הייצור. החקבלה החלטתה נכונה על בנייה תקציבית, שאולי תמשוך אחריה קבלנים, אם כי היא באה במאוחר, אחרי שבמשך חצי שנה אי-אפשר להזיז את הבנייה לעולים בלי בנייה תקציבית.

לכן, יש לי הרגשה שהממשלה הזאת לא יודעת איפה היא נמצאת, לא יודעת מה צריך לעשות בתקופה הזאת. או לנו אם בתקופה אולי הכי גדולה שלנו, כפי שפתחתי בדברי, אנחנו רואים ממשלה הכייקטנה בחוסר המעש שלה. את התוצאות נאכל כולנו. או לנו לא ניערך לקליטת העלייה, שיכולה להיות מנוף להצמחת המשק.

אני רוצה לקוות שהחיים יהיו חזקים יותר ונכונים יותר מהממשלה, ויחייבו אותה בכל זאת לגלות תושייה, וכמה שמהר יותר טוב יותר.

היור"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחברת הכנסת סולודר. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכה חריש, ואחרי — לחבר הכנסת אברהם שריר.

מיכאל חריש (המערך):

ארוני היושב-ראש, אני אמליץ לאוניברסיטאות ישראל בשנה הבאה להנהיג קורס חדש במדע המדינה בתורת המשפטים; קורס חדש בתופעה ייחודית של ממשלת ישראל ושל ראש ממשלת ישראל, יצחק שמיר, אשר הנהיג שיטה חדשה, שבה כאשר יש חילוקי דעות בין השרים, מאשרים

להמתין ולהגיע למצב שבו נאלצים לפעול במסגרת טלאי על טלאי. יש לי רושם שהחוברת המוגשת לנו כאן היא באמת מעין טלאי על טלאי.

זה קרוב לשנה אנחנו, לפחות בוועדת הכספים, צוברים חוברות על היערכות כלכלית, על היערכות חברתית, על היערכות כשיכון לקראת העלייה הבאה, ובסיכום של כל הדברים האלה עדיין אין תקציב ועדיין אין תוכנית כלכלית מגובשת. אם רוצים לבוא אל הציבור, הרי מרוב עצים של 24 חיקוקים, שגם אם יביאו לנו הערב רק 20 מהם, אנחנו לא רואים את היער, אנחנו לא רואים את היעד שאותה תוכנית מתכוונת אליו. אני רוצה להאמין שמה שכתוב בסוגריים זאת המטרה.

היור"ר מ' וירשובסקי:

יכול להיות, חברת הכנסת סולודר, שמרוב היער כאן לא רואים את העצים. אני חושב שזה מדויק יותר במקרה זה.

עדנה סולודר (המערך):

יכול להיות, על-כל-פנים המטרה, נדמה לי, מבוטאת בסוגריים. ואני רוצה להאמין שזאת המטרה. בחוברת הזאת אין תשובה על מטרה זו.

קודם כול, אם רוצים להחיל תוכנית שיש בה קושי והציבור מוכן לקבל את הקושי, איך מביאים תוכנית ללא שני השותפים, שהם השותפים המרכזיים לתוכנית כל כך קשה? קודם כול, ההסתדרות והמעסיקים. שמעתי את דבריו של מנכ"ל האוצר בחדשות בדריו, הוא אמר שלא צריך אפילו לדבר עם ההסתדרות; צריך להביא את החוקים כמו שהם ולא חשובה התייחסותה של ההסתדרות. האם באמת חושבים שאפשר להטיל גזירות כאלה בלי השותפים?

אני שומעת שיש עוד בעיות בתוך הקואליציה. אולי אפשר היה דווקא לרתום את האופוזיציה למשימה כל כך חשובה. אני יושבת כאן כל הערב, כל ספסלי הקואליציה, שצריכה לתמוך בחוק הזה, לתת לו גיבוי, ריקים. עכשיו כבר גם סגן שר האוצר איננו, היחיד מהממשלה שעוד ישב, כאן בדיון.

היור"ר מ' וירשובסקי:

אני מניח שהוא יצא לפוש לרגע.

עדנה סולודר (המערך):

אנחנו ממשכיכים ומתדיינים. איך אפשר בצורה הזאת לגייס את הציבור? למה לגייס אותו לערב רב של חוקים? אני כבר לא מדברת על הדרך שבה ידונו על החוקים האלה בכנסת — בוועדה הזאת או בוועדה אחרת — במקום להביא משהו מגובש.

אני אתנגד להצעה בכללה, גם אם יש פה רושם דברים שאני הייתי מקבלת אותם. היות שהם מובאים הנה כמקשה אחת, לפחות פה, בהעברה להכנה בוועדה, אני אתנגד.

אני רוצה להעיר לפחות על שניים-שלושה נושאים. קודם כול, הוזכרו כאן חברים את חוק שכר מינימום. אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת איך אנחנו, חברי הכנסת מכל הסיעות, נאבקנו על החוק הזה, עם הממשלה, עם סנקציות, עם הודעה לממשלה עוד כשהיינו בקואליציה, שאם היא לא תביא את החוק הזה אנחנו נביא אותו כהצעת חוק פרטית. ראינו בזה הישג גדול, גם אם זה אכן מכביד על עלות העבודה. אבל מה עם העובדים? לעובדים לא מגיע שכר כלשהו? הכול על חשבון העובדים. יקטינו את שכר המינימום. 80% מאותו שכר מינימום עלוב ישלמו לעובדים בשביל להקטין את עלות

— הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה) —

תוכנית כלכלית של שר אחד, ומאשרים תוכנית מנוגדת של שר אחר, ותוכנית מנוגדת של שר שלישי, כאילו הכול הולך ביחד. הנייר סובל את הכול. בהחלטות ממשלה על הנייר אפשר הכול. את המשק זה הורס, בתקופה שבה המטלות על המשק הזה הן הקשות ביותר, החמורות ביותר, החיוניות ביותר שאפשר לתאר, לאור העלייה הגדולה שבאה הנה. עלייה שיש לה בעיות קליטה בתנאים של המשק כאן, אבל היא גם מטילה על יתר החברה הישראלית מעמסה כמעט בלתי נסבלת, אם במצוקת דיור, אם בבעיות תעסוקה, אם בבעיות של היערכות החינוך והבריאות לקליטת העלייה, בכל נושא שבו נוגעים.

אדוני היושב־ראש, כדי שלא נחטא לחשוב שרק האופוזיציה עומדת על סל הסחירות האלה, עשיתי לי רשימה קצרה, רק מהשבעות האחרונים, של מה שאומרים שרים זה נגד זה, זה מול זה, בהחלטות מנוגדות. שר הבינוי והשיכון אריאל שרון, בכית הזה, שתי קומות מתחת לקומה זו, אמר כי שר האוצר "מחבל במדיניות קליטת העלייה". שר האוצר יצחק מודעי, לפני כמה חודשים, כישיבה האחרונה של המושב הקודם של הכנסת, על רקע החלטת ממשלה שקיבלה את הצעתו של השר אריאל שרון, בא לבית הזה בהצבעה על התקציב, אסף את חבריו, או מה שהיו אז חבריו לסיעה לקידום הרעיון הציוני, ולקח אותם הביתה מתוך אי־אמון בעמדת הממשלה בנושא התקציב. על הפרשיות החוזרות ונשנות בנושא של תקציב הביטחון, בעד ונגד, אנחנו קוראים יום יום יחד עם אזרחי מדינת ישראל. בוועדת הכלכלה, כראשונה של חברת הכנסת שישנה ארכילי־אמזולינו, בדיון שהיה בשבוע שעבר על בעיות תאונות הדרכים, שהיה לי הכבוד להיות היוזם שלו, היה ויכוח בין נציגי האוצר ובין נציגי משרד התחבורה על ניצול או אי־ניצול של תקציבים לבניית כבישים ותשתית. אין פרק שאתה נוגע בו שאין בו דעות שונות, שאינן מוכרעות, וראש הממשלה, כדרכו, הוא מן האוֹרִים, לא מתערב, הוא אומר: תסתדרו ילדים, הם לא מסתדרים.

ואז אנחנו מקבלים את היצירה הזאת יחד עם הפשרות על הצעת התקציב. כשעברתי על הסעיפים בהצעת החוק, נדמה היה לי שממשלת ליכוד מתייחסת לאזרחים ולאזרחים של מדינת ישראל כאל אויבי המדינה, אויבים שצריך להתנכל להם, צריך לשים להם מארבים, לחשוב יום יום אילו פיגועים אפשר לפגוע בהם.

ההצעות האלה, אדוני היושב־ראש, פוגעות בהשקעה ובצמיחה, אינן מאפשרות תנופת בנייה, סותרות זו את זו, ובסופו של דבר גם תגרונונה את המדינה לאינפלציה מחודשת.

מקוצר הזמן אביא רק כמה דוגמאות. כבר הזכירו דוברים לפני את הנושא של הטלת מס ערך מוסף על פירות וירקות. אם יש דבר שביבי רק נזק לו יועיל לאיש, הרי זו הצעת האיוולת הזאת של הטלת מס ערך מוסף על פירות וירקות. בחקלאות זה יפגע, בחקלאים זה יפגע, בצרכנים זה יפגע, אנחנו יודעים שמההלך הזה לא יגיע כסף לאוצר. כל מי שעסק בנושא הזה במשך השנים ובדק את האפשרות להטיל מס ערך מוסף על פירות וירקות הגיע לאותה מסקנה עצמה, שמלבד פגיעה בחקלאים, בחקלאות ובצרכנים, אי־אפשר להגיע לגבייה שתכניס סכום משמעותי למדינה.

אם בזה אין די, בא — אדוני היושב־ראש, אני לא יודע אם טמטום היא מלה פרלומנטרית, אבל אם כן, אני אשתמש בה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני חושב שכן. היא מופיעה במילון אבן־שרושן.

אדוני היושב־ראש, אני לא זוכר בחיים הפרלמנטריים שלנו תקדים לכך, ש־24 הצעות שונות האחת מרעותה, בנושאים שונים, הובאו יחד, מכורכות בכריכה אחת, והכנסת, בנושא שהוא בנפשנו — קליטת העלייה וצמיחה, שכולם טוענים שהוא עומד במרכז הוויית חיינו — נדרשת להתייחס בצורה כל כך לא רצינית.

בראש ובראשונה, אדוני היושב־ראש, אני רוצה להביע את מחאתי, ואני מבקש שתעביר אותה ליושב־ראש הכנסת. אני

מיכאל חריש (המערק):
אני מודה לאבן־שרושן ואשתמש במלה הזאת בנושא הזה. אם מגיעים להטלת מס ערך מוסף על שירותי תיירות בימים האלה, אי־אפשר לקרוא לזה אלא טמטום. הרי אין תיירות, לא צריך ללכת רחוק, אדוני היושב־ראש, אנחנו חיים במקומות הריקים, אנחנו יודעים שיש פיטורים בכל המלונות בירושלים ובמקומות אחרים בארץ. לא מספיק שהמזרח התיכון כולו סובל מירידת היקף התיירות בגלל סדאם חוסיין, יש גם בעיה של ביטחון פנים בירושלים, ויש בעיה מיוחדת בארץ כולה. אפילו אילת, שעוד החזיקה מעמד, בשבועות האלה, עוד לפני הפיגוע האחרון, היתה ריקה. במצב הזה כנראה הצעה לתת מכת מוות לשארית התיירות שבאה לארץ. אין בזה היגיון כלשהו, לפי שום קנה מידה.

אחר כך בודקים מה עושים לחיסכון במדינה הזאת. כשהתחלתי ללמוד מכוא לכלכלה, בשנה הראשונה ללימודי, לא צריך היה להגיע אפילו לשנה השנייה, לימדו אותי מהי חשיבות החיסכון בכל משק שרוצה להשקיע, לעודד השקעות ולעודד צמיחה — שיעור בשנה הראשונה. הייתי לוקח את הממשלה לשיעורים במכוא לכלכלה באוניברסיטה העברית, כדי שתדע שההצעה לפגוע בחיסכון היא סתם התנכלות, היא ההיפך מהדרוש היום במדינה שרוצה לעודד השקעה וצמיחה. תהיה בריחה לצריכה, לצריכת יבוא.

אם יש בהצעת החוק הצעות כיוון של צמיחה, אני לא רואה אותן. פגיעות ביצוא אני רואה. בנושא של שער החליפין אנחנו חוזרים לשטות שנעשתה כשלושת רבעי השנה לפני הבחירות ב־1988, מדיניות שער חליפין שפועלת למען היבוא ונגד היצוא — וזה במדינה שמוכרחה ליצור מקומות תעסוקה.

אדוני היושב־ראש, ההיגיון מחייב שיהיה רוב נגד, כל הצעות החוק האלה. אני מניח שיהיה די היגיון שלפחות נגד השטויות הקיצוניות. הטלת מס ערך מוסף על פירות וירקות, הטלת מס ערך מוסף על שירותי תיירות, הפגיעה בחיסכון, הפגיעה בכשר מינימום — שנגד אלה ככל זאת הרוב האמיתי שקיים בכנסת יבוא ליד ביטוי.

היו"ר מ' וירשובסקי:
רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם שריר, ואחריו — לחבר הכנסת אלי כן־מנחם; אם הוא לא יהיה — לחבר הכנסת גרשון שפט.

אברהם שריר (הליכוד):
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, כדברי המכוא להצעת החוק 2020, שכותרתה "חוק ההסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה)", אני מוצא דברים שאני חושב שכל הבית מתאחד סביבם. אבל, כשאנחנו מסתכלים על ההצעות השונות אשר מופיעות בגוף ההצעה, אני יכול לומר רק דבר אחד, שאם זו ההתייחסות הרצינית לכנסת, כאשר אנחנו מביאים 24 הצעות חוק כמקשה אחת והכנסת נדרשת להצביע בעדה או לדחות אותה, אני חושב שזה דבר חמור ביותר.

אדוני היושב־ראש, אני לא זוכר בחיים הפרלמנטריים שלנו תקדים לכך, ש־24 הצעות שונות האחת מרעותה, בנושאים שונים, הובאו יחד, מכורכות בכריכה אחת, והכנסת, בנושא שהוא בנפשנו — קליטת העלייה וצמיחה, שכולם טוענים שהוא עומד במרכז הוויית חיינו — נדרשת להתייחס בצורה כל כך לא רצינית.

בראש ובראשונה, אדוני היושב־ראש, אני רוצה להביע את מחאתי, ואני מבקש שתעביר אותה ליושב־ראש הכנסת. אני

הייתי רוצה להעלות עוד נושא אחד, מיסוי שוק ההון. זו המצאה חדשה. לגבי קופות הגמל — המצאה של מיסוי הרווח הריאלי. מדובר בחיסכון עם טבע מיוחד, חיסכון אשר במידה מסוימת נכפה על אלה שחוסכים אותו. קודם כול הוא מקיף למעלה מ־400,000 חוסכים בחברה הישראלית. זה אומר, שכמעט לכל אחד ואחד יש היום חשבון קופת גמל. לאחר שנשלל מסלול המחייב את העובד, כי הוא קשור בהסכים עבודה, בהסדרי עבודה, בקופות גמל וכתנאים אשר נוצרו כמשך שנים של משא ומתן בין מעסיק לבין עובד, חיסכון לתקופה ארוכה של 15 שנים ומעלה, באים ומציעים לשנות את המיסוי על אותן קופות גמל, על אותם חסכונות שהפכו למעשה למוסד, לחלק מהתנאים הוציאיניים, מכלל ההשתכרות של אותו עובד.

קופות הגמל משמשות במקרים רבים מאוד להשלמת הכנסה לאדם הפורש מהעבודה. טעות היא לחשוב, שאדם הפורש לפנסיה, צרכיו קטנו. נהפוך הוא. במקרים רבים מאוד, אדם הפורש לפנסיה — צרכיו גדלים. קודם כול, הכנסתו קטנה בשיעור של 30% ויותר. אותם תנאים ולווים שהיו לו בימי השתכרותו, בזמן שעבד, אינם קיימים עוד — טלפון, עיתון, רכב ודברים אחרים. האם צורכי משפחתו קטנו? נהפוך הוא. יש ילדים שצריך לדאוג לסידורם, הנכדים מצטרפים.

אני חושב שזו תהיה איזולת, שזה יהיה חוסר אמון, שביטח אמון, אם נפגע בחסכונות אלה. מדינה צריכה להתברך בכך שהיא מעודדת חיסכון ואווירה של חיסכון וחינוך של חיסכון, במיוחד כאשר אנו עומדים בפני עלייה כל כך גדולה ואנחנו רוצים לחנך אותה לחיסכון.

מלה אחת לגבי ההשקעות. רבותי חברי הכנסת, לא ניתן להביא למדינת ישראל ההשקעות רק על ידי חוקים, והיו נדיבים ככל שיהיו. צריכה להיות אווירה של השקעות. אני יודע שמה שאני פרי, מנהל מרכז ההשקעות, עושה עבודה נהדרת, וכך גם אחרים. אבל אני גם יודע על מקרים רבים של משקיעים שהתפתו לברוא האן, ועכשיו הם נאנקים תחת עול הביורוקרטיה הקשה והאטימות של אנשים שאינם רואים לשבת על כיסאם, כי הם לא מטפלים בצורה נכונה במשקיעים הבאים אלינו. אני חושב שעל כך צריך לתת את הדעת, אם אנחנו רוצים שמדינת ישראל אכן תהיה מוקד משיכה למשקיעים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת שריר. כאמור, אני מעביר את טענתך ליושב־ראש הכנסת.

רשות הדיבור לחבר הכנסת גרשון שפט, ואחרי — לחבר הכנסת מיכאל בר־זהר; אם לא יהיה — לחברת הכנסת תמר גח'נסקי.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, בגלל קוצר הזמן ובגלל מצוות הקואליציה, אתרכז בשלושה סעיפים בלבד בחוק ההסדרים, שלדעתי רובו ככולו איננו טוב. דבר ראשון — חוק שכר המינימום. אני חושב שאם אנחנו רוצים לעודד עבודה ולעזור לאותה שכבת אוכלוסייה הוקקה לעבודה, ולא לעבודה בניצול, אנחנו חייבים שלא לקבל חוק זה ולעשות הכול כדי שעובדים זולים מבחוץ לא ישיגו מקומות עבודה, ומעסיקיהם ייענשו בכל חומר הדין.

שני חוקים אחרים — הטלת מע"מ על תירות ועל פירות וירקות. אני נזכר בתקופה שבה רצתה חברת "מקורות" לעודד

חושב שיושב־ראש הכנסת צריך לתת את דעתו על הנושא זה. לא כך צריך להתייחס לכנסת. אני אומר זאת ליושב־ראש הכנסת, כי אני לא חושב שבסיעה זו או אחרת נמצא ניהומים, כי הסיעות, לצערי הרב, נהפכו יותר ויותר לחותמות גומי, והעובדה הזאת משתקפת באולם הריק שלפנינו.

לכן, בראש ובראשונה אני מבקש ממך, אדוני היושב־ראש, שהכנסת לא תצטרך להצביע על ההצעות האלה כמקשה אחת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

מעביר את הצעתך כהצעת חבר הקואליציה. כמי שהיה שר המשפטים במדינת ישראל.

אברהם שריר (הליכוד):

ואני אשקול, אם נידרש להצביע כך, אם אני, כחבר נאמן של קואליציה שנדרש פעמים רבות להצביע בניגוד למצפוני, אוכל להרים את ידי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני אדאג שדבריך יועברו מחר ליושב־ראש הכנסת.

אברהם שריר (הליכוד):

תודה רבה.

אדוני היושב־ראש, אגב, כאשר מדברים על חוק הסדרים במשק, אני חושב שהתחיל לחטוא בנושא זה חבר הכנסת דהיום ושר האנרגיה דאז, משה שחל, שרצה להעביר את הרפורמה בלא להיתקל בהתנגדות רבה מדי ועטף אותה במעטה של חוק ההסדרים במשק. זו אחת התופעות החמורות של פגיעה בכנסת ובכבוד הכנסת, כאשר עוטפים בשמות שונים הצעות אשר אינן נוגעות כלל וכלל לגופו של עניין. צריך לתת את השם ולהתמודד עם הנושא, להתמודד עם השם, ולא לעטוף זאת בכל מיני עטיפות.

אם אנחנו מדברים על צמיחה וקליטת עלייה והשקעות במשק, מה שחסר לי בראש ובראשונה זו הצעה המדרכת על הורדת שיעור המסים. אילו קבענו שיעור מסים של 30%—35%, הייתי יכול להבין שאנחנו מתייחסים ברצינות לצמיחה במשק. כיום, שיעור המסים שאנחנו "מתברכים" בו, לאחר שירדנו משיעורים גבוהים ל־48% ו־45%, גם הוא שיעור גבוה מדי. אני יודע ואתה יודע וכולנו יודעים על גורמים רבים במשק אשר אינם רואים כשותפות של fifty-fifty, 50%—50% עם אוצר המדינה, תמריץ להשקעות, תמריץ למאמץ, תמריץ לייצר יותר, תמריץ לייצא יותר.

אם רוצים לדבר ברצינות, אנחנו צריכים לדבר לא על העלאה של שיעורי המיסוי, אלא על הקטנתם. יש אצלנו התנפלות על אותה "שכבה עשירה", מזכיר ההסתדרות דיבר על אדם שמשתכר 52,000 שקל בחודש. אגב, הוא שייך לאותו מגזר שמזכיר ההסתדרות מייצג אותו. מר גזית בא מהמגזר שמזכיר ההסתדרות מייצג אותו. אבל אני רוצה לדעת כמה אנשים כאלה יש.

ובכלל, מה המגמה במדיניות? שנהיה מדינה של עניים? שנאמר לעולים החדשים, שיבואו לארץ ויצטרפו לשורות העניים? אני לא מכיר מדינה עשירה עם חושבים עניים. אם אנחנו רוצים שזו תהיה מדינה עשירה במשאבים, בכוח אדם, ביצירתיות, ביצירה ובייצור, בואו נמצא את הטוב ביותר בכל אדם ואדם, בכל אדם שיש לו הכישורים והכשרונות לתרום למשק ולצמיחה. אני סבור שרק על-ידי כך נוכל לזכות בעלייה גדולה וביצירת התנאים של משק גדול, בריא וחזק.

— הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה).

כחיעדרו — חבר הכנסת עוזי ברעם. בהיעדרו — חבר הכנסת עמנואל יוסמן, ובהיעדרו — חבר הכנסת יאיר לוי.

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה הביאה את חוק ההסדרים כאשר היא נוהגת כמו באותה אגדה עממית, שבה תחילה נותנים לילדים כמה סוכריות ואחר כך זוללים אותם לתיאבון.

הממשלה הסכימה לכאורה ללכת לקראת העובדים ולחתום על הסכם שכר שבו כלולה תוספת של 9% במשך שנתיים, ואפילו תשלום למפרע של 30%. אך באותו זמן מחממת הממשלה את השמן במחבת הגזירות, כדי להכין את חבשילי ההסדרים כך שיעורב לחיים של המעבידים. כזאת הממשלה עם תוכניתה הכלכלית, כזאת הממשלה עם חוק ההסדרים.

תוכנית הגזירות, אם תאושר, תחסל את היסודות של מדינת הרווחה: את האוניברסליות של קצבאות הביטוח הלאומי, את שכר המינימום המאפשר באמת מינימום של קיום, את דמי האבטלה ואת קופות הגמל.

שר האוצר טען, שהחוק הממשלתי שהוכח היום הוא תוכנית לצמיחה. נכון, זאת תוכנית לצמיחה, אבל צמיחה של מה? זוהי תוכנית לצמיחת הרווחים של בעלי ההון ושל המעבידים. קראתי השבוע, שחברת השקעות שנקראת השקעות-דייקונט הגדילה את רווחיה השנה ב-85%, וזאת כנראה רק התחלה, אם המדיניות הזאת של הממשלה תימשך. רווחים של חברות יגדלו בעשרות אחוזים, ולעומת זאת ישחקו את שכר המינימום, את הקצבאות, וישחקו את כל זכויות העובדים.

נכון, תהיה צמיחה. תהיה צמיחה של המצוקה במשפחות שמזונן העיקרי מורכב מלחם, ממוצרי חלב ומעוף קפוא, שהסובסידיות עליהן קוצצו או בוטלו, או מפירות ומירקות, שעליהם רוצה הממשלה להטיל עכשיו מס ערך מוסף.

אומרים שזוהי תוכנית לקליטת עלייה, אבל, כבוד סגן השר, האם אנחנו מדברים על קליטת עלייה בשכר רעב? האם אנחנו מדברים על קליטת עולים שיפוטרו כל שישה חודשים, לפי החוק הזה? שלא יועסקו במקצועות שלהם? שיעבדו במשמרת לילה ללא כל הגבלה?

סגן שר האוצר י' עזרן:

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): מדובר על כך שההרשאה תהיה לשישה חודשים, המעביד, שהוא תמיד איש חכם, יאמר להם, אחרי שישה חודשים, ללכת, והוא ייקח עובדים אחרים שוב ב-80%.

סגן שר האוצר י' עזרן:

האם קראת היטב את הסעיף?

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): קראתי. אני בטוחה שהמעבידים ימצאו את הדרך.

סגן שר האוצר י' עזרן:

מדובר רק במקרה שהמפעל הזה עומד בפני הברירה: או קריסת המפעל או הורדת שכר המינימום לתקופה מוגבלת. גם שר האוצר וגם שר העבודה והרווחה אינם כל כך רשעים, שיתנכלו לעובדים. כאשר התנאים יצדיקו, יש אפשרות — או אבטלה או הבראה.

צרכנים לצרוך יותר מים, כדי שהיא תוכל לכסות את הוצאותיה עליידי הכנסותיה. גם עכשיו חברת "מקורות" אינה מכסה את הוצאותיה. יש בה 1,100 עובדים מיותרים, וזה נופל על מחיר המים. למה אני אומר זאת? היום, כאשר הכינרת הגיעה לנקודת השפל, לקו האדום, זה כאילו חברת "מקורות" מפרסמת היום מודעות לצרוך יותר מים. כך גם הטלת המע"מ היום על עיריות. אנחנו רואים שתיירות איננה, ואנחנו עושים הכול כדי לעודד תיירים, ופתאום מטילים עליהם 16%, או 18% אם תהיה הגדלה. אני חושב שזה מעשה חלם. לכן צריך להוריד את ההצעה הזאת מעל הפרק.

דבר דומה קורה למע"מ על פירות וירקות. החקלאים נמצאים היום במצוקה ובמשבר קשה. כסופי של דבר, המע"מ יפול עליהם, מפני שכל המתוככים בדרך וכל אלה שנהנים היום מעמלו של החקלאי — חלקם הגדול אפילו איננו משלם מס הכנסה — כסופו של דבר לא ישלמו את המע"מ, והחקלאי יהיה היחיד שישלם את המע"מ. חלק מן הסוחרים, מן המתוככים, שכבר הצליחו לכלול אותם ברשת של מס הכנסה, וגם זה היה כדי עמל, לרכות בעלי כסטות ואחרים, אם יטילו עליהם גם מע"מ, אותם 16% או 18%, לא רק שיכרחו מתשלום המע"מ אלא גם מס הכנסה הם לא ישלמו, וכך ייגרם לאוצר הפסד גדול הרבה יותר מאשר החישובים על אותה הכנסה של 200 — 300 מיליון שקל ממע"מ.

תהיה תופעה נוספת. תהיה הברחה של תוצרת חקלאית, גם מעוזה, גם מיהודה ומשומרון וממקומות אחרים, תוצרת המגיעה היום לשוק בדרכים לא-דרכים, כמובן — בשותפות עם סוחרים, בשותפות עם חקלאים יהודים שאינם רוצים לשלם מס. הם לא ישלמו לא מע"מ ולא מס הכנסה. ייפגעו החקלאים שבקושי מנהלים את משקיהם, מתוך רצון לנהל ספרים, מתוך רצון להיות הוגנים וטובים, כסופו של דבר, גם הם יכרעו וייפלו. לכן נראה לי שכל הרעיון של הטלת מע"מ על פירות וירקות במשנה יסודו. מי שחושב שכך תהיה תוספת לאוצר עושה חשבון של טעות. כסופו של דבר, לא רק מע"מ לא יהיה אלא גם מס הכנסה בחלק גדול מן המקרים לא יהיה.

לא מזמן קראתי מאמר של שלמה גזית לגבי מע"מ על פירות וירקות, שיצו להטיל לפני כ-15 שנה כאשר קבעו את מס ערך מוסף בכלל. או נמצאה סיבה מוצדקת מדוע לא להטיל מע"מ על פירות וירקות, ובאמת הדברים קשורים ליהודה, לשומרון ולחבל-עזה. לא רצו להיכנס לעימות נוסף עם האוכלוסייה המקומית. היום, כאשר יש עימות בשטח הצבאי ובשטח המדיני, האם חסר גם העימות הזה?

לכן, יש להסיר את ההצעה להטיל מע"מ על פירות וירקות. אני מקווה שבוועדת הכספים יהיה רוב נגד הטלת המע"מ, זאת אומרת שצעת האוצר לא תעבור. אני מציע לאוצר בכלל שלא להביא את ההצעה לוועדת הכספים, מפני שיש סיעות שכבר קיבלו החלטה שלא לחמוך בהטלת מע"מ על פירות וירקות. על כן מוטב לאוצר שלא להביא את ההצעה הזאת לוועדת הכספים.

נגעתי בשלושה דברים: עניין חוק שכר מינימום, עניין מע"מ על תיירות ועניין מע"מ על ירקות ופירות. אלה שלושה דברים שנראים לי קריטיים. אני בטוח שיש דברים נוספים. הזמן אינו מאפשר להשתרע על כל הדברים. בחרתי את שלושת הדברים האלה שאנחנו, בכל אופן, לא נחמוך בהם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת גרשון שפט. חברת הכנסת תמר גז'נסקי, בבקשה. אחריה — חבר הכנסת חיים קורפן.

— הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה) — חוברת ז', ישיבה רל"ב

המינימום הן נשים. זה כבר הוכח ככל הסטטיסטיקות. ודבר נוסף — הנשים הן אלה שייפגעו כאמהות עובדות מכל הביטולים שהיו עד עכשיו, וגם ממש ערך מוסף ושאר הדברים שאתם רוצים להטיל.

מכלול החוקים שאתם מציעים רע במיוחד לנכים, למוגבלים, לאלמנות שאירים, שהגמלה שלהן תישחק, ולכל הילדים שאתרע מזלם לגדול במשפחות מרוכות ילדים, או לרות הכנסה. אדוני, כידוע, לפי מה שפורסם ב-1988, היו בישראל 292,000 ילדים מתחת לקו העוני, וגם לאחר תשלום הקצבאות למיניהן נותרו מתחת לקו העוני 223,000 ילדים. האם חשבת, אדוני, מה יקרה לאותם ילדים אם יקוצץ השכר שמקבלים הוריהם, מכיוון שיכלילו בשכר המינימום את כל הרכיבים שרוצים להכליל? האם חשבת, אדוני סגן שר האוצר, מה יקרה לאותם ילדים אם יטילו מס ערך מוסף על פירות וירקות? האם חשבת מה יקרה לאותם ילדים אם יכניסו את הכללים בעניין דמי אבטלה?

אני חושבת שהחוק הזה שהוצע היום, חוק ההסדרים במשק המדינה, הוא חוק נגד נשים ונגד ילדים במיוחד. לכן אני חושבת שטוב תעשה הממשלה, אם במקום להתעקש על החוק הזה — כמו שהיא מתעקשת מבחינה פוליטית להחזיק בשטחים והיא אינה רוצה לנהל משאלת-זמן — תיחק בחזרה את החוק הזה, כי אני מקווה שהכנסת האחת לא תאשר חוק שהמשמעות שלו לקנות בכסף דלים ואביון בעבור נעליים. תודה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. עכשיו תורו של חבר הכנסת קורפו, שאינו נוכח; חבר הכנסת עוזי ברעם — איננו נוכח; חבר הכנסת עמואל זיסמן — איננו נוכח; חבר הכנסת יאיר לוי — איננו נוכח; אני קורא לחבר הכנסת יעקב שמאי. כל אלה שקראתי בשמותיהם, גם אם יופיעו, כבר לא ידברו.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חוק ההסדרים במשק כמתכונתו הקיימת, כפי שהוא מוצג עליידי הממשלה, צריך בעצם לגרום לניעור המשק, להתעוררות, ליצירה, לצמיחה. אלו הן הכוונות של החוק, כפי שמוסבר בדברי ההסבר לחוק.

ואולם, אדוני היושב-ראש, אני אגע בכמה נקודות ובכמה הצעות חוק מתוך מכלול הצעות החוקים, כדי לראות, האם הן יגרמו באמת לצמיחה, או שהן יגרמו לנוק חברתי, נזק שלא יהיה אפשר להתמודד אתו, ובודאי לא יביאו לצמיחה.

לדוגמה, הניסיון לפגוע בחוק שכר המינימום. הכנסת הזאת חוקקה את חוק שכר המינימום מתוך כוונה ומגמה להגן על שכרם של עובדים, כדי שיוכלו לקבל את המינימום המתבקש, כדי שיוכלו להתקיים. ובשעה הגדולה שאנו מקבלים את העולים בהמוניהם, והמספרים הולכים וגדלים וכבר מדברים אתנו על כך שבשנה הבאה נצטרך לקלוט 400,000 עולים, אומרים לנו שעל-מנת שנוכל לעזור ולסייע לעולים וכדי שהעולים יוכלו להיקלט במקומות העבודה, עלינו להוריד את שכר המינימום. זה נכון שמבחינת התפיסה של המשק החופשי, ככל שההיצע גדול יותר, הביקוש קטן ולהפך. אבל כאשר מסתכלים על חברה, אי-אפשר להסתכל במושגים כלכליים של היצע וביקוש. אדוני סגן השר, ואם מתכוונים להוריד את שכר המינימום, המשמעות היא להוריד את רמת החיים של מי שמשתכר היום מינימום. גם אם יביאו המציעים, ויבוא שר האוצר ויאמר, שהוא מתכוון בעצם, שהחוק הזה יעזור לחדשים להיקלט במקומות העבודה — מכובד. אבל

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני רוצה לומר לך משהו במלוא הרצינות, כבוד סגן השר. במשך השנים האחרונות, לא רק היום, הממשלה נהגה בצורה מרושעת בכל הנוגע להפעלת חוק שכר מינימום. בידי מצוי תלוש שכר של עובדת במפעל במגדל-העמק, התלוש מתייחס לחדש אוקטובר שנה זו, לפני קבלת החוק. שם כתוב שחור על גבי לכן, ששכרה תמורת חודש עבודה מלא הוא 620 שקל. וזה בתלוש רשמי. האם מישוה בממשלה עשה משהו כדי שפועלת כזאת תקבל את שכר המינימום?

סגן שר האוצר י' עזרן:

הרי יש כל מיני מוסדות, ההסתדרות — — —

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מה שאני מנסה לומר הוא, שקודם כול הממשלה נתנה לשוק להשתולל ולא לשלם את שכר המינימום, וקיבלו ככלל, שפועלים ערבים, שפועלות בטקסטיל, שפועלים מהשטחים ואחרים לא צריכים לקבל את שכר המינימום. עכשיו מוסיפים חטא על פשע — במקום להעלות את העובדים האלה, רוצים לקחת קבוצות עובדים נוספות ולהוריד אותן ברמתן.

יש עוד שיטה, אדוני סגן השר, שכבר הנהיגו, ולפיה שירות התעסוקה, משרד העבודה, משלם למפעלים 400 — 300 שקל כדי שיעסיקו עובדים. כתוצאה מכך המעביד למעשה אינו משלם היום את שכר המינימום, אלא משלם דה-פקטו 600 או 700 שקל. מה שאני מנסה לומר הוא, שכל הפתרונות נעשים לא על-ידי זה שלוחצים ודורשים מהמעבידים לקיים את החוקים, אלא תחת הכותרת של דאגה לתעסוקה, כאילו הולכים לקראת המעבידים, אבל ההליכה הזאת לקראת המעבידים, אדוני סגן השר, כשנתיים האחרונות ובחודשים האחרונים, לא העלתה את רמת התעסוקה במשק. מספר המובטלים, כידוע, גדל במשך ולא פחת.

לכן הפתרון לבעיית האבטלה איננו בכך, שאנחנו נקבל חוק השוחק את שכר המינימום כשיטה כזאת או כשיטה אחרת

סגן שר האוצר י' עזרן:

אם ההסתדרות — — —

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני לא מתווכחת אתך על כך, שההסתדרות מועלת בתפקידה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

אדוני סגן השר, אני חושב שאורח לא צריך לממש את זכויותיו הבסיסיות דרך הערכאות. זו התפיסה הכללית שצריכה להיות.

בבקשה, תמשיכי.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

נוסף על מה שאמר כבוד היושב-ראש, מה שאני רוצה לומר הוא, שאין לי אף מלה טובה אחת לומר על ההסתדרות ועל דאגתה בנושא הזה. לכן אני מוכנה לשפוך אש וגופרית על אותם אנשים במועצת פועלי מגדל-העמק ובכל מקום אחר. אבל לא זה הוויכוח. הוויכוח הוא, שיוצרים בארץ נורמות נמוכות, ואז מאשרים אותן בחוק. במקום לקחת את החוק כמנוף להעלאת השכבות הסובלות, אלה שבמצוקה, הכיוון הוא הפוך.

אני רוצה לומר, אדוני, שמכלול החוקים שהגשתם היום הוא רע במיוחד לנשים, כי, קודם כול, רוב מקבלי שכר

מוציאה יותר שקלים מהנטו הקטן המופחת שלה. והנה הנזק השני לחברה כתוצאה מכך.

אדוני סגן שר האוצר, כדי שתדע בדיוק אם כדאי לך לעשות זאת, תיקח את כלל ההכנסות של החקלאים למס הכנסה, תיקח את כלל ההכנסות מכל מוכרי הפירות והירקות למיניהם, ונראה מי משלם יותר. אחרי שתתברר לך האמת, אתה תבקש משר האוצר להוריד את ההצעה הזאת. ההצעה הזאת גרועה, גרועה ביותר.

החוכמה הזאת של מיסוי קופות הגמל — קופות הגמל הן דבר שנוקנה בזכות כמשך שנים. כמה זה יכניס היום? המומחים אומרים שזה יעלה את הריבית. אם כן, בהכנסה זה כבר יהיה אפס. מדוע לפגוע בהם? מדוע לקחת את ה-20% מהריבית הריאלית? יחסית זה לא הרבה כסף, אבל זה מקטין להם את ההכנסה העתידית ביום הפרישה. מדוע עלינו לעשות זאת?

מצד שני יש כאן רוחב-לב. האוצר מוכן לוותר על כסף. הפחתת עלות העבודה ב-4%. בתנאים שלנו היום אין דבר שהוא גרוע וקשה יותר מזה. אילו אמרו שרוצים להפחית זאת לתעשיינים כדי לעודד את התעשייה ולקלוט עובדים, נחא. אבל תאמר לי, אדוני סגן השר, מדוע בעל תנות שמעסיק מעובד אחד עד 50 עובדים, או מעובד אחד עד 100 עובדים, שהוא הרי אינו מייצר יותר, אינו מגביר את התפוקה, לא יוריד את המחירים, מדוע הוא צריך לקבל את ההפחתה הזאת? מדוע משרד של עורכי-דין, שיש לו שתיים-שלוש פקידות, יצטרך לקבל את ה-100-150 שקל מההפחתה הזאת? האם הוא יוריד את מחיר החווה? הוא יקלוט עוד עובדים? מדוע היבואנים צריכים ליהנות מזה? מדוע 50% מכלל התשלום על המעסיקים צריך לרדת? אומרים לנו, שהשנה צריך להוריד מיליארד וחצי שקל. אני מדבר על 750 מיליון שקל, שהנה אני ממציא לכם את הכסף הזה. מדוע אתם עושים את העוול הזה? אתם רוצים לעזור לתעשיינים? במקום להפחית את העלות תפצו את התעשיינים בצורה ישירה.

מכאן, כאשר אנחנו רואים את הדברים הללו, אנחנו יודעים שחוק הכיסות הלאומי ייפגע, ולכן באים הכוונות והרצונות לפגוע בחוק הסיעוד, לדבר על הגמלאים, להמשיך להכביד עלינו את היד ואת הנטל.

לכן, ולו רק בגלל החוקים האלה, אדוני היושב-ראש, אני מציע להוריד זאת מסדר-היום ולהעלות את החוק כלי זה, ואחר כך נבדוק אותו מחדש. אם לא, אני אצביע מחר נגד החוק.

היור"מ וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת שמאי. חבר הכנסת גולדמן איננו נוכח. אני קורא לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז. לפי מצב העניינים, יכול להיות שהוא יהיה אחראי המשתתפים בדיון.

אברהם כ"ץ-עוז (המעריך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, הצעת החוק המונחת היום לפנינו בעצם איננה הצעת חוק רגילה — גם מבחינת שמה, המתיימר לומר יצירת תנאים לצמיחה ולקליטת העלייה, וגם במבוא, שני העמודים הראשונים המסבירים סדרת החוקים, 24 החוקים המופיעים כאן, הם אלה שאמורים לתת את המסגרת לתוכנית הממשלה. התוכנית, הפלא ופלא, מופיעה זה שלושה ימים, אדוני היושב-ראש, בכל העיתונים. נתנו לה צבע כחול-לבן, כדי שתהיה לאומית, והיא נקראת: צמיחה כקו עלייה, התוכנית הכלכלית.

הנהגה אני פותח את העמודים הראשונים של הצעת החוק, 24 החוקים, ואותם אלמנטים מופיעים. קרי, או להבין מתוך

האם שר האוצר יש לו שליטה על כל המעסיקים. בישראל שמשלמים שכר מינימום? הרי מה יעשו המעסיקים, כששר האוצר נותן להם את האפשרות של ניסיון לחצי שנה לקלוט עובדים ב-800 שקל במקום ב-1,045 שקלים? המעסיק יפטר חלק גדול מהעובדים הימיים, שמקבלים את המינימום שבמינימום שהוא מוגן בחוק, ואז יומר להם: יש לי עובדים אחרים. ויקבל אותם בשכר של 800 שקל. את מי? את החדשים.

האם זאת כוונת החוק, אדוני סגן שר האוצר? האם כוונת החוק היא לקלוט את העלייה בדרך הרכה ביותר, או בדרך החברתית הקשה ביותר? וכפי שאני מציג את הדברים, לצערי, כך הם יהיו גם בשטח, כי מי שמכיר את המעסיקים יודע, ששום דבר לא מעניין אותם. אכפת להם להוריד את תשלום שכר יום העבודה-לעבוד. לכן אותן לא מעניינת הבעיה החברתית. אנחנו, חברי הכנסת, השרים, הממשלה, עלינו האחריות בנושא הזה.

אליך אני פונה, אדוני סגן שר האוצר, כי הרי זה יקרה. ומה נאמר אחר כך, לא לזה התכוונו? כאשר אנחנו בשעה הגדולה הזאת, בשעה הברוכה הזאת, משקיעים מיליארדים של שקלים כדי לקלוט את העולים, האם אנחנו נגרסו למצב הזה, שהחברה בישראל תספוג את העלבון הגדול, שיפטרנו עובד ישראלי ותיק ויקבלו במקומו עובד חדש רק בגלל השכר? אין חרפה גדולה מזה לחברה הישראלית, לא תהיה בושה גדולה ממנה. במשך דורות לא נוכל לתקן את הטעות הגורלית הזאת. לכן אני חושב שצריך היה להוריד הצעה זו, כי זו הצעה שפוגעת ולא עוזרת.

דבר נוסף, אדוני סגן השר, מדברים על תשלום מע"מ לפירות ולירקות. הרי ממשלות ישראל כבר, מיום שהחליטו על הטלת המע"מ, הפרידו, ולא במקרה, את הפירות והירקות. כאשר הפרידו את הפירות והירקות היו לכן, כנראה, משמעותיות שונות ומשונות. אחד הדברים, אני אסביר לך ואמרת לשר האוצר, תשלח את מי שאתה רוצה לשני מושבניקים, שלושה, תבחר אתה אותם, או כל אחד מאנשיך, ותשאל אותם מה המשמעות, והם יסבירו לך, טוב יותר מכל הכלכלנים שלך, איך לא תקבל הכנסה נוספת, אלא תינזק וההכנסה תפחת.

ולך, אדוני סגן שר האוצר, אני רוצה לומר, חקלאי שנוטע, מכשיך את הקרקע ומעבד, משקה, מרסס, מרשן, חורש, מקלטור, קוטס, מדלל, מה הוא לא עושה עד שהוא מגיע לקטיפה? הוא מוציא 80% מההוצאה ברוטו. כאשר הוא מקבל שקל לקילו, בשוק זה נמכר ב-2 שקלים. מה אומרים? — פער התיווך. לא נכון. לא היה ולא נברא. התיווך הוא 10%, בדיוק כמו שאני אומר לך, אדוני סגן שר האוצר, בין מחיר המכירה של הפרי במשק, עם התיווך זה מפיל את עצמו. אם זה שקל — זה 2 שקלים, אם זה 2 שקלים — זה 4 שקלים וכן הלאה. בחנות זה נמכר פי שניים. התיווך הוא רק 10%.

אתמול סיפר לי חקלאי מהגליל, שהוא קטף 2.5 טונות אגסים. הוא ניכה את מחיר העלויות, לא של העיבוד, אלא מהקטיף עד ההובלה, וכמעט בא לו לבכותר. נשאר לו 7 שקלים ביד. אני יכול להמציא לך את זה.

היום-אנחנו באים ואומרים להטיל מע"מ. להטיל מע"מ משמעו להכביד על החקלאים. אילו דובר רק על הכבדה על החקלאים, שנמצאים כעת במצב נורא, נחא. הלוא אנחנו מבקשים לסייע לחקלאים. אבל זה לא הכול. מי קונה פירות וירקות? הרי הם מצרך מוזן בסיסי העולה על כל שולחן. ככל שהמשפחה גדולה יותר וברוכת ילדים יותר היא צריכה את זה יותר ואז היא קונה את זה, בהכרח. וכשהיא קונה, היא

ישנו. וזה ייעשה ללא מעורבות ממשלתית, כפי שנאמר לפני כן. להדר"ם. מעורבות יותר גדולה, יותר חריפה, יותר כופה. אבל האמירה — אמירה.

ואחרי כן: פותחים את המשק לתנועות במטבע חוץ ומגדילים את האפשרות של תושבי ישראל לקבלת אשראי ישיר מחוץ-לארץ. לא היה ולא נברא. אין לזה כסיס וזה לא נכון.

ואחרי זה בא הפרק הכי חשוב, שהוא כנראה מרכז הכובד של התוכנית הכלכלית, המיועדת להצמיח חצי מיליון מקומות עבודה. כיצד תצמיח מקומות עבודה? כוודאי מגייסים הון, יוצרים מפעלים, המפעלים נעשים כדאיים, לבעל המפעל כדאי לקחת עובדים חדשים. אז מה עושה התוכנית לשם כך? לחשוף את המשק לתחרות עם העולם — אומרת הכותרת; הגדלת התחרות בין היבוא לייצור המקומי כדי להוזיל את המחירים לצרכן. נו, עכשיו הגענו לתוכנית. האם זו קליטה של חצי מיליון עולים? מיליון עולים? האם אין זו כושה לשים את שני הברזים האלה יחד? ועוד: להגדיל את מגוון המוצרים העומד לבחירתו. זאת אומרת, זו בכלל לא תוכנית לקליטת עלייה. מה שהממשלה רוצה זה להגדיל את מגוון המוצרים ולהוזיל את המוצרים. האם בזה יוקטן או יוגדל ערך העבודה או מחירה של העבודה? החשיפה, אומרת התוכנית, תעודד את היצרן המקומי להתייעל.

אני אומר לך, אדוני סגן השר, שהתוכנית הזאת היא שקשוקש-בלבוש. אתם תגרמו לפיטורים של אלפי עולים ולא ליצירת מקומות עבודה. לא חצי מיליון מקומות עבודה; אתם תצטרכו מיליון, כי חצי מיליון אתם תפטרו בתוכנית הזאת. בעלי העסקים שיפסידו יפטרו עובדים, לא יכניסו עובדים חדשים. תהליכים, אומרים, יישמו בקצב אפשרי.

יש עוד סעיף חשוב מאוד, אדוני היושב-ראש, כי זו תוכנית. לאומית מקיפה, כפי שאמרת: "למנוע אינפלציה"; הגבלת היקף הוצאות הממשלה והגירעון בתקציב לממדים שימנעו לחצים אינפלציוניים. עוד לא אמרו לנו מה יהיה היקף הגירעון בתקציב. אנתנו כבר שומעים — אולי 12 מיליארד, אולי 9 מיליארדים. זו המשמעות של מניעת אינפלציה, הגבלת היקף הוצאות הממשלה ומניעת לחצים אינפלציוניים. נכון, לממשלה הזאת מתאים כאמת להגיד: למנוע אינפלציה, להצהיר על זה כבחול-לבן לאומי, ומצד שני לעשות גירעון של 12 מיליארד.

להפחית מסים ופעילות יצרנית. — אדוני סגן השר, כל דבר שנמצא בתוכנית שאתם כבר שבווע ימים מפרסמים בעיתונות, ואלוהים יודע כמה כסף הוצאתם על זה בעיתונות — כל דבר אין לו כסיס. הוא. לא נכון מבחינת המטרה, ואלוהים יודע למה אתם אומרים את זה. למה איש מכם לא קם ואמר: אנחנו נקים מפעל של 100 עובדים. הנה המפעל. תגיד לי על מפעל אחד, לא על חצי מיליון; אחד. איזה בעל עסק רוצה להיכנס אחכם ככלל? מי מניח לתוכנית שכלם? השר נסים כבר נתן תוכנית, ותמכנו בה כולנו, וערכות מדינה והגדלת היקף המימון שאפשר לקבל. אז מה, האם כבר עומדים תחור להקמת מפעלים? האם קרה משהו מזה?

חוסר יציבות, חוסר אחריות, חוסר-התאמה בין מה שהממשלה אומרת לבין מה שהיא מציעה, ובסופו של דבר כולנו בתוך הסירה הזאת שבה העלייה לא תיקלט, וחס וחלילה תעבור העלייה הכבדה הזאת, הנס הזה שכולנו צפינו לו, על ידנו, ויהיה מישהו שירים את הדגל שלו כבחול-לבן, שהוא דגל הלאום, ויגיד: יש לי תוכנית. אבל בין זה לבין הביצוע — שום דבר.

כן, שמה שכתוב או מה שנאמר בהצעות החוק זה מה שצריך לממש את הצמיחה בקו עלייה.

ומה כתוב בתוכנית של צמיחה בקו עלייה? קודם כל תנו לתוכנית לעבוד. התמודדות מוצלחת צריכה להיות, ונכונות ושיחוף של כל אזרח ואזרח, היקף בלתי שגרתי וכו' וסביבה כלכלית חדשה עם צמיחה מהירה. למה? כמובן, לקליטת מיליון עולים. ואתם שואלים אותנו: אתם קולטים? אתם, אנתנו האזרחים, אנתנו חברי הכנסת. מיליון עולים בחמש שנים, אתם קולטים? הגשמת חלום. המשק הישראלי עומד בפני גידול של 25% ותוספת של 33% לכוח העבודה ו-50% המועסקים כסקטור, ממש מצב שצריך תשובות לאומיות.

אז אתה הולך ובודק מה הן התשובות. קודם כל התוכנית אומרת: סליחה, אנתנו תוכנית חדשה; כך אומרת הכרה, ההורעה. התוכנית החדשה. עוסקת רק במקרו. במשק כולו. על כל מגזרי כאופן כוללני ומשולב להשגת היעדים הבאים. וכאן היעדים: צמיחה כלכלית, יצירת מקומות, בניית דירות, פיתוח המשק, ואז יש כאן סימן שאלה: איך נפעל? שואלת התוכנית את עצמה. בחזקת אנתנו באים אל האזרחים ואומרים לאזרחים: אזרחים יקרים במדינת ישראל, איך נפעל? הפעם, אומרת התוכנית, נעשה זאת אחרת. אחרת, הנה, זה מופיע עכשיו כ-24% החוקים, אלה החוקים שיגרמו לנו לעשות זאת אחרת. ללא מעורבות ממשלתית מגבוה; לא, אדוני היושב-ראש, מעורבות מגבוה לא תהיה. זה יהיה משק חופשי! 14 חוקים. יצירת תנאים תהיה ליוזמים גדולים וקטנים. מתן זכות קדימה למגזר העסקי בתחרות על המשאבים. נפעל בדרך המאפינת מדינות מערביות משגשגות, לא סתם, משגשגות, באמצעות מדיניות עקבית, מתמשכת, רבי-שלבית וכו'.

אני פותח את החוקים, מסתכל עליהם ואומר: מה בדיוק יש בצורך להשוות בין המדיניות המערבית המשגשגת הזאת, שאומרים כאן שזוהי התוכנית, לבין חוק שירות התעסוקה, וכיצד זה מבטיח את השגשוג. או כיצד חוק הביטוח הלאומי, הנוסח המשולב החדש, מבטיח את השגשוג של המדינות המערביות? או כיצד שבעה חוקים, המשנים את מועד תחילתה וסופה של שנת התקציב, מביאים לשגשוג מערבי? זה-פשוט לעג, זו כושה לאנשים אינטליגנטיים, להסתכל על שני הדברים האלה יחד. אלא אם כן סגן השר יכול לקום ולומר מה באמת רוצים. אולי התוכנית איננה קשורה להצעות, ואם היא אינה קשורה להצעות — למה מביאים את זה כהצעות להסדר במשק יחד עם התקציב, ועם מבוא שהוא בעצם זהה לתוכנית הכלכלית?

התוכנית אומרת שצריך להצמיח חצי מיליון מקומות עבודה חדשים; לבטל את הצמדות השכר בין המגזר העסקי לציבורי; לשנות את הזכאות לדמי אבטלה; ליצור גמישות בחוק שכר מינימום. או, את זה מצאתי, מכל הדברים יש לי כאן חוק שכר מינימום. וגם נאמר בו שעוד יכבירו את הירד, וייקחו גם מאלה שאין להם. ובוזה נגיע לשגשוג המערבי.

אבל כוזה לא נגמר העניין. יורחבו פעולות כאלה ואחרות. השתתפות הממשלה תהיה בהעסקתם של העובדים החדשים, יוסרו מגבלות על העבודה במשמרות, יורחבו ההזדמנויות, כל הדברים האלה לקוחים כנראה מאופרה אחרת. מתוכנית אחרת, של מדינה אחרת, במקום אחר, בעת אחרת. פה זה איננו קיים.

ואז עוברים להרחבת המקורות של ההון לצמיחה במגזר העסקי. כן, תינתן אפשרות לבנקים להפעיל תוכניות חיסכון. מה שכבר ברור לי הוא, שמי שיצמח אלה הבנקים, העניין הזה טורד, בתוכנית. כאן אין לזה שום סימוכין, אבל בתוכנית זה

היו"ר מ' וירשובסקי: תודה. בסיטואציה הזאת תם הדיון ומוצתה רשימת הנואמים. אני אומר הסיטואציה, המינימום ההכרחי: יושבראש, נואם, נציג הממשלה, סגנית מזכיר הכנסת והקצרניות.

בהזדמנות זו אני רוצה להבין דבר אחד, אדוני סגן השר: מדוע החוברת של החוק הזה עולה 6.82 שקלים? שתי האגורות האלה הטרידו אותי במשך כל הדיון. למה 6 שקלים ו-82 אגורות?

רבתי, בהערה זו אני נועל את הדיון. הישיבה הבאה תהיה מחר בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

אדוני סגן השר, אני מבין שאתה לא מתכוון להשיב על ההצעה, ואני מבין שהתשובה תינתן בישיבה הקרובה.

הישיבה ננעלה בשעה 23:08.